

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»
Директор інституту

(підпис)

Олег ШЕРЕМЕТ
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2022 р.

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри

(підпис)

Лада ШІРІНЯН
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2022 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Фінансова стійкість банку та механізм її забезпечення**

Виконав: здобувач 2 курсу, групи 4
Панчоха Тетяна Андріївна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник: Шірінян Лада Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент Галина Кундєєва
(ім'я та прізвище)

(підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка) _____
(підпис)

Київ – 2022р.

капіталу КБ «ПриватБанк», табл. 8. Аналіз динаміки зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк», табл. 9. Аналіз структури залучених коштів АТ КБ «ПриватБанк», табл. 10. Аналіз результатів діяльності АТ КБ «ПриватБанк», табл. 11. Показники фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» за методикою Шпаковської Н.І., табл. 12. Оновлення Стратегії КБ «ПриватБанк».

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Шірінян Л.В.		
II	Шірінян Л.В.		
III	Шірінян Л.В.		

7. Дата видачі завдання 26 жовтня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 13.10.2021	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 09.11.2021	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 30.11.2021	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 21.12.2021	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 28.12.2021	
6	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	24.01.2022	
7	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту та перевірки на плагіат, підпис керівника	до 27.01.2022	
8	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	03.02.2022	

Здобувач

_____ Панчоха Т.А. _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ Шірінян Л.В. _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Панчоха Т. А. «Фінансова стійкість банку та механізми її забезпечення»

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 –Фінанси, банківська справа страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2022.

Дипломна робота присвячена розв'язанню теоретичних, методичних та практичних проблем забезпечення фінансової стійкості банку.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаної літератури і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі розкрито сутність та значення для комерційного банку забезпечення фінансової стійкості, узагальнено методи оцінювання фінансової стійкості банку, основні показники фінансової стійкості банку та механізми її забезпечення.

Другий розділ присвячено оцінці фінансового стану та фінансової стійкості КБ «ПриватБанк».

У третьому розділі висвітлено перспективи вдосконалення процесу забезпечення фінансової стійкості банку, запропоновано напрями мінімізації впливу банківських ризиків на забезпечення фінансової стійкості банку.

Ключові слова: банк, фінансова стійкість, фінансовий стан, банківські ризики

SUMMARY

Panchokha T. "Financial stability of the bank and mechanisms for its provision"

Thesis for the degree of "Master" in the specialty 072 - Finance, Banking Insurance. National University of Food Technologies, Kyiv, 2022.

Thesis is devoted to solving theoretical, methodological and practical problems of ensuring the financial stability of the bank.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, list of references and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the topic and formulates the objectives of the study.

The first section reveals the essence and significance of financial stability for a commercial bank, summarizes the methods of assessing the financial stability of the bank, the main indicators of financial stability of the bank and mechanisms for its provision.

The second section is devoted to the assessment of the financial condition and financial stability of PrivatBank.

The third section highlights the prospects for improving the process of ensuring the financial stability of the bank, suggests ways to minimize the impact of bank risks on ensuring the financial stability of the bank.

Key words: bank, financial stability, financial condition, banking risks

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	
БАНКУ	9
1.1. Сутність і значення фінансової стійкості банку.....	9
1.2. Методи оцінювання фінансової стійкості банку	17
1.3. Механізми забезпечення фінансової стійкості банку.....	28
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КБ	
«ПРИВАТБАНКУ».....	36
2.1. Фінансово-економічна характеристика діяльності КБ «ПриватБанк»...	36
2.2. Аналіз фінансового стану КБ «ПриватБанк».....	39
2.3. Оцінка фінансової стійкості КБ «ПриватБанк».....	61
Висновки до розділу 2.....	70
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ	
СТІЙКОСТІ БАНКУ	72
3.1. Удосконалення процесу забезпечення фінансової стійкості банку.....	72
3.2. Вплив мінімізації банківських ризиків на забезпечення фінансової стійкості банку.....	79
3.3. Резерви зростання фінансової стійкості банку.....	88
Висновки до розділу 3.....	100
ВИСНОВКИ.....	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	105
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток банківської системи є ознакою загального фінансового стану держави, запорукою макроекономічної стабільності держави та інфраструктурним елементом національної економіки та благополуччя домогосподарств. Разом із тим, негативні тенденції, спричинені кризовими явищами економіко-політичного характеру та поширення пандемії COVID-19, значно впливають на діяльність банків, порушуючи їх фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність. Наслідками такого впливу на фінансову стійкість банків є падіння прибутковості банків; високий ступінь ризику банківської діяльності; скорочення кількості банків та низький рівень їх капіталізації; значна частка проблемних кредитів у кредитних портфелях.

Іншою вимогою до комерційних банків є постійне зростання вимог до фінансової стійкості банків як від потенційних клієнтів та вкладників, так і від держави та міжнародних органів та організацій.

Проблемам забезпечення фінансової стійкості банків присвячені праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених як: О. В. Вінниченко [13], М. І. Зверяков [23], О. І. Карпова [25], О. А. Криклій [47], О. В. Лисенок [30-31], Л. Д. Павленко [37], І. В. Сало [47], О. О. Стороженко [51], Д. Ю. Шкромада [34], Н.М. Шмиголь [58] та ін. Недостатньо дослідженими залишаються питання забезпечення фінансової стійкості банків в умовах посилення вимог Національного банку України до капіталу банків та реформування державних банків у контексті підготовки їх до приватизації.

Мета магістерської роботи – дослідження теоретичних положень та розроблення рекомендацій щодо забезпечення фінансової стійкості банку.

Відповідно до зазначеної мети у роботі поставлено такі **завдання**:

- розкрити сутність та значення для комерційного банку забезпечення фінансової стійкості;
- вивчити методи оцінювання фінансової стійкості банку, основні

показники фінансової стійкості банку;

- узагальнити механізми забезпечення фінансової стійкості банку;
- надати фінансово-економічну характеристику діяльності банку;
- провести оцінку фінансового стану та фінансової стійкості банку;
- висвітлити перспективи вдосконалення процесу забезпечення

фінансової стійкості банку;

- запропонувати напрями мінімізації впливу банківських ризиків на забезпечення фінансової стійкості банку;

- обґрунтувати резерви зростання фінансової стійкості банку.

Об'єкт дослідження – забезпечення фінансової стійкості комерційного банку.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та практичних аспектів забезпечення фінансової стійкості комерційного банку.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у роботі використано такі методи наукового дослідження: теоретичне узагальнення – для обґрунтування сутності принципів та теоретичних положень забезпечення фінансової стійкості банку; аналіз та синтез – для виділення основних методів та заходів забезпечення фінансової стійкості банку; статистичний аналіз – для оцінки фінансового стану банку та оцінки його фінансової стійкості; графічний та табличних метод – для унаочнення емпіричних даних і схематичного зображення основних результатів роботи; моделювання – для визначення прогнозного рівня чистого прибутку та показників фінансової стійкості банку.

Інформаційну базу дослідження становлять закони України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, Національного банку України, Міністерства фінансів України, фінансова та статистична звітність КБ «ПриватБанк», аналітичні звіти Національного банку України про стрес-тестування, матеріали Інтернет-сайтів, підручники, посібники, результати наукових досліджень вчених та практиків.

Практичне значення одержаних результатів. Основні висновки і пропозиції мають важливе практичне значення у забезпеченні фінансової

стійкості банку. Розроблені пропозиції адаптовані до діяльності КБ «ПриватБанк» та можуть бути застосовані для забезпечення фінансової стійкості інших державних банків.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота викладена на 96 сторінках основного тексту, містить 16 рисунків на 16 сторінках, 25 таблиць на 27 сторінках, 4 додатків на 10 сторінках, список використаних джерел налічує 62 найменування на 8 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

1.1. Сутність і значення фінансової стійкості банку

В умовах постійних світових та вітчизняних економічних перетворень комерційні банки залишаються основними фінансовими посередниками та мають потужні важелі впливу на всі сфери економіки, рівень життя населення. Фінансова стійкість та стабільність, надійність банківського сектору є першочерговим завданням при побудові та розвитку ефективного функціонування економіки в країні. Тому, дана тематика є предметом наукових дискусій вітчизняних та світових експертів, оскільки низка фінансово-банківських криз свідчить про зростання ризиків у банківському секторі.

Світові фінансові кризи привернули увагу до забезпечення фінансової стійкості з боку суб'єктів державного регулювання та нагляду за банківською системою. Дослідивши підходи до визначення сутності категорії «фінансова стійкість банку», переважна більшість розуміють як здатність банку протистояти зовнішнім шокам, що погіршують трансформацію заощаджень в інвестиції та переказ платежів в економіці, внутрішніми умовами та параметрами діяльності, що кількісно визначається оптимальним рівнем ризиків відповідно до рівня капіталізації банку.

При цьому, категорія фінансова стійкість банку має розглядатись як комплексне поняття, що в інтегрованому вигляді являє собою компонент структури механізму забезпечення, на який спрямований вплив функцій управління, компонент цільової підсистеми, який визначає оптимальний рівень показників фінансової стійкості, та базові передумови функціонування будь-якого банку, без якої неможливе ефективне виконання покладених на нього функцій та досягнення на цій основі цілей [37].

Проведений аналіз теоретичних досліджень робіт науковців дає можливість фінансову стійкість банку визначати з декількох позицій:

– це якісна динамічна характеристика окремого банку як складового елемента банківської системи, яка забезпечує необхідне та достатнє для досягнення поставленої мети кількісне і якісне співвідношення ресурсів, незважаючи на вплив внутрішніх й зовнішніх факторів [40, с. 273]. Піскунов Р. О., Лазько А. А. пропонують визначення фінансової стійкості банку на основі макро- і мікроекономічних аспектів під впливом різноманітних факторів та одночасно враховує параметр певного співвідношення (набору) показників та визначення об'єкту, предмету, функцій, мети і рис фінансової стійкості банку (рис. 1.1).

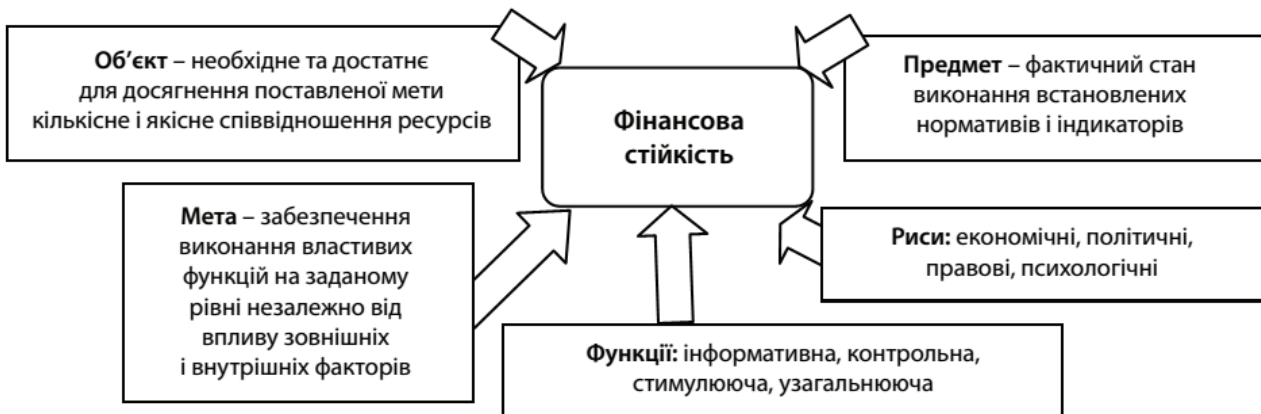

Рис. 1.1. Фінансова стійкість банку

Джерело: [40, с. 273].

– здатність банку функціонувати згідно з його стратегією, цілями та задачами під дією різних зовнішніх і внутрішніх чинників, яка може бути оцінена різними показниками. О. М. Зверяков увагу звертає на стратегію, цілі та задачі діяльності банку, проте вони не повинні суперечити чинному законодавству та нормативам, які прописані у нормативно-правових актах Національного банку України. Інший акцент у визначенні – дія зовнішніх і внутрішніх чинників; третій акцент – оцінки за допомогою різних показників [23, с. 177].

- якісна характеристика фінансового стану банку, що визначається зростання прибутку, достатністю та збалансованістю ресурсів та оптимальним їх співвідношенням з активами, підтриманням на достатньому рівні ліквідності та платоспроможності, мінімізацією ризиків [13, с. 376]. Таким чином, визначення обмежується характеристикою фінансового стану комерційного банку.

– стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю; означає постійну здатність банку відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування у конкурентному середовищі [48, с. 62],

– стан усіх фінансових відносин комерційного банку, що забезпечує безперервність його функціонування та розвиток. Фінансово стійким можна вважати банк, в якому збалансований стан фінансових ресурсів, достатня ліквідність активів та в наявності необхідні банківські резерви [54, с. 250].

Значення фінансової стійкості для банку проявляється через функції (рис. 1.1):

Інформативна функція фінансової стійкості банку полягає у інформуванні зацікавлених осіб про здатність банку протистояти зовнішнім шокам та зберігати при цьому здатність виконувати зобов'язання перед вкладниками, кредиторами, власниками, державою тощо. Інформативна функція фінансової стійкості банку реалізується найчастіше, коли вкладники обирають комерційний банк для розміщення власних коштів на строкові чи депозитні рахунки.

Контрольна функція фінансової стійкості банку полягає у можливості за допомогою показників фінансової стійкості контролювати загальний стан комерційного банку. Контрольна функція фінансової стійкості банку реалізовується переважно за участю Національного банку України, власників та топ-менеджерів. Для реалізації контрольної функції НБУ розробляє та

контролює дотримання системи показників капіталу (мінімального розміру та достатності регулятивного капіталу (H2), достатності основного капіталу; ліквідності (короткострокова ліквідність; коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами та в іноземній валюті; коефіцієнт чистого стабільного фінансування); кредитного ризику (максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, великих кредитних ризиків, максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами); інвестування (інвестування в цінні папери окремо за кожною установою, загальної суми інвестування (H12)). В основі контрольної функції НБУ покладено чинне законодавство: Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III [3] та Постанова НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 р. № 368 [9].

Стимулююча функція фінансової стійкості банку передбачає формування за допомогою фінансової стійкості досягнення поставленої мети та супротив негативному впливу внутрішніх й зовнішніх факторів. Забезпечення фінансової стійкості банку має наслідком ефективну та довготривалу діяльність банківської установи, а також виконання зобов'язань перед вкладниками, кредиторами, власниками, державою тощо.

Для формування ефективного механізму забезпечення фінансової стійкості банку вважаємо за доцільне уточнити класифікацію фінансової стійкості банку. Класифікація видів фінансової стійкості банку, в узагальненому вигляді представлена Павленко Л. Д., Шкромада Д. Ю., Соколенко К. О. [37]:

1. За рівнем фінансової стійкості:

– нормальний рівень фінансової стійкості – здатність комерційного банку повною мірою виконувати притаманні йому функції, зобов'язання перед вкладниками, кредиторами, власниками, державою та адекватно реагувати на внутрішні і зовнішні загрози;

– недостатній рівень фінансової стійкості – характеризується наявністю кризових явищ, при якому здатність комерційного банку трансформувати ресурси в кредити та інвестиції та реалізовувати платіжно-розрахункову функцію погіршується;

– кризовий рівень фінансової стійкості – неспроможність комерційного банку виконувати притаманні йому функції, значним погіршенням фінансового стану за всіма напрямками, що може привести до неплатоспроможності банку та провадженням справи про банкрутство, введення тимчасової адміністрації.

2. За джерелом формування:

– внутрішня фінансова стійкість – інтегральна динамічна характеристика, що передбачає сталий розвиток банку в обраному стратегічному напрямі та його здатність у стислі терміни повернутися до рівноважного (або близького до нього) фінансового стану під впливом внутрішніх чинників. До таких чинників слід віднести якість кредитів банку та його кредитного портфеля, рівень та якість менеджменту, рівень загальної ефективності діяльності банку та його рентабельності зокрема, рівень ліквідності, платоспроможності та достатності капіталу (рис. 1.2).

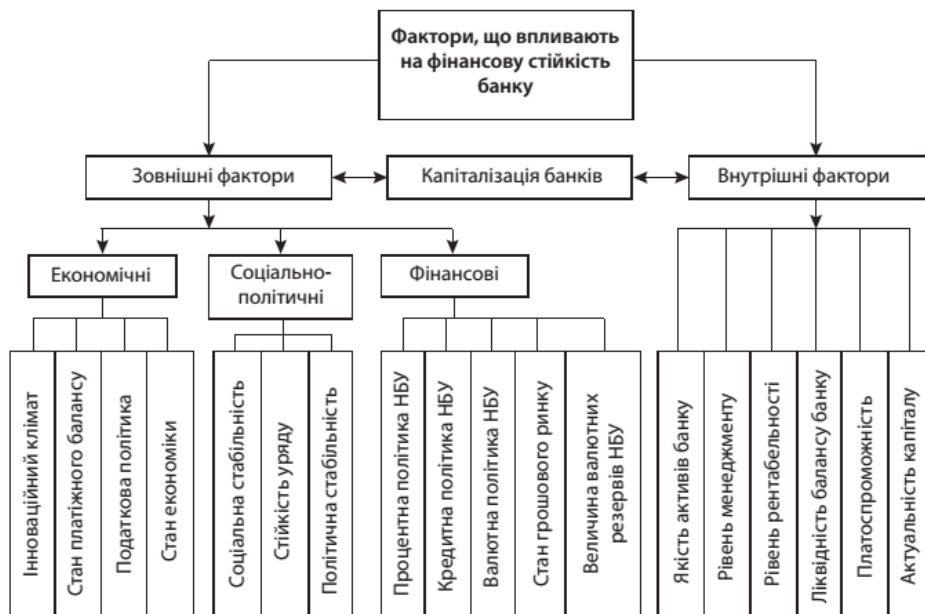

Рис. 1.2. Фактори (чинники) впливу на фінансову стійкість банку

Джерело: [13,с. 377].

– зовнішня фінансова стійкість – інтегральна динамічна характеристика, що передбачає сталий розвиток банку в обраному стратегічному напрямі та його здатність у стислі терміни повернутися до рівноважного (або близького до нього) фінансового стану під впливом зовнішніх чинників. До таких чинників слід віднести економічні, соціально-політичні та фінансові чинники.

3. За можливістю регулювання:

– відкрита фінансова стійкість – інтегральна динамічна характеристика, що передбачає наявність можливості регулювання діяльності комерційного банку з урахуванням мінливих зовнішніх умов,

– закрита фінансова стійкість – інтегральна динамічна характеристика, що передбачає відсутність можливості регулювання діяльності банку з урахуванням мінливих зовнішніх умов.

4. За строком забезпечення:

– поточна (короткострокова, статична) фінансова стійкість;

– стратегічна (довгострокова, динамічна) фінансова стійкість, що забезпечує спроможність банку динамічно розвиватись та уникати впливу циклічних кризових ситуацій;

5. За умовами формування :

– формальна фінансова стійкість – інтегральна динамічна характеристика, що створена штучно з зовнішньою підтримкою коштом держави. Формальна фінансова стійкість в Україні забезпечується через систему рефінансування комерційних банків шляхом кредитів Національного банку України та шляхом збільшення статутного капіталу державних банків;

– реальна фінансова стійкість – інтегральна динамічна характеристика, що сформована в умовах операційного середовища та конкуренції з урахуванням можливостей збільшення обсягів діяльності банку.

6. За структурними елементами (рис. 1.3):

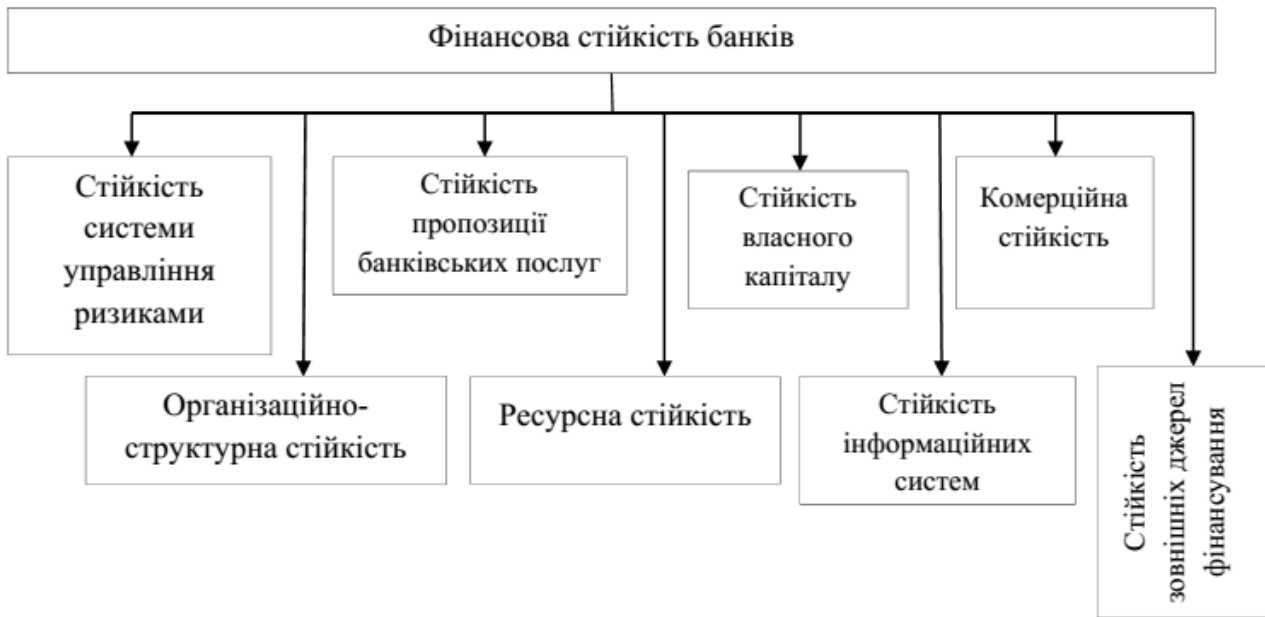

Рис. 1.3. Структура фінансової стійкості банків

Джерело: [22, с. 19]

- стійкість системи управління ризиками забезпечується системою ризик-менеджменту, що впроваджується кожним банком за всіма можливими ризиками;
- стійкість пропозиції банківських послуг забезпечується стійкістю асортименту наданих банківських послуг;
- стійкість власного капіталу – інтегральна динамічна характеристика, що відображає здатність банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами, шляхом формування необхідних резервів, фінансування розвитку банку або подолання впливу негативних чинників,
- комерційна стійкість – інтегральна динамічна характеристика, що відображає рівень зв'язків банку із іншими учасниками ринкової інфраструктури;
- організаційно-структурна стійкість – інтегральна динамічна характеристика, що відображає відповідність організаційної структури банку та механізму управління банком реалізації покладених на нього функцій;
- ресурсна стійкість – інтегральна динамічна характеристика, що відображає здатність банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами,

шляхом формування сукупності всіх ресурсів (фінансові, трудові, інформаційні тощо) та подолання впливу негативних чинників. Ресурсна стійкість банку охоплює такі аспекти: 1) залежність діяльності банку від стану економіки країни загалом; 2) контроль галузевих (відомчих) фінансових потоків; 3) ступінь інтегрованості в систему міжбанківських відносин; 4) зміст і рівень співробітництва банку із суб'єктами ринкової інфраструктури (банками, клієнтами тощо); 5) стабільність поповнення ресурсної бази банку; б) концентрація вкладів фізичних осіб у загальному обсязі пасивів банку; 7) обслуговування коштів бюджету тощо [47, с. 225; 58, с. 76].

– стійкість інформаційних систем – інтегральна динамічна характеристика, що відображає здатність банку забезпечити коректну роботу інформаційних систем та захист її від витоку інформації, апаратних та програмних збоїв, шкідливих програм, фінансового шахрайства, хакерських атак,

– стійкість зовнішніх джерел фінансування – інтегральна динамічна характеристика, що відображає здатність банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами, шляхом формування зовнішніх джерел (кошти клієнтів, кошти НБУ та інших банків) подолання впливу негативних чинників.

Отже, фінансова стійкість банку характеризує досягнення банком певного рівноважного стану – оптимального співвідношення між ризиками, доходом, ліквідністю та платоспроможністю та характеризує спроможність банку ефективно виконувати свої зобов'язання перед вкладниками, кредиторами, власниками, державою тощо та забезпечувати сталий розвиток витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

1.2. Методи оцінювання фінансової стійкості банку

Для отримання достовірної та актуальної інформації про фінансову стійкість банку важливого значення набуває розробка методичного підходу до її оцінки, тобто оцінки фінансової стійкості банку. В основу оцінювання фінансової стійкості банку доцільно покласти наступні принципи:

- комплексність – отримання максимально повної оцінки фінансової стійкості банку на основі максимальної кількості показників для визначення стану фінансової стійкості з позиції врахування не лише достатності капіталу, а й ліквідності, платоспроможності тощо. Принцип комплексності покладено в основу економічних нормативів Національного банку України за Постановою НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 р. № 368 [9];

- спрямованість на характеристику фінансової стійкості за ключовими критеріями і напрямками діяльності банку;

- придатність для виявлення основних тенденцій зміни фінансової стійкості банку,

- інформаційна забезпеченість та доступ до даних про діяльність банку. Методика оцінювання фінансової стійкості банку повинна базуватися на відкритих та публічних показниках для можливості будь-якого користувача визначити показники фінансової стійкості за даними, що оприлюднюються на офіційному сайті банку або на офіційному сайті Національного банку України.

Оцінка фінансової стійкості банку може проводитися з позицій різних суб'єктів, основними з яких, є: власники (акціонери, учасники) банку; регулюючі органи (Національний банк України, Державна служба фінансового моніторингу України); органи управління банком (Рада директорів, Правління банку); потенційні клієнти і вкладники; потенційні кредитори та інвестори (комерційні банки, приватні та інституційні інвестори); співробітники банку (табл. 1.1).

Суб'єкти і критерії оцінки фінансової стійкості банку

Суб'єкти	Напрями оцінки
1	2
Засновники (власники, акціонери)	Здатність забезпечувати стабільний розвиток банку, зростання прибутку, виплату дивідендів; збереження та збільшення власного капіталу, виконання стратегії розвитку банку, яка затверджена на зборах акціонерів
Національний банк України	Дотримання законодавства і нормативних актів НБУ; виконання економічних нормативів банку; здійснення заходів щодо запобігання банкрутства
Аудиторські організації	Повнота, достовірність і точність відображення в обліку і звітності активів, капіталу, зобов'язань і фінансових результатів банку; дотримання законодавства і нормативних документів, які регулюють правила ведення обліку і складання звітності, можливості застосування звітності для оцінки фінансової стійкості банку
Державна податкова служба України	Правильність нарахування та сплати податкових зобов'язань перед бюджетами як за власними податковими зобов'язаннями, так і виконання функції податкового агента
Державна служба фінансового моніторингу України	Правильність виконання функції суб'єкта фінансового моніторингу
Клієнти і вкладники	Структура балансу; динаміка зростання активів і пасивів; кредитний процес; рівень процентних ставок; тривалість роботи на банківському ринку, розвиток сучасних банківських технологій і використання нових банківських продуктів; рівень, якість і швидкість обслуговування клієнтів; імідж банку тощо
Кредитори та інвестори	Структура балансу; динаміка зростання активів і пасивів; кредитний процес; рівень процентних ставок; тривалість роботи на банківському ринку, розвиток сучасних банківських технологій і використання нових банківських продуктів; імідж банку тощо
Банк (внутрішня оцінка)	Достатність капіталу; ефективність системи внутрішнього контролю; ліквідність і платоспроможність банку; прибутковість; ефективність окремих напрямів роботи банку; організація забезпечення безпеки банку і персоналу

Джерело: розроблено автором

Запропонований Н.І. Шпаковською підхід передбачає послідовність з семи послідовних етапів, які характеризуються наявністю зв'язків між етапами (рис. 1.4).

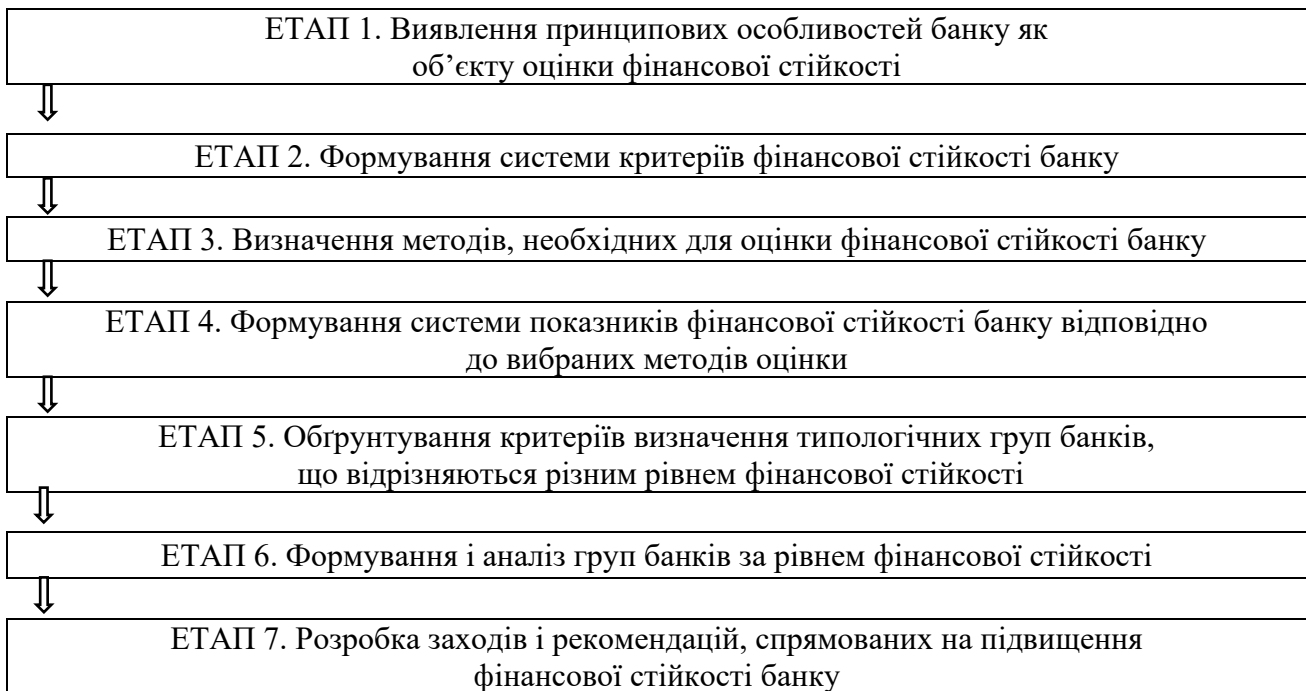

Рис. 1.4. Послідовність оцінки фінансової стійкості банку
Джерело: [59, с. 102]

На нашу думку, на першому етапі відбувається виявлення принципових особливостей банку як об'єкту оцінки фінансової стійкості на основі опрацювання чинного законодавства (Закони України «Про банки і банківську діяльність» [3], «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], «Про Національний банк України» [2], Постанова Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» [8]) та фінансової звітності комерційних банків (звіт про фінансовий стан, звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід, звіт про зміни капіталу, звіт про рух грошових коштів, примітки до фінансової звітності [8]), що складається за відмінною від звичайних підприємств формою.

На другому етапі відбувається формування системи критеріїв фінансової стійкості банку, на третьому етапі – визначення методів, необхідних для оцінки фінансової стійкості банку; на четвертому етапі – формування системи показників фінансової стійкості банку відповідно до вибраних методів оцінки, тобто найважливіші та найдискусійніші етапи оцінки фінансової стійкості банку.

Існуючі підходи до оцінки фінансової стійкості банку базуються на використанні таких основних методів: інтегральний, коефіцієнтний, рейтинговий і експертний.

Підхід Національного банку України за Постановою НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 р. № 368 [9] до оцінки фінансової стійкості банку розроблений з метою забезпечення стабільної діяльності банків та своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності відповідно до загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і стандартів.

Підхід Національного банку України до оцінки фінансової стійкості банку включає чотири групи показників:

- нормативи капіталу:
- мінімального розміру регулятивного капіталу ($H1$, $H1 = 200$ млн грн):

$$H1 = PK = OK + DK \quad (1.1)$$

де OK – сукупність основного (1-го рівня) капіталу (формула 1.2),

DK – сукупність додаткового (2-го рівня) капіталу (формула 1.3).

$$OK = SK + Ad + Af + Pr + PP + Ik - Z \quad (1.2)$$

де SK – зареєстрований статутний капітал,

Ad – додаткові внески акціонерів у статутний капітал,

Af – фінансова допомога акціонерів,

Pr – прибуток, спрямований на збільшення статутного капіталу,

PP – розкриті резерви (емісійні різниці, резервні фонди),

Ik – капітальний інструмент з умовами списання/конверсії,

Z – розміру очікуваних (можливих) збитків за невиконаними зобов'язаннями будь-якої фізичної чи юридичної особи.

$$DK = OZp + PR_{zm} + CB + NP + Ik \quad (1.3)$$

де OZp – результат переоцінки основних засобів,

ПРзм – результат поточного та звітного року (прибуток), зменшений на суму: нарахованих доходів, неотриманих понад 30 днів із дати їх нарахування, строк сплати яких не минув, нарахованих доходів, строк сплати яких згідно з договором минув, зменшених на суму сформованих резервів, уцінки фінансових активів,

СБ – субординований борг;

НП – нерозподілений прибуток минулих років;

Ік – капітальний інструмент з умовами списання/конверсії, який включається до додаткового капіталу.

– достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2, формула 1.4), Н2 протягом перших 12 місяців діяльності (з дня отримання ліцензії) повинен становити не менше 15 %; протягом наступних 12 місяців – не менше 12 %; надалі – не менше 10 %.

$$H2 = \frac{PK}{(\sum(A+3п) \cdot PK) - 3 + ВВП + ОР_{\min} \cdot 10 - PK_{\text{непокр}}} \times 100, \% \quad (1.4)$$

де РК – регулятивний капітал,

А – сумарна балансова вартість активів,

Зп – сумарна балансова позабалансових зобов'язань,

Рк – ступінь кредитного ризику,

З – забезпечення, визначеного в пункті 2.5 глави 2, пункті 5 глави 4 розділу VI Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 28.08.2001 р. № 368, з урахуванням вимог пунктів 28, 29 глави 1, глави 5 розділу VI Інструкції Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 28.08.2001 р. № 368 [9];

ВВП – сукупна сума відкритої валютної позиції банку за всіма іноземними валютами та банківськими металами,

ОР_{мін} – мінімальний розмір операційного ризику,

Рк_{непокр} – величина непокритого кредитного ризику.

– достатності основного капіталу (Н3 формула 1.5), Н3 має бути не менше ніж 7 %.

$$H3 = \frac{OK}{\Sigma(A+3п) \cdot P_k} \quad (1.5)$$

де ОК – сукупність основного капіталу,

A – сумарна балансова вартість активів,

3п – сумарна балансова позабалансових зобов'язань,

P_k – коефіцієнти кредитного ризику.

– **нормативи ліквідності:**

– короткострокова ліквідність (H6, формула 1.6). Нормативне значення нормативу H6 має бути не менше ніж 60 %. Норматив короткострокової ліквідності визначається як співвідношення активів до зобов'язань з кінцевим строком погашення до одного року.

$$H6 = \frac{A}{3_{<1p}} \times 100, \% \quad (1.6)$$

де 3_{<1p} – зобов'язання з кінцевим строком погашення до одного року.

– коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR, формула 1.7) за всіма валютами (LCR_{ВВ}) та в іноземній валюті (LCR_{ІВ});

$$LCR = \frac{A_{лв}}{ВГК_{Оч}} \times 100, \% \quad (1.7)$$

де A_{лв} – високоякісні ліквідні активи,

ВГК_{Оч} – чистий очікуваний відплив грошових коштів.

Нормативні значення коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCR_{ВВ}) та в іноземній валюті (LCR_{ІВ}) мають бути не менші ніж 100 %, починаючи з 01.01.2019 р. До банку, середньоарифметичне значення співвідношення зобов'язань в іноземній валюті до всіх зобов'язань банку, розраховане за останні 30 календарних днів, якого становить менше 5%, нормативне значення, встановлене для коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) в іноземній валюті (LCR_{ІВ}), не застосовується.

– коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR, формула 1.8) установлює мінімально необхідний рівень стабільного фінансування, достатній для забезпечення фінансування діяльності банку на горизонті один рік. Нормативні значення коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR)

мають бути не менші ніж: 80 % – починаючи з 01 квітня 2021 року; 90 % – починаючи з 01 жовтня 2021 року; 100 % – починаючи з 01 квітня 2022 року.

$$NSFR = \frac{ASF}{RSF - НКР} \times 100, \% \quad (1.8)$$

де ASF – обсяг наявного стабільного фінансування,

RSF – обсяг необхідного стабільного фінансування,

НКР – величина непокритого кредитного ризику.

Врахування підходів до розрахунку стабільного фінансування дозволяє змінити формулу 1.8 на формулу 1.9:

$$NSFR = \frac{\sum_{i=1}^n (ASF_i \times K_{ASF_i})}{\sum_{i=1}^n (RSF_i \times K_{RSF_i}) - НКР} \times 100, \% \quad (1.9)$$

де n – кількість складових; ASF_i - i -та складова наявного стабільного фінансування (ASF);

K_{ASF_i} – коефіцієнт, установлений для i -тої складової наявного стабільного фінансування (ASF),

RSF_i – i -та складова необхідного стабільного фінансування (RSF),

K_{RSF_i} – коефіцієнт, установлений для i -тої складової необхідного стабільного фінансування (RSF).

– **нормативи кредитного ризику:**

– максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7, формула 1.10). Нормативне значення нормативу Н7 не має перевищувати 25 %. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента визначається як співвідношення, до регулятивного капіталу банку.

$$Н7 = \frac{\sum Z_i}{PK} \times 100, \% \quad (1.10)$$

де Z_i – вимоги банку до контрагента або групи пов'язаних контрагентів та всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо контрагента або групи пов'язаних контрагентів,

PK – регулятивний капітал,

– великих кредитних ризиків (Н8, формула 1.11). Нормативне значення нормативу Н8 не має перевищувати 8-кратний розмір регулятивного капіталу банку. Норматив великих кредитних ризиків визначається як співвідношення

суми всіх великих кредитних ризиків щодо контрагентів, груп пов'язаних контрагентів, усіх пов'язаних з банком осіб до регулятивного капіталу банку

$$H8 = \frac{\sum B3_i}{PK} \quad (1.11)$$

де $B3_i$ – вимоги банку до одного контрагента або групи пов'язаних контрагентів, усіх пов'язаних з банком осіб за великим кредитом (10 % і більше регулятивного капіталу банку),

PK – регулятивний капітал.

– максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (H9, формула 1.12). Нормативне значення нормативу H9 не має перевищувати 25 %.

$$H9 = \frac{\sum P3_i}{OK+DK-A_{a-e}} \times 100, \% \quad (1.12)$$

де $P3_i$ – вимоги банку до пов'язаних з банком осіб та суми всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо пов'язаних із банком осіб,

OK – сукупність основного (1-го рівня) капіталу,

DK – сукупність додаткового (2-го рівня) капіталу,

A – активи, зазначених у підпунктах “а” - “е” пункту 1.8 глави 1 розділу II Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 28.08.2001 р. № 368 [9].

– **нормативи інвестування:**

– інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (H11, формула 1.13). Нормативне значення нормативу H11 не має перевищувати 15%,

$$H11 = \frac{A_i+IC_i}{СК} \times 100, \% \quad (1.13)$$

де A_i – суми коштів, що інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) за кожною установою,

IC_i – суми коштів, що інвестуються на придбання інвестиційних сертифікатів за кожною установою, СК – статутний капітал банку.

– загальної суми інвестування (H12, формула 1.14). Нормативне значення нормативу H12 не має перевищувати 60 %.

$$H12 = \frac{A+IC}{СК} \times 100, \% \quad (1.14)$$

де А – суми коштів, що інвестуються на придбання акцій (паїв, часток),
 ІС – суми коштів, що інвестуються на придбання інвестиційних сертифікатів,

СК – статутний капітал банку.

Наукові підходи відрізняються за вченими. Так, перший підхід передбачає розрахунок інтегрального коефіцієнта фінансової стійкості (формула 1.15). Розраховується інтегральний коефіцієнт фінансової стійкості шляхом ділення фактичних розрахованих значень коефіцієнтів на їх нормативні, користуючись при цьому адитивним принципом побудови загальної формули [29, с. 77]:

$$IK_{\text{фс}} = \sum_{i=1}^n \frac{K_i}{H_i} \quad (1.15)$$

де $IK_{\text{фс}}$ – інтегральний коефіцієнт фінансової стійкості;

K_i – фактичне розрахункове значення відповідного коефіцієнта;

H_i – рекомендоване (нормативне) значення відповідного коефіцієнта (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Основні показники, які характеризують фінансову стійкість банку

Коефіцієнт	Методика розрахунку	Рекомендоване значення
К1 (Коефіцієнт надійності)	К1 = Власний капітал / Зобов'язання * 100%	>25%
К2 (Коефіцієнт фінансового важеля)	К2 = Зобов'язання / Власний капітал	>3
К3 (Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів)	К3 = Власний капітал / Активи * 100%	>10%
К4 (Коефіцієнт використання власного капіталу в основних засобах)	К4 = Основні засоби / Власний капітал * 100%	<50%
К5 (Коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом)	К5 = Власний капітал / Дохідні активи * 100%	>25%
К6 (Мультиплікатор капіталу)	К6 - Активи / Власний капітал	<10
К7 (коефіцієнт покриття власним капіталом проблемних кредитів)	К7 = Власний капітал / Проблемні кредити	>1

Джерело: [31, с. 244; 30, с. 26]

За табл. 1.2 формула інтегрального коефіцієнта фінансової стійкості (формула 1.15) змінюється та набуває такої форми:

$$IK_{\text{фс}} = \frac{K_1}{25\%} + \frac{K_2}{3} + \frac{K_3}{10\%} + \frac{K_4}{50\%} + \frac{K_5}{25\%} + \frac{K_6}{10} + \frac{K_7}{1} \quad (1.16)$$

Спрощений інтегрований показник стабільності пропонують розраховувати Геселева Н.В., Мельник Н.В., Клименко Ю.І.:

$$I_{\text{н}} = 0.6 * K_{\text{н}} + 0.15 * K_{\text{а}} + 0.25 * K_{\text{л}} \quad (1.17)$$

де $I_{\text{н}}$ – інтегрований показник стабільності банку, $K_{\text{н}}$ – коефіцієнт надійності (власний капітал/активи), $K_{\text{а}}$ – коефіцієнт адаптивності (зобов'язання/активи), $K_{\text{л}}$ – коефіцієнт ліквідності (ліквідні засоби+загальний об'єм вкладів/зобов'язання).

О. О. Стороженко та Н. С. Кухарук, А. В. Олійник, Г. С. Сущук застосовують формулу для визначення поточної оцінки фінансової стійкості:

$$FS = \left[0.4x \frac{K_1}{H_1} + 0.3x \frac{K_2}{H_2} + 0.15x \left(\frac{K_3}{H_3} + \frac{K_4}{H_4} \right) \right] x 100 \quad (1.18)$$

де FS – поточна оцінка фінансової стійкості банку на конкретну дату; H_1, \dots, H_4 – нормативні значення для коефіцієнтів K_1, \dots, K_4 [51, с. 161]

Нормативні значення для коефіцієнтів фінансової стійкості банку наведені у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Показники оцінки фінансової стійкості банку

Умовне позначення	Показники фінансової стійкості	Вага коефіцієнта, %	Нормативне значення коефіцієнта, %
K1	Коефіцієнт достатності капіталу	40	17
K2	Коефіцієнт якості активів	30	100
K3	Коефіцієнт поточності ліквідності	15	100
K4	Коефіцієнт довгострокової ліквідності	15	100

Джерело: [51, с. 161]

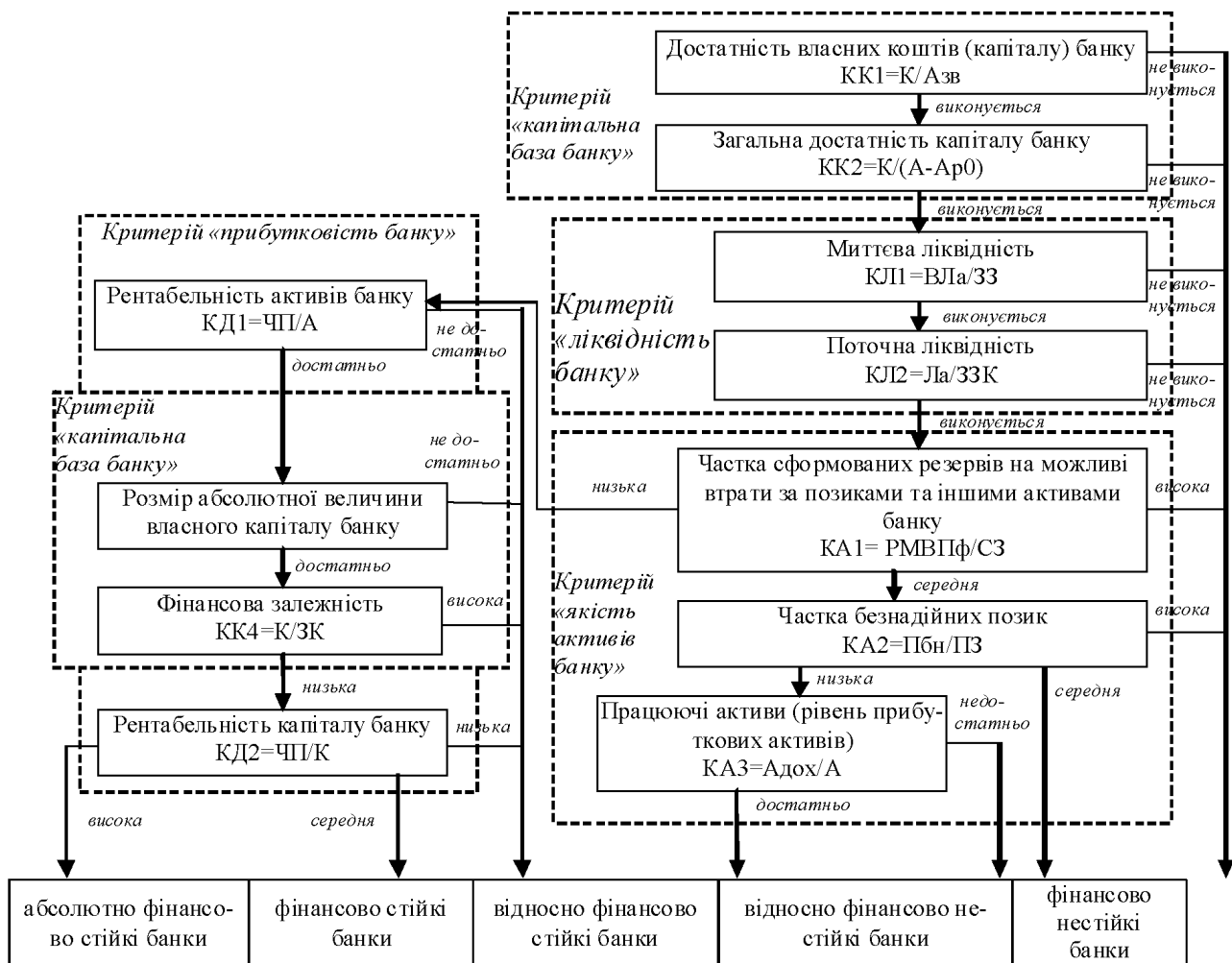
Щоб урахувати динаміку змін фінансового стану банківської установи, обчислимо динамічну оцінку його фінансової стійкості. Для цього розрахуємо середні значення та середньоквадратичні відхилення всіх коефіцієнтів. Отже,

підсумкова формула для розрахунку динамічної оцінки фінансової стійкості банку буде такою:

$$\overline{FS} = \left[0.4x \frac{M_{K1} - \sigma_{K1}}{H1} + 0.3x \frac{M_{K2} - \sigma_{K2}}{H2} + 0.15x \left(\frac{M_{K3} - \sigma_{K3}}{H3} + \frac{M_{K4} - \sigma_{K4}}{H4} \right) \right] \times 10 \quad (1.19)$$

де \overline{FS} – динамічна оцінка фінансової стійкості банку за певний період; M_1, \dots, M_4 – математичне сподівання (середні значення) для коефіцієнтів K_1, \dots, K_4 ; $\sigma_{K1}, \dots, \sigma_{K4}$ – середньоквадратичні відхилення для коефіцієнтів K_1, \dots, K_4 [51, с. 162].

Другий підхід. Фінансова стійкість банку є динамічною інтегральною (узагальнюючою) характеристикою його діяльності, визначення стану банку за методикою Н.І. Шпаковської (рис. 1.5), яка базується на одинадцяти відносних показниках (коефіцієнтах).

Позначення: K — власні кошти (капітал) банку; $A_{зв}$ — активи банку, зважені по рівню ризику; A — сумарні активи банку; A_{p0} — активи банку, що мають нульовий рівень ризику; $ВЛa$ — високоліквідні активи банку; $ЗК$ — залучені кошти; $ЗЗ$ — зобов'язання до запитання; $Ла$ — ліквідні активи банку; $ЗЗК$ — зобов'язання до запитання і зобов'язання

банку перед кредиторами (вкладниками) терміном виконання в найближчих 30 календарних днів; ЧП — чистий прибуток банку; Пбн — безнадійні позики; ПЗ — позики, позикова і прирівняна до неї заборгованість; РМВПф — фактично сформований резерв на можливі втрати за позиками; Адох — активи, що приносять дохід

Рис. 1.5. Алгоритм оцінки фінансової стійкості банку

Отже, існуючі підходи до оцінки фінансової стійкості банку базуються на використанні таких основних методів: інтегральний, коефіцієнтний, рейтинговий і експертний. Підхід Національного банку України за Постановою НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 р. № 368 [9] до оцінки фінансової стійкості банку розроблений з метою забезпечення стабільної діяльності банків та своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності відповідно до загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і стандартів. Наукові підходи передбачають розрахунок або інтегрального коефіцієнта фінансової стійкості, або відносних показників (коефіцієнтів).

1.3. Механізми забезпечення фінансової стійкості банку

Забезпечення фінансової стійкості банку передбачає функціонування механізму управління фінансовою стійкістю банків, що є цілісною системою взаємопов'язаних елементів, які відображають відповідні заходи банківського менеджменту. Даний механізм повинен включати як методи управління, так і функціональні обов'язки суб'єктів управління. Тому серед складових механізму забезпечення фінансової стійкості комерційних банків можна виділити:

1) суб'єкти забезпечення фінансової стійкості (зовнішні суб'єкти: законодавчі, фінансово-контрольні, органи банківського регулювання;

внутрішні суб'єкти: керівництво комерційного банку, органи управління фінансовими ресурсами та ризиками);

2) об'єкти забезпечення фінансової стійкості;

3) принципи забезпечення фінансової стійкості;

4) процес забезпечення фінансовою стійкістю банків, який охоплює такі елементи:

а) методи забезпечення фінансової стійкості (планування, аналіз, оцінка, регулювання та контроль);

б) інструменти забезпечення фінансової стійкості.

Першим із методів забезпечення фінансової стійкості банку є планування, що передбачає постановку цілей і визначення стратегії й тактики досягнення основної мети – забезпечення фінансової стійкості банку – та спрямоване на перетворення стратегічної мети в конкретні значення фінансових показників через використання відповідних інструментів.

Забезпечення фінансової стійкості банку залежить від дотримання банками комплексу принципів, а саме:

1) єдності дій і засобів у досягненні мети суб'єктами управління даного механізму;

2) комплексності підходу до процесу управління фінансовою стійкістю;

3) поєднання тактики й стратегії управління фінансовою стійкістю з метою забезпечення динамічності та безперервності цього процесу;

4) взаємозалежності елементів механізму управління;

5) адаптивності процесу управління фінансовою стійкістю банку до можливих змін на фінансовому ринку;

6) мінімізації ризиків,

7) гнучкості,

8) інноваційності.

Наступним методом забезпечення фінансової стійкості банку є аналіз основних складових стійкості фінансового стану комерційного банку, який

дозволяє встановити причинно–наслідкові зв'язки різних аспектів діяльності банку.

Контроль як метод забезпечення полягає в перевірці відповідності отриманих результатів діяльності банку запланованим показникам, оптимальні значення яких сприяють підвищенню рівня фінансової стійкості. Для належного контролю за рівнем фінансової стійкості банків та ефективного управління слід дотримуватися проходження всіх стадій контролю з боку як органів нагляду, так і комерційних банків.

Забезпечення фінансової стійкості банку, на думку Яременко О.Р. та Беренич А.В., здійснюється такими методами:

1. Страхування,
2. Резервування,
3. Сек'юритизація,
4. Диверсифікація,
5. Лімітування [61, с. 922].

У теорії та практиці банківської діяльності виокремлюють страхування як ще один ефективний метод управління фінансовою стійкістю. Адже, діяльність банків супроводжується різними ризиками, як за своєю суттю, так і за можливими наслідками. Згідно з класифікацією Базельського комітету з нагляду за банківською діяльністю, до таких основних ризиків належать: ринковий ризик; кредитний ризик; ризик процентних ставок; ризик ліквідності; страховий ризик; правовий ризик; ризик ділової репутації; операційний ризик (виходячи із трактувань Базельського комітету й загальноприйнятої практики, усі види кримінальних дій щодо банку належать до сфери операційного ризику). Для безпеки банкам пропонується комплексне страхування, яке включає більше десяти окремих, але взаємопов'язаних полісів. Світова практика страхування банківських ризиків розробила два підходи.

Другий підхід характеризується вибірковістю по видах покриття і є більш заощадливим. При цьому більше уваги приділяється різним нюансам, властивим конкретним умовам, що робить даний підхід більш привабливим.

Недоліком підходу є неповне покриття банківських ризиків, тому банк ризикує більше, а отже, більше ризикують і його клієнти [25, с. 16].

Карпова О. І. виділяє резервування як ще один досить ефективний метод управління фінансовою стійкістю [25, с. 15]. Банки формують резерви усіма ризиковими активними операціями: кредитними, операціями з розміщення коштів на кореспондентських рахунках в інших банках, операціями з придбання цінних паперів, дебіторською заборгованістю тощо. Необхідно зробити акцент на такому виді резервування як динамічне, яке доволі ефективно використовується у країнах Західної Європи. Динамічне резервування – це сучасний інструмент регулювання вразливості банківської діяльності до глобальних фінансових ризиків та підвищення ефективності використання банківського капіталу [25, с. 16].

Також необхідно відзначити такий метод управління фінансовою стійкістю банку, як сек'юритизація. Застосування методу сек'юритизації передбачає можливість позбутися ризикових активів шляхом їх продажу. Так, при сек'юритизації здійснюється об'єднання кредитів в пули і структурування їх як цінних паперів, забезпечених грошовими потоками відповідних кредитів. Першим сек'юритизованим активом стали іпотечні кредити, хоча будь-який вид активів може бути сек'юритизованим [27, с. 117].

Серед методів управління фінансовою стійкістю банків чільне місце займає диверсифікація, яка являє собою процес зменшення ризиків шляхом розподілу капіталу між різними об'єктами інвестування та кредитування [27, с. 118].

Наступним методом забезпечення фінансової стійкості банку є метод лімітування, який передбачає розробку детальної стратегічної документації, яка встановлює гранично допустимий рівень ризику по кожному напрямку діяльності банку, а також чіткий розподіл функцій і відповідальності персоналу.

Система лімітування є найпопулярнішим інструментом управління ризиками банку; вона будується на таких принципах: лімітування повинне

охоплювати усі види банківської діяльності, пов'язані з поведінковими характеристиками відкритих ризикованих кредитних позицій; агрегування можливих втрат при розрахунках лімітів повинне бути обов'язковим; ліміти необхідно встановлювати, виходячи із внутрішнього кредитного ранжирування конкретних позичальників або їх груп; ліміти не повинні підлягати перегляду на вимогу контрагентів; лімітування має базуватися на результатах стрес-тестування; ліміти повинні встановлюватися з урахуванням ризику дефолту потенційних контрагентів; лімітування має враховувати обмеження за термінами, забезпеченням та валютою [25, с. 16]

Для забезпечення фінансової стійкості банку необхідно забезпечити індивідуальні розробки заходів для забезпечення фінансової стійкості банківської установи. Базовими заходами забезпечення фінансової стійкості банківської установи в умовах вольтинності ринку можуть бути заходи з табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Заходами забезпечення фінансової стійкості банківської установи

Напрямок	Заходи
1. Щодо активів	<p>1.1. Забезпечити перехід на формування середньострокових та короткострокових портфелів активних операцій банку з метою зменшення строку їх оновлення.</p> <p>1.2. Проводити фінансування виокремлених на основі аналізу пріоритетних галузей ведення бізнесу з метою недопущення втрати ринку у позичальників.</p> <p>1.3. Забезпечити рівномірну диверсифікацію портфелів, зменшення концентрацій по групам пов'язаних осіб.</p> <p>1.4. Ініціювати зменшення кредитного навантаження на позичальників, встановлювати графіки зменшення заборгованості з урахуванням строків виконання позичальниками інших власних зобов'язань.</p>
2. Щодо забезпечення виконання зобов'язань	<p>2.1. Забезпечити виважене прийняття застави з метою недопущення надання нефункціонального забезпечення, як частини виробничого комплексу.</p> <p>2.2. Встановлювати пріоритети щодо прийняття твердої універсальної застави, уникати спеціалізованого обладнання, товарів в обороті, сировини, майнових прав по контрактам.</p> <p>2.3. Уникати прийняття майнових виробничих комплексів, проводити їх розгляд окремо по складовим елементам комплексу (обладнання, нерухомість, транспорт).</p> <p>2.4. Забезпечити надання поруки по зобов'язанням боржника власниками</p>

	<p>та контролерами бізнесу.</p> <p>2.5. Встановлювати пріоритети щодо прийняття власного майна власників та контролерів бізнесу.</p> <p>2.6. Уникати інвестиційного кредитування, фінансування проектів відкриття бізнесу з урахуванням того, що грошовий потік має бути згенерований за рахунок роботи проекту, що фінансується.</p> <p>2.7. Проводити розрахунок можливого ліміту кредитування з урахуванням коефіцієнту LTV.</p>
3. Щодо ліквідності	<p>3.1. На постійній основі проводити контроль ГЕП–розривів.</p> <p>3.2. Надавати пріоритет залучення коштів у національній валюті.</p> <p>3.3. Вільні кошти інвестувати в низькоризикові активи (ОВДП, інші) з фіксованою дохідністю з терміном інвестування, що збалансований із наявними зобов'язаннями</p>

Джерело: [16, с. 60]

Отже, фінансова стійкість є фундаментальною характеристикою банку, яка визначається здатністю витримувати максимальний рівень непередбачуваних втрат і зберігати стан ефективного функціонування. Це також і якісна характеристика фінансового стану банку, для якого характерна достатність, збалансованість та оптимальне співвідношення фінансових ресурсів за умов підтримання на достатньому рівні ліквідності й платоспроможності, зростання прибутку та мінімізації ризиків. Управління фінансовою стійкістю банку повинно здійснюється такими методами: страхування, резервування, сек'юритизація, диверсифікація, лімітування.

Висновки до розділу 1

1. Досліджено наукову літературу з питань фінансової стійкості та зроблено висновок, що фінансова стійкість банку характеризує досягнення банком певного рівноважного стану – оптимального співвідношення між ризиками, доходом, ліквідністю та платоспроможністю та характеризує спроможність банку ефективно виконувати свої зобов'язання перед вкладниками, кредиторами, власниками, державою тощо та забезпечувати сталий розвиток витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

2. Узагальнено та охарактеризовано функції фінансової стійкості банку: інформативна функція (полягає у інформуванні зацікавлених осіб про здатність банку протистояти зовнішнім шокам та зберігати при цьому здатність виконувати зобов'язання перед вкладниками, кредиторами, власниками, державою тощо; контрольна функція (полягає у можливості за допомогою показників фінансової стійкості контролювати загальний стан комерційного банку), стимулююча функція (передбачає формування за допомогою фінансової стійкості досягнення поставленої мети та супротив негативному впливу внутрішніх й зовнішніх факторів).

3. Досліджено теоретичні підходи до оцінювання фінансової стійкості банку, що може проводитися з позицій різних суб'єктів, основними з яких, є: власники (акціонери, учасники) банку; регулюючі органи (Національний банк України, Державна служба фінансового моніторингу України); органи управління банком (Рада директорів, Правління банку); потенційні клієнти і вкладники; потенційні кредитори та інвестори (комерційні банки, приватні та інституційні інвестори); співробітники банку. Підхід Національного банку України за Постановою НБУ від 28.08.2001 р. № 368 до оцінки фінансової стійкості банку розроблений з метою забезпечення стабільної діяльності банків та своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики,

що притаманні банківській діяльності відповідно до загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і стандартів. Наукові підходи передбачають розрахунок або інтегрального коефіцієнта фінансової стійкості, або відносних показників (коефіцієнтів).

4. Сформовано теоретичні основи забезпечення фінансової стійкості банку, що включає такі складові механізми забезпечення фінансової стійкості: суб'єкти забезпечення фінансової стійкості (зовнішні суб'єкти: законодавчі, фінансово-контрольні, органи банківського регулювання; внутрішні суб'єкти: керівництво комерційного банку, органи управління фінансовими ресурсами та ризиками); об'єкти забезпечення фінансової стійкості; принципи забезпечення фінансової стійкості; процес забезпечення фінансовою стійкістю банків.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Фінансово-економічна характеристика діяльності КБ «ПриватБанк»

КБ «ПриватБанк» – найбільший український універсальний комерційний банк, орієнтований на обслуговування приватних осіб і корпоративних клієнтів всіх форм власності, входить до переліку системних банків України, має один з найбільших обсягів капіталу і чистих активів в Україні.

Хронологія розвитку КБ «ПриватБанк»:

1992 р. – державна реєстрація банку,

1996 р. – банк став повноправним членом Visa International і почав великомасштабну емісію пластикових карток.

1997 р. – отримання рейтингу Thomson BankWatch (міжнародне рейтингове агентство) і членство платіжної системи Europay.

1998 р. – отримання рейтингу Fitch IBCA (міжнародне рейтингове агентство). Виграє тендеру на обслуговування виплат швейцарського Фонду пам'яті жертв Голокосту.

1999 р. – відкриття філії на Кіпрі. Відділення в Нікосії стало першим українським філіалом банку, відкритим за кордоном.

2000 р. – прийняття рішення про реорганізацію банку з товариства з обмеженою відповідальністю в закрите акціонерне товариство.

2001 р. – запуск у 2001 році системи «Приват24» - проєкту, що дав можливість клієнтам керувати своїми рахунками онлайн в режимі реального часу, виконувати регулярні платежі, переказ коштів тощо.

2001 р. – визнаний найкращим банком за якістю обслуговування клієнтів системою Western Union. КБ «ПриватБанк» став першим українським банком,

що розмістив єврооблігації на суму 100 млн доларів США на європейському ринку.

2009 р. – тип акціонерної компанії був змінений з закритого на публічний. Крім того, назву банку було змінено на Публічне акціонерне товариство комерційний банк «ПриватБанк».

2016 р. – держава в особі Міністерства фінансів у встановленому законодавством порядку набула права власності на 100% акцій КБ «ПриватБанк» з урахуванням рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 грудня 2016 р. «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки України в економічній сфері та захисту інтересів вкладників», введеного в дію Указом Президента України від 18 грудня 2016 р. № 560 та рішення Ради з фінансової стабільності від 18 грудня 2016 року.

На сьогодні єдиним акціонером банку, якому належить 100% акцій є держава. Функції з управління корпоративними правами держави у КБ «ПриватБанк» здійснює Кабінет Міністрів України, який також виконує функції вищого органу управління державного банку.

Банк здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії Національного банку України з березня 1992 р. Станом на 31 грудня 2020 р. банк має 26 філій і 1 690 функціонуючих відділень в Україні та філію на Кіпрі.

Організаційна структура КБ «ПриватБанк» зображена у додатку А.

Органами управління КБ «ПриватБанк» є: Акціонер або Вищий орган; Наглядова рада банку; Правління банку. Правління здійснює керівництво поточною діяльністю банку і підзвітне Наглядовій раді та Вищому органу.

Протягом 2020 року Наглядовою радою було затверджено ряд змін до організаційної структури Банку, відповідно до яких виконавчий орган складається з семи позицій, а саме:

- Голова правління,
- заступник голови правління (з питань фінансів),

- заступник голови правління (з питань управління проблемними активами),
- заступник голови правління (з операційних питань),
- заступник голови правління (з питань розвитку бізнесу),
- член правління (з питань управління ризиками),
- член правління (з питань мережі та проблемної заборгованості).

Зазначена структура правління забезпечить оптимальний склад виконавчого органу, необхідний для управління КБ «ПриватБанк» і успішної реалізації його стратегії.

КБ «ПриватБанк» має наступні переваги: широка клієнтська база, постійне введення інновацій, розгалужена інфраструктура. Недоліками у діяльності КБ «ПриватБанк» є високі відсоткові ставки за кредитами на нерухомість та низькі відсоткові ставки за депозитами.

Таблиця 2.1

SWOT-аналіз діяльності Приватбанку

Сильні сторони:	Можливості (О):
1) широка клієнтська база; 2) перевага у обслуговуванні державних установ та державних програм; 3) постійне введення технічних інновацій; 4) розгалужена інфраструктура	1) стабілізація економічного зростання в Україні; 2) розширення мережі за кордоном; 3) збільшення частки ринку; 4) погіршення позицій конкурентів; 5) розробка нових банківських продуктів
Слабкі сторони:	Загрози:
1) непривабливість кредитування для населення через високу вартість; 2) низькі відсоткові ставки за депозитами	1) зміцнення позицій діючих конкурентів та вихід на ринок нових; 2) криза в економіці України; 3) низька платоспроможність населення; 4) зростання інфляції

Джерело: [60, с. 343]

Таким чином, КБ «ПриватБанк» є лідером банківського ринку країни і найбільшим банком з українським капіталом. Стратегія банку спрямована на перехід від обслуговування у відділеннях банку до ідеології навчання клієнтів використанню дистанційних інструментів банківського обслуговування.

2.2. Аналіз фінансового стану КБ «ПриватБанк»

До основних показників діяльності банків відносять наступні показники: загальні активи, резерви за активними операціями банків, високоліквідні активи, кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках, кредити надані клієнтам, кредити, що надані суб'єктам господарювання, кредити, що надані фізичним особам, вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції, ОВДП, частка ОВДП в загальних активах, власний капітал, зобов'язання, кошти суб'єктів господарювання, кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами). аналогічний підхід до формування основних показників має Національний банк України, проте доповнює його показниками рентабельності [26]. За додатками Б, В, Г, Д проведемо аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності КБ «ПриватБанк» у 2017-2020 рр.

1. Загальні активи, резерви за активними операціями та чисті активи. Загальний розмір активів не визначається у балансі КБ «ПриватБанк», проте визначається у звітності НБУ. За даними рис. 2.1 про динаміку загальних та чистих активів (табл. 2.2), резервів за активними операціями

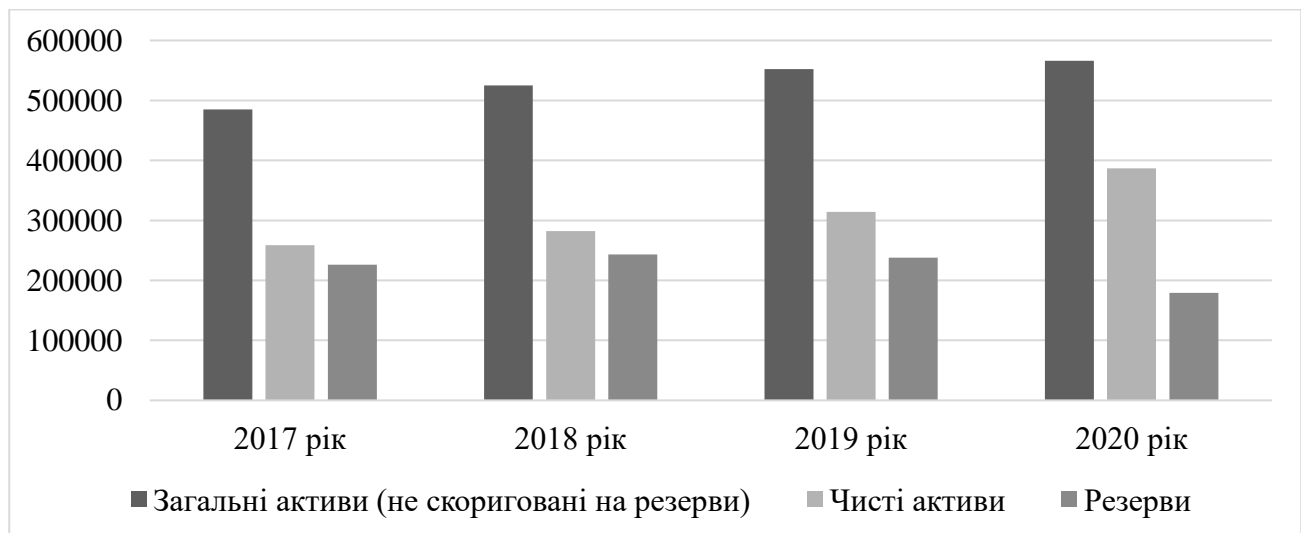

Рис. 2.1. Динаміка активів КБ «ПриватБанк», млн грн

Джерело: додатки Б, В, Г, Д

Чисті активи та сукупний капітал банку збільшувався у 2017-2020 рр. зі збільшенням темпів збільшення: від 9,09% у 2018 р., 11,37% у 2019 р. до

23,19% у 2020 р., що вказує на динамічний розвиток банку та нарощення його потенціалу. Позитивним показником розвитку комерційного банку є зменшення резервів та покращення якості проведених активних операцій.

Чисті активи КБ «ПриватБанк» збільшувалися у 2018 р. за рахунок збільшення вартості кредитів клієнтам (11 805 млн. грн, табл. 2.2), інвестиційних цінних паперів (19 069 млн. грн); у 2019 р. за рахунок збільшення грошових коштів (18 534 млн. грн), заборгованості банків (27 118 млн. грн), кредитів клієнтам (9 404 млн. грн); у 2020 р. за рахунок збільшення вартості інвестиційних цінних паперів (69 504 млн. грн); грошових коштів (4 017 млн. грн), поточних податкових активів (4 403 млн. грн).

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки активів КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період, млн.грн				Абсолютне відх., млн. грн (+/-)			Відносне відх., %		
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018– 2017	2019– 2018	2020– 2019	2018– 2017	2019– 2018	2020– 2019
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	25296	27 360	45 894	49 911	2064	18534	4017	8,16	67,74	8,75
Заборгованість банків	2903	0	27118	25 059	-2903	27118	-2059	-100,00	-	-7,59
Кредити та аванси клієнтам	38335	50 140	59 544	55 021	11805	9404	-4523	30,79	18,76	-7,60
Інвестиційні цінні папери	161012	180 081	152 157	221 661	19069	-27924	69504	11,84	-15,51	45,68
Поточні податкові активи	184	184	2 257	6 660	0	2073	4403	0,00	1126,63	195,08
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію	30	30	155	30	0	125	-125	0,00	416,67	-80,65
Інвестиційна нерухомість	3648	3 340	3379	2 933	-308	39	-446	-8,44	1,17	-13,20
Активи з права користування	0	0	1 716	1 748	0	1716	32	-	-	1,86
Основні засоби та нематеріальні активи	3326	3 793	4 764	5 894	467	971	1130	14,04	25,60	23,72
Інші фінансові активи	2940	2 743	2 210	3 448	-197	-533	1238	-6,70	-19,43	56,02
Інші активи	8815	8 899	9 285	8 900	84	386	-385	0,95	4,34	-4,15
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	7069	1361	1 244	1 228	-5708	-117	-16	-80,75	-8,60	-1,29
Активи, утримувані для продажу	117	117		32	0	-117	32	0,00	-100,00	0
Всього активів	253675	278 048	309 723	382 525	24373	31675	72802	9,61	11,39	23,51

Джерело: додатки Б, В, Г, Д

Структура активів КБ «ПриватБанк» у 2017-2020 рр. зазнала суттєвих змін у напрямі підвищення частки грошових коштів (від 9,97% у 2017 р. до 13,05% у 2020 р.), що вказує на підвищення ліквідності та платоспроможності банку, зменшення частки інвестиційних цінних паперів (від 63,47% у 2017 р. до 57,95% у 2020 р.). Основними складовими активів КБ «Приватбанк» є грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви; інвестиційні цінні папери; кредити та аванси клієнтам; заборгованість банків. Таким чином, структура активів банку не відповідає його концепції як роздрібного банку, оскільки основні активи сформовані за напрямом цінних паперів, тобто державних боргових інструментів.

2. Кредити надані клієнтам, кредити, що надані суб'єктам господарювання, кредити, що надані фізичним особам. Балансова вартість кредитного портфеля КБ «ПриватБанк» становила на кінець досліджуваного періоду 55 021 млн грн (на 31 грудня 2019 р.: 59 544 млн грн; на 31 грудня 2018 р.: 50 140 млн грн; на 31 грудня 2017 р.: 38 335 млн грн) (таблиця 2.3). Збільшення вартості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» відбувалося у 2018-2019 рр. та зменшувалася у 2020 р.

На динаміку вартості кредитного портфеля впливали два показники: загальна сума виданих кредитів та авансів клієнтам та загальна сума резервів під очікувані кредитні збитки. Загальна сума виданих кредитів та авансів клієнтам КБ «ПриватБанк» становила на кінець досліджуваного періоду 232 772 млн грн (на 31 грудня 2019 р.: 296 043 млн грн; на 31 грудня 2018 р.: 291 936 млн грн; на 31 грудня 2017 р.: 237 181 млн грн).

Резерв під очікувані кредитні збитки КБ «ПриватБанк» становила на кінець досліджуваного періоду 177 751 млн грн (на 31 грудня 2019 р.: 236 499 млн грн; на 31 грудня 2018 р.: 241 796 млн грн; на 31 грудня 2017 р.: 198 846 млн грн). Частка резервів під очікувані кредитні збитки КБ «ПриватБанк» є високою та перевищує середній рівень у банківській системі і становить: 2017 р. – 83,84%, 2018 р. – 82,83%, 2019 р. – 79,89%, 2020 р. – 76,36%.

Таблиця 2.3

Аналіз динаміки кредитного портфеля КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період, млн.грн				Абсолютне відх., млн. грн (+/-)			Відносне відх., %		
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018–2017	2019–2018	2020–2019	2018–2017	2019–2018	2020–2019
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремих портфель	185 575	212 795	210 579	164 332	27 220	-2 216	-46 247	14,67	-1,04	-21,96
Кредити юридичним особам	3 330	5 648	6 250	5 509	2 318	602	-741	69,61	10,66	-11,86
Кредити фізичним особам - кредитні картки	30 354	45 314	51 890	40 609	14 960	6 576	-11 281	49,29	14,51	-21,74
Кредити фізичним особам - іпотечні кредити	9 130	12 923	11 467	9 566	3 793	-1 456	-1 901	41,54	-11,27	-16,58
Кредити фізичним особам - споживчі кредити	3 144	4 193	4 148	3 500	1 049	-45	-648	33,37	-1,07	-15,62
Кредити фізичним особам - кредити на придбання автомобіля	264	332	250	35	68	-82	-215	25,76	-24,70	-86,00
Кредити фізичним особам - інші кредити	660	672	498	129	12	-174	-369	1,82	-25,89	-74,10
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	4 210	8 251	8 555	6 859	4 041	304	-1 696	95,99	3,68	-19,82
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом - фізичні особи	191	654	1 152	1 052	463	498	-100	242,41	76,15	-8,68
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом - юридичні особи	197	710	742	588	513	32	-154	260,41	4,51	-20,75
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом - підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	126	248	418	517	122	170	99	96,83	68,55	23,68
Придбані/створені знецінені кредити	0	196	94	76	196	-102	-18	0,00	-52,04	-19,15
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	237 181	291 936	296 043	232 772	54 755	4 107	-63 271	23,09	1,41	-21,37
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	-198 846	-241 796	-236 499	-177 751	-42 950	5 297	58 748	21,60	-2,19	-24,84
Всього кредитів та авансів клієнтам	38 335	50 140	59 544	55 021	11 805	9 404	-4 523	30,79	18,76	-7,60

Джерело: дані КБ «ПриватБанк»

Аналіз структури кредитного портфеля КБ «ПриватБанк» вказує, що понад 70% формуються як окремий портфель з тенденцією до зменшення: 2018 р. – 5,35 в. п., 2019 р. – 1,76 в. п., 2020 р. – 0,53 в. п. Категорія «Кредити, що управляються як окремий портфель» включає в себе непрацюючі кредити, які були видані КБ «ПриватБанк» до 19 грудня 2016 р.

На думку керівництва КБ «ПриватБанк», цей портфель має спільні показники кредитного ризику, незалежно від класифікації за галуззю економіки та напрямом комерційної діяльності на дату видачі таких кредитів. Станом на 31 грудня 2020 р. банк визнав 162 163 млн грн резерву під очікувані кредитні збитки за цими кредитами (31 грудня 2019 р.: 207 851 млн грн; 31 грудня 2018 р.: 209 453 млн грн; 31 грудня 2017 р.: 181 887 млн грн). Протягом 2020 р. банк списав за рахунок резерву 56 663 млн грн вказаних кредитів, однак продовжуватиме вживати заходів до повернення списаної заборгованості.

Після кредитів як окремого портфеля пріоритетами кредитування КБ «ПриватБанк» є кредити фізичним особам - кредитні картки, кредити фізичним особам - іпотечні кредити, кредити фізичним особам - споживчі кредити, кредити підприємствам малого та середнього бізнесу. Частка інших кредитів не перевищувала одного відсотка.

3. Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції. ОВДП. Портфель цінних паперів АТ КБ «ПриватБанк» формує за рахунок різної категорії цінних паперів. Сукупна вартість інвестиційних цінних паперів станом на 31 грудня 2020 . становила 221 661 млн грн або 57,95% вартості всіх активів (31 грудня 2019 р.: 152 157 млн грн або 49,13% вартості всіх активів; 31 грудня 2018 р.: 180 081 млн грн або 64,77% вартості всіх активів; 31 грудня 2017 р.: 161 012млн грн або 63,47% вартості всіх активів). За даними табл. 2.4 можна стверджувати про загальне зростання вартості інвестиційних цінних паперів у 2017-2020 рр. за рахунок зростання вартості інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки портфеля цінних паперів АТ КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період, млн.грн				Абсолютне відх., млн. грн (+/-)			Відносне відх., %		
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018–2017	2019–2018	2020–2019	2018–2017	2019–2018	2020–2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Інвестиційні цінні папери:	161 012	180 081	152 157	221 661	19 069	-27 924	69 504	11,84	-15,51	45,68
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	90354	86244	84 680	100 750	-4 110	-1 564	16 070	-4,55	-1,81	18,98
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	36322	79299	66 602	119196	42 977	-12 697	52 594	118,32	-16,01	78,97
- за амортизованою собівартістю	34336	14538	875	1 715	-19 798	-13 663	840	-57,66	-93,98	96,00

Джерело: додатки Б, В, Г, Д

Портфель цінних паперів КБ «ПриватБанк» об'єднував такі види цінних паперів: довгострокові державні боргові цінні папери з вбудованим опціоном, довгострокові державні боргові цінні папери без вбудованого опціону, середньострокові валютні державні боргові цінні папери, середньострокові державні боргові цінні папери, короткострокові державні боргові цінні папери, короткострокові валютні державні боргові цінні папери, довгострокові облігації, випущені Державною іпотечною установою.

На 31 грудня 2020 р. довгострокові облігації випущені Державною іпотечною установою за АС у сумі 282 млн грн (на 31 грудня 2019 р.: у сумі 875 млн грн), класифікувалися як знецінені фінансові активи (на 31 грудня 2019 р.: з оцінкою кредитних збитків в межах строку дії фінансового інструменту). У грудні 2020 р. Державна іпотечна установа не виплатила основну суму та нараховані відсотки за облігаціями балансовою вартістю 763 млн грн у строк їх погашення. Банк, відповідно до умов емісії цінних паперів, повернув довгострокові облігації, випущені Державною іпотечною установою та розпочав процедуру стягнення заборгованості. Як наслідок, відповідна прострочена заборгованість та резерв під очікувані збитки перенесено у склад інших фінансових активів.

4. Власний капітал. Власний капітал КБ «ПриватБанк» – це грошові кошти і виражена у грошовій формі частина майна, які належать його власникам, що забезпечують економічну самостійність і фінансову стійкість банку, використовуються для здійснення банківських операцій та надання послуг з метою одержання прибутку та забезпечення фінансової безпеки функціонування.

Власний капітал КБ «ПриватБанк» сформований, у першу чергу, за рахунок акціонерного капіталу. Номінальна зареєстрована вартість випущеного акціонерного капіталу банку станом на 31 грудня 2020 року складала 206 060 млн грн (таблиця 2.5). Загальна кількість ухвалених до випуску простих акцій складала 735,93 мільйони акцій (номінальною вартістю 280 гривень за акцію (на 31 грудня 2019 року: 280 гривень за акцію).

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки власного капіталу КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період, млн.грн				Абсолютне відх., млн. грн (+/-)			Відносне відх., %		
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018– 2017	2019– 2018	2020– 2019	2018– 2017	2019– 2018	2020– 2019
1	2	3	4		5	6	7	8	9	10
Акціонерний капітал	206 060	206 060	206 060	206 060	0	0	0	0	0	0
Емісійний дохід	23	23	23	23	0	0	0	0	0	0
Резерв переоцінки будівель	769	687	614	689	-82	-73	75	-10,66	-10,63	12,21
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	(479)	(3303)	(1 274)	(2 937)	-2 824	2 029	-1 663	589,56	-61,43	130,53
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	12174	0	0	0	0	0	0
Загальні резерви та інші фонди	6211	6211	6 850	8 481	0	639	1 631	0	10,29	23,81
Накопичений дефіцит	(201 139)	(190 388)	(169 918)	(171 665)	10 751	20 470	-1 747	-5,35	-10,75	1,03
Всього	23 619	31 464	54 529	52 825	7 845	23 065	-1 704	33,21	73,31	-3,12

Джерело: додатки Б, В, Г, Д

Всі випущені прості акції повністю оплачені та зареєстровані. Кожна проста акція мала один голос при голосуванні.

При націоналізації КБ «ПриватБанк» у 2016 році ФГВФО конвертував 29 438 млн грн зобов'язань в акціонерний капітал, в тому числі 10 934 млн грн коштів клієнтів, 10 721 млн грн випущених єврооблігацій і 7 783 млн грн субординованого боргу та затвердив зміни до статуту банку щодо збільшення статутного капіталу до 50 695 млн грн або 181,05 мільйонів акцій. 18 грудня 2016 р. Кабінет Міністрів України прийняв рішення про додатковий випуск акцій КБ «ПриватБанк» у кількості 417 тисяч штук номінальною вартістю 280 гривень за акцію і загальною сумою 116 800 млн грн, профінансований за рахунок державних облігацій. 29 грудня 2016 року банк отримав внесок в розмірі 107 000 млн грн в акціонерний капітал, профінансований за рахунок державних облігацій. На цю дату 9 934 млн грн чистого прибутку від первісного визнання цих облігацій були визнані КБ «ПриватБанк» в складі капіталу, в результаті від операцій з акціонером. У лютому 2017 р. КБ «ПриватБанк» отримав залишковий внесок до акціонерного капіталу, профінансований державними облігаціями номінальною вартістю 9 800 мільйонів гривень. На цю дату 1 397 млн грн чистого прибутку від первісного визнання цих облігацій були визнані банком в складі капіталу, в результаті від операцій з акціонером.

У червні 2017 р. Кабінет Міністрів України прийняв рішення про додатковий випуск акцій загальною сумою 38 565 мільйонів гривень, профінансований за рахунок державних облігацій. 11 липня 2017 року Банк отримав перший внесок до акціонерного капіталу у сумі 22 500 млн грн, профінансований державними облігаціями. На цю дату 1 738 млн грн чистого прибутку від первісного визнання цих облігацій були визнані КБ «ПриватБанк» в складі капіталу, в результаті від операцій з акціонером.

Загальні резерви та інші фонди, створено у відповідності до вимог законодавства України, у сумі 8 481 млн грн у 2020 р. (у 2019 р.: 6 850 млн грн, у 2017-2018 рр.: 6 211 млн грн). Банк зобов'язаний створювати резервний

капітал шляхом відрахування суми з нерозподіленого прибутку до складу резерву, що не підлягає розподілу. Сума до відрахування кожного року розраховується як чистий прибуток за попередній рік до виплати дивідендів власникам простих акцій у розмірі не менше 5% прибутку за поточний період, поки резервний капітал не досягне 25% регулятивного капіталу.

Накопичений дефіцит – це найвагоміша складова власного капіталу КБ «ПриватБанк» після акціонерного капіталу. Станом на 31 грудня 2020 р. накопичений дефіцит становив 171 665 млн грн, що визначається накопиченими збитками попередніх років та дивідендами, переказами до резервного фонду.

Власний капітал КБ «ПриватБанк» забезпечував формування 9,31% активів у 2017 р., 11,32% у 2018 р., 17,61% у 2019 р., 13,81% у 2020 р., тобто відбувається посилення ролі власного капіталу за умови переважання зобов'язань.

5. Зобов'язання КБ «ПриватБанк» переважали у фінансуванні активів. Склад та структура позикових коштів вказує на зміну порядку формування зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» у 2017-2020 рр. (табл. 2.6).

Зобов'язання КБ «ПриватБанк» формувалися першочергово за рахунок коштів клієнтів, їх частка коливалася на рівні від 92,22% у 2017 р. до 94,85% у 2020 р., що вказує на концентрування пасивних операцій на залученні коштів від фізичних та юридичних осіб.

Такий високий ступінь концентрації пасивних операцій банку на залученні коштів від фізичних та юридичних осіб вказує на недооціненні потенціалу фінансового та банківського ринку. Альтернативними джерелами формування зобов'язань КБ «ПриватБанк» були: заборгованість перед НБУ, заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями, зобов'язання орендаря з лізингу, відстрочене зобов'язання з податку на прибуток, інші фінансові зобов'язання, резерви та нефінансові зобов'язання.

Таблиця 2.6

Аналіз динаміки зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період, млн.грн				Абсолютне відх., млн. грн (+/-)			Відносне відх., %		
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018– 2017	2019– 2018	2020– 2019	2018– 2017	2019– 2018	2020– 2019
Заборгованість перед НБУ	12 394	9 817	7 721	-	-2 577	-2 096	-7 721	-20,79	-21,35	-100,00
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	234	195	201	2	-39	6	-199	-16,67	3,08	-99,00
Кошти клієнтів	212167	231055	240 621	312 708	18 888	9 566	72 087	8,90	4,14	29,96
Зобов'язання орендаря з лізингу		-	1748	1 855	0	1 748	107	-	-	6,12
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	150	136	121	146	-14	-15	25	-9,33	-11,03	20,66
Інші фінансові зобов'язання	1 688	2 249	1 522	2 907	561	-727	1 385	33,23	-32,33	91,00
Резерви та нефінансові зобов'язання	3 292	3132	3 260	12 082	-160	128	8 822	-4,86	4,09	270,61
Всього зобов'язань	230 056	246 584	255 194	329 700	16 528	8 610	74 506	7,18	3,49	29,20

Джерело: додатки Б, В, Г, Д

Аналіз структури залучених коштів КБ «ПриватБанк» (табл. 2.7) вказує, що більшість коштів банку формувалася за рахунок коштів фізичних осіб (у 2017 р.: 80,52%, у 2018 р.: 79,06%, у 2019 р.: 78,96%, у 2020 р.: 72,82%). Серед коштів фізичних осіб у 2017-2019 рр. переважали строкові депозити, у 2020 р. переважали кошти фізичних осіб на поточних рахунках.

Таблиця 2.7

Аналіз структури залучених коштів АТ КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Питома вага, %				Структурне відх., в.п.		
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018–2017	2019–2018	2020–2019
1	2	3	4		5	6	7
Фізичні особи, в тому числі	80,52	79,06	78,96	72,82	-1,46	-0,10	-6,14
- Строкові депозити	56,31	47,51	41,21	32,74	-8,80	-6,30	-8,48
- Поточні рахунки/рахунки до запитання	24,20	31,55	37,75	40,08	7,34	6,20	2,33
Юридичні особи, в тому числі	19,38	20,86	20,97	27,10	1,48	0,10	6,14
- Строкові депозити	6,03	4,94	4,42	4,74	-1,09	-0,53	0,32
- Поточні/розрахункові рахунки	13,35	15,92	16,55	22,36	2,57	0,63	5,81
Державні організації							
Поточні/розрахункові рахунки	0,02	0,08	0,07	0,08	0,06	0,00	0,01
Всього коштів клієнтів	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00

Джерело: дані КБ «ПриватБанк»

За рахунок коштів юридичних осіб формувалася п'ята частина коштів КБ «ПриватБанк» у 2017-2019 рр. (у 2017 р.: 19,38%, у 2018 р.: 20,86%, у 2019 р.: 20,97%), проте у 2020 р. збільшилася до 27,10% з переважанням коштів на поточних рахунках.

Отже, аналіз структури залучених коштів КБ «ПриватБанк» вказує, що пріоритетом залучення коштів є кошти фізичних осіб на поточних рахунках та кошти фізичних осіб на строкових рахунках через депозитні продукти Стандарт з достроковим розірванням, Стандарт без дострокового розірвання, Джуніор (з достроковим закриттям), Приват-вклад (з достроковим закриттям),

«Скарбничка» (з достроковим закриттям), «До запитання» (з достроковим закриттям).

Використання кредитів, наданих Національним банком України має тенденцію до зменшення: на 2 577 млн грн у 2018 р., 2 096 млн грн у 2019 р., 7 721 млн грн у 2020 р. Серед видів кредитів АТ КБ «ПриватБанк», наданих Національним банком України переважали довгострокові кредити, короткострокові кредити у 2018-2020 рр. не застосовувалися.

У грудні 2017 р. КБ «ПриватБанк» отримав від НБУ короткостроковий кредит рефінансування у гривнях в сумі 1 500 млн грн за договірною ставкою 16,5% річних з контрактним терміном погашення в січні 2018 р. Цей кредит рефінансування був погашений у відповідності зі строком. Станом на 31 грудня 2019 та 2018 рр. процентна ставка за траншами довгострокових кредитів рефінансування НБУ складала від 14,25% до 16% річних. Згідно умов угод за кредитами рефінансування НБУ станом на 31 грудня 2019 та 2018 рр. строки погашення залишків за траншами припадали на період з травня 2016 р. по лютий 2017 р. Загальна сума заборгованості перед НБУ включає прострочену заборгованість у сумі 7 621 млн грн (на 31 грудня 2018 р.: 9 689 млн грн). Погашення заборгованості здійснювалося поступово, в залежності від стану ліквідності банку в гривні та інших факторів, що можуть впливати на виконання зобов'язань Банку перед клієнтами.

У грудні 2018 р. КБ «ПриватБанк» підписав рамкову кредитну угоду та рамкову кредитну репо угоду з НБУ строком на 10 років, що дозволяє Банку отримувати кредити рефінансування, овернайт, репо під заставу державних цінних паперів за необхідності. Процентна ставка за кредитами овернайт та короткостроковими кредитами рефінансування визначається нормативно-правовим актом НБУ з питань процентної політики і не підлягає коригуванню протягом строку користування такими кредитами. Процентна ставка за довгостроковими кредитами рефінансування встановлюється на рівні не нижче, ніж облікова ставка НБУ плюс два процентних пункти і змінюється протягом строку користування кредитом при зміні облікової ставки НБУ. Процентна

ставка за кредитами репо встановлюється на рівні не нижче, ніж облікова ставка НБУ плюс два процентних пункти.

Інші фінансові зобов'язання КБ «ПриватБанк» об'єднують кошти у розрахунках, кредиторську заборгованість, резерв під очікувані кредитні збитки за зобов'язаннями, пов'язаними з кредитуванням тощо.

Іншим показником, що вимагає оцінювання є показник рентабельності. У банківській практиці розраховують рентабельність активів (ROA) та рентабельність власного капіталу (ROE).

ROA (Return on Assets) – показник рентабельності використання активів банку. Розраховується як відношення прибутку банку після оподаткування на звітну дату до середньої вартості використовуваних банком активів за відповідний період і виражається у процентах [45].

$$ROA = \frac{\text{Пр}}{\bar{A}} \times 100, \% \quad (2.1)$$

де ROA – рентабельність використання активів банку,

Пр – прибуток після оподаткування,

\bar{A} – середня вартість активів банку.

ROE (Return on Equity) – показник рентабельності використання статутного капіталу банку. Розраховується як відношення прибутку банку після оподаткування на звітну дату до середньої вартості балансового капіталу за відповідний період і виражається у процентах [45].

$$ROE = \frac{\text{Пр}}{\bar{СК}} \times 100, \% \quad (2.2)$$

де ROE – рентабельність використання статутного капіталу банку,

Пр – прибуток після оподаткування,

$\bar{СК}$ – середня вартість статутного капіталу банку.

Оскільки для розрахунку показників рентабельності використовують показник середньої вартості, тому потрібно застосовувати формулу середньої хронологічної. Комерційні банки зобов'язані оприлюднювати квартальну звітність, тому для визначення середнього показника будемо застосовувати квартальні показники активів та статутного капіталу.

$$2017 \text{ p.: } ROA = \frac{378}{\frac{0,5 \cdot 224190 + 228879 + 253387 + 0,5 \cdot 254805}{3}} \times 100 = 0,16\% \quad (2.3)$$

$$2018 \text{ p.: } ROA = \frac{12798}{\frac{0,5 \cdot 254647 + 264882 + 271332 + 0,5 \cdot 278048}{3}} \times 100 = 4,78\% \quad (2.4)$$

$$2019 \text{ p.: } ROA = \frac{32609}{\frac{0,5 \cdot 279820 + 278821 + 284312 + 0,5 \cdot 309723}{3}} \times 100 = 11,40\% \quad (2.5)$$

$$2020 \text{ p.: } ROA = \frac{24302}{\frac{0,5 \cdot 322023 + 325213 + 350058 + 0,5 \cdot 382325}{3}} \times 100 = 7,10\% \quad (2.6)$$

$$2017 \text{ p.: } ROE = \frac{378}{\frac{0,5 \cdot 50695 + 167495 + 167495 + 0,5 \cdot 206060}{3}} \times 100 = 0,24\% \quad (2.7)$$

$$2018 \text{ p.: } ROE = \frac{12798}{206060} \times 100 = 6,21\% \quad (2.8)$$

$$2019 \text{ p.: } ROE = \frac{32609}{206060} \times 100 = 15,83\% \quad (2.9)$$

$$2020 \text{ p.: } ROE = \frac{24302}{206060} \times 100 = 11,79\% \quad (2.10)$$

Розрахункові дані (формули 2.3-2.10) вказують на рівень рентабельності активів та рівень рентабельності статутного капіталу КБ «ПриватБанк», що збільшився у 2017-2019 рр. У 2020 р. рівень рентабельності активів та рівень рентабельності статутного капіталу зменшилися через зменшення чистого прибутку з 32 609 млн грн до 24 302 млн. грн.

Динаміка рентабельності КБ «ПриватБанк» та комерційних банків України (рис. 2.2) вказує на перевищення рентабельності активів КБ «ПриватБанк» над рівнем рентабельності активів комерційних банків України (2017 р. – (-1,93)%, 2018 р. – 1,69%, 2019 р. – 4,26%, 2020 р. – 2,44%).

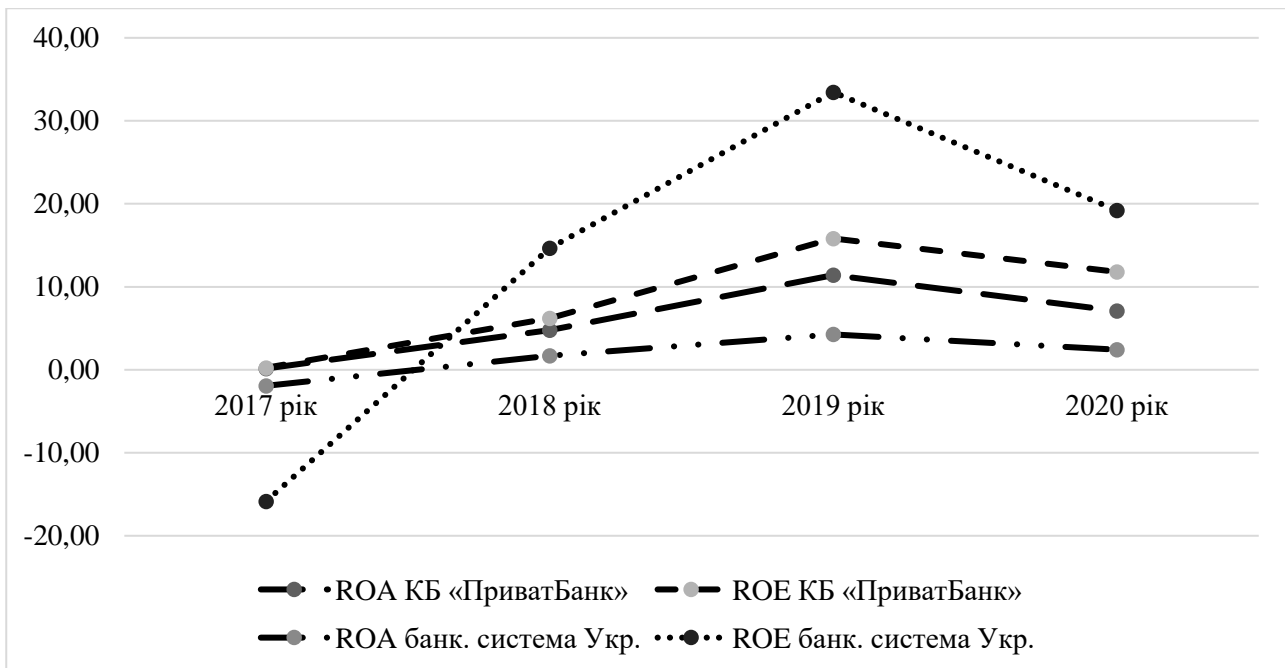

Рис. 2.2. Динаміка рентабельності КБ «ПриватБанк» та комерційних банків України, %

Джерело: дані КБ «ПриватБанк» та НБУ

Таким чином, активи КБ «ПриватБанк» використовуються досить ефективно, порівняно з іншими комерційними банками.

За показником рентабельності статутного капіталу присутня протилежна ситуація – рівень рентабельності статутного капіталу комерційних банків України (2017 р. – (-15,84)%, 2018 р. – 14,67%, 2019 р. – 33,45%, 2020 р. – 19,22%) перевищує рівень рентабельності статутного капіталу КБ «ПриватБанк». Таким чином, статутний капітал КБ «ПриватБанк» використовуються досить ефективно, проте гірше порівняно з іншими комерційними банками. Кошти державного бюджету, вкладені у статутний капітал КБ «ПриватБанк», використовувалися не достатньо ефективно та результативно.

Чистий прибуток КБ «ПриватБанк» за 2020 р. склад 24 302 млн грн (2019 р.: 32 609 млн грн; 2018 р.: 12 798 млн грн; 2017 р.: 378 млн грн, табл. 2.8), що залишається максимальним результатом всього банківського сектору України. Чистий процентний дохід склав 21 602 млн. грн., збільшившись порівняно з 2019 р. майже на 10%.

При цьому КБ «ПриватБанк» був вимушений сформувати додаткові резерви на зменшення корисності за кредитними операціями, внаслідок дії коронакризи на фінансову діяльність позичальників. Сума такого резерву склала у 2020 р. 1 771 млн грн (2019 р.: 4 млн грн; 2018 р.: 6 089 млн грн; 2017 р.: 7 379 млн грн). Динаміка комісійних доходів обумовлена як збільшенням обсягу платежів клієнтів, так і переглядом тарифів КБ «ПриватБанк».

Торговий результат формується переважно за операціями з купівлі-продажу валюти, що в 2020 р. склав 3 103 млн. грн. (2019 р.: 2 589 млн грн; 2018 р.: 1 983 млн грн; 2017 р.: 1 084 млн грн). Також частина прибутку КБ «ПриватБанк» є результатом впливу макроекономічних факторів.

Так, зміни в світовій економіці та економіці України обумовили збільшення справедливої вартості облігацій внутрішньої державної позики, що були отримані як внесок в статутний капітал банку при націоналізації. За рахунок такої переоцінки в 2020 р. КБ «ПриватБанк» отримав 16,0 млрд. грн. прибутку.

Аналіз результатів діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період, млн.грн				Абсолютне відх., млн. грн (+/-)			Відносне відх., %		
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018– 2017	2019– 2018	2020– 2019	2018– 2017	2019– 2018	2020– 2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Чистий процентний дохід	6111	16752	19 667	21 602	10 641	2 915	1 935	174,13	17,40	9,84
Відрахування до резерву на зменшення корисності	-7379	-6089	-4	-1 771	1 290	6 085	-1 767	-17,48	-99,93	44175,00
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності	-1268	10663	19 663	19 831	11 931	9 000	168	-940,93	84,40	0,85
Доходи за витратами та комісійними	13211	19590	24 575	27 649	6 379	4 985	3 074	48,29	25,45	12,51
Витрати за виплатами та комісійними	-3017	-4402	-6 386	-8888	-1 385	-1 984	-2 502	45,91	45,07	39,18
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів	1084	1983	2 589	3103	899	606	514	82,93	30,56	19,85
(Збитки мінус прибутки)/прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валют	-2501	1145	6 510	-7 460	3 646	5 365	-13 970	-145,78	468,56	-214,59
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		3	8	8	3	5	0		166,67	0,00
Прибутки мінус збитки/(збитки мінус прибутки) від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	0	-3085	-1 526	16 045	-3 085	1 559	17 571		-50,53	-1151,44
Витрати щодо резерву під юридичні ризики			-387	-8 577	0	-387	-8 190			2116,28

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Збитки/(прибутки) від уцінки будівель (що перевищують дооцінку) та переоцінки інвестиційної нерухомості	247	-553	4	-256	-800	557	-260	-323,89	-100,72	-6500,00
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя	-71	-13	-134	-119	58	-121	15	-81,69	930,77	-11,19
Зменшення корисності у відновлення зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію	-99	0	8	-124	99	8	-132	-100,00		-1650,00
Адміністративні та інші операційні витрати	-12194	-13988	-14 428	-18 006	-1 794	-440	-3 578	14,71	3,15	24,80
Інші чисті доходи	1530	1446	2113	1 090	-84	667	-1 023	-5,49	46,13	-48,41
Прибуток до оподаткування	19	12789	32 609	24 296	12 770	19 820	-8 313	67210,5	154,98	-25,49
Чистий прибуток за рік	378	12 798	32 609	24 302	12 420	19 811	-8 307	3285,71	154,80	-25,47

Джерело: додатки Б, В, Г, Д

Адміністративні та операційні витрати КБ «ПриватБанк» у 2020 р. склали 18 006 млн грн. (2019 р.: 14 428 млн грн; 2018 р.: 13 988 млн грн; 2017 р.: 12 194 млн грн), з яких у 2020 р. близько 700 млн грн. витрачено на спеціальні бонусні виплати співробітникам мережі за підвищений ризик під час роботи в умовах коронавірусу; 300 млн грн. – на захисні матеріали та додаткову дезінфекцію відділень, банкоматів та терміналів.

Таким чином, результати 2020 р. є відображенням помірною впливу пандемії коронавірусу COVID-19 та реалізованих можливостей швидкої адаптації банку та його продуктів до нових вимог ринку та клієнтів. На 2021 рік планується продовжувати розвивати свої продукти, пропонуючи клієнтам інноваційні послуги, вдосконалювати мережу та платіжну інфраструктуру, активно розвивати кредитування, розширюючи продуктову пропозицію для різних сегментів та виважено підходити до оцінки ризиків.

2.3. Оцінка фінансової стійкості КБ «ПриватБанк»

Оцінку фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» проведемо за методичними підходами, описаними у п. 1.3. Підхід Національного банку України за Постановою НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 р. № 368 [9] до оцінки фінансової стійкості банку передбачає визначення нормативів, які розраховуються комерційними банками та оприлюднюються на офіційному сайті.

Аналіз економічних нормативів КБ «ПриватБанк» проведено за даними табл. 2.9. Регулятивний капітал (regulatory capital) – один із найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе у процесі своєї діяльності та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості та стабільності банківської діяльності.

Аналіз економічних нормативів КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Нормативне значення	Період				Абсолютне відх., (+/-)		
		2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018–2017	2019–2018	2020–2019
Нормативи капіталу								
Розмір регулятивного капіталу (Н1)	не менше 200 млн грн	22275	19556	19224	35257	-2719	-332	16033
Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2)	не менше 10 %	20,06	17,46	14,15	28,09	-2,6	-3,31	13,94
Норматив достатності основного капіталу (Н3)	не менше 7 %.			7,13	14,06	0	7,13	6,93
Нормативи ліквідності								
Короткострокова ліквідність (Н6)	не менше 60 %	97,54	97,74	100,41	92,92	0,2	2,67	-7,49
Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCR _{ВВ})	не менше 100 %	н/д	263,61	268,26	278,83	263,61	4,65	10,57
Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) в іноземній валюті (LCR _{ІВ})	не менше 100 %	н/д	102,03	307,71	218,18		205,68	-89,53
Нормативи кредитного ризику								
Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	не більше 25 %.	4,52	6,26	16,64	9,62	1,74	10,38	-7,02
Норматив великих кредитних ризиків (Н8)	8-кратний розмір регулятивного капіталу банку	0	0	32,04	0	0	32,04	-32,04
Максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9)	не більше 25 %.	0,67	0,19	0,43	0,16	-0,48	0,24	-0,27
Нормативи інвестування								
Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11)	не більше 15 %	0,20	0,06	0,06	0,06	-0,14	0,00	0,00
Норматив загальної суми інвестування (Н12)	не більше 60 %	0,21	0,07	0,07	0,07	-0,14	0,00	0,00

Джерело: дані КБ «ПриватБанк»

Мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1) має становити 200 млн грн, що дотримано КБ «ПриватБанк» у 2017-2020 рр. та перевищеноту десятки разів, у 2020 р. – 176 разів.

За даними табл. 2.9 визначено, що регулятивний капітал КБ «ПриватБанк» перевищував мінімальний розмір регулятивного капіталу банку, що вказує на достатній рівень капіталізації банку. Інші нормативи капіталу також перебувають у нормативних межах і перевищують їх. Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) у 2020 р. перевищував нормативне значення у 2,8 разів, норматив достатності основного капіталу (Н3) – у 2 рази.

Нормативи ліквідності вказують на добрий стан ліквідності та платоспроможності КБ «ПриватБанк». Нормативи ліквідності банку перебувають у нормативних межах і перевищують їх.

Короткострокова ліквідність банку була забезпечена на вищому від нормативного рівня та перевищувала його у 1,5 разів, що свідчить про достатність активів для погашення зобов'язань з кінцевим строком погашення до одного року.

Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCRBB) перевищував нормативне значення у 2,6-2,8 разів, в іноземній валюті (LCRIB) – до 3 разів у 2019 р. та 2,2 разів у 2020 р.

Нормативи кредитного ризику вказують на добрий стан управління кредитним портфелем та кредитним ризиком КБ «ПриватБанк». Нормативи кредитного ризику перебувають у нормативних межах і перевищують їх.

Нормативи інвестування вказують на добрий стан управління інвестиційним портфелем та інвестуванням КБ «ПриватБанк». Нормативи інвестування перебувають у нормативних межах і перевищують їх. За значеннями нормативів інвестування можна зробити висновок про відмову банку від вкладення коштів в інвестиційні проекти. У 2018-2020 рр. значення нормативів інвестування були незмінними (норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11) дорівнював 0,06%, норматив

загальної суми інвестування (Н12) дорівнював 0,07%) та у десятки разів меншими від нормативного значення.

Отже, за показниками економічних нормативів КБ «ПриватБанк» слід вважати фінансово стійким банком у 2017-2020 рр. Альтернативними підходами до оцінки фінансової стійкості є наукові підходи, тому визначимо рівень фінансової стійкості за науковими підходами. За першим підходом сформовано табл. 2.10, де можна визначити наявність невідповідності фактичних та рекомендованих значень показників-коефіцієнтів (коефіцієнти надійності, фінансового важеля, участі власного капіталу у формуванні активів та основних засобах, захищеності дохідних активів власного капіталу, мультиплікатора статутного капіталу, коефіцієнт покриття власним капіталом проблемних кредитів).

Коефіцієнт надійності повинен становити більше 25%, проте фактичне значення коефіцієнта надійності КБ «ПриватБанк» у 2017-2020 рр. коливалося на рівні 10-21%. Таким чином, для КБ «ПриватБанк» притаманне надмірне перевищення зобов'язань та недостатній розмір власного капіталу.

Оцінка незалежності, а відтак і стійкості щодо кон'юнктурних змін на ринку здійснюється за допомогою аналізу відношення власного капіталу до зобов'язань. Цей коефіцієнт називається коефіцієнтом надійності. З даних таблиці 2.10 ми бачимо, що коефіцієнт надійності у 2017-2019 роках збільшувався та загальне зростання становило 2 рази. У 2017 році показник становив 10,27%, у 2019 р. – 21,37%, що вказує на збільшення коефіцієнту надійності, що позитивно впливає на фінансову стійкість КБ «ПриватБанк».

Коефіцієнт фінансового важеля є оберненим показником до коефіцієнта надійності і розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку. Збільшення цього показника свідчить про підвищення ділової активності банку, але про зниження його фінансової стабільності. Значення коефіцієнта фінансового важеля вказує про дотримання рекомендованого значення КБ «ПриватБанк».

Аналіз фінансової стійкості КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Рекомендоване значення	Період				Абсолютне відх., (+/-)		
		2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018–2017	2019–2018	2020–2019
К1 (Коефіцієнт надійності)	>25%	10,27	12,76	21,37	16,02	2,49	8,61	-5,35
К2 (Коефіцієнт фінансового важеля)	>3	9,74	7,84	4,68	6,24	-1,90	-3,16	1,56
К3 (Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів)	>10%	9,31	11,32	17,61	13,81	2,01	6,29	-3,80
К4 (Коефіцієнт використання власного капіталу в основних засобах)	<50%	13,41	12,06	11,88	14,47	-1,35	-0,17	2,58
К5 (Коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом)	>25%	10,04	12,31	19,70	14,95	2,27	7,40	-4,75
К6 (Мультиплікатор капіталу)	<10	10,74	8,84	5,68	7,24	-1,90	-3,16	1,56
К7 (Коефіцієнт покриття власним капіталом проблемних кредитів)	>1	12,73	14,79	25,89	32,15	2,06	11,11	6,25

Джерело: власні розрахунки

Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів протягом 2017–2019 років збільшився майже у два рази: з 9,31 до 17,61, що свідчить про збільшення використання власного капіталу і як наслідок покращення фінансової стійкості КБ «ПриватБанк». Збільшення участі власного капіталу у формуванні активів в 2020 роках було змінено зменшенням до 13,81%. Рекомендоване значення становить 10% та було дотримане після 2018 р. Таким чином, перевагою забезпечення фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» стало: по-перше, досягнення рекомендованого значення; по-друге, збільшення участі власного капіталу у формуванні активів.

Коефіцієнт захищеності власного капіталу показує, наскільки банк ураховує інфляційні процеси і яку частку своїх активів розміщує в нерухомість, цінності, обладнання. КБ «ПриватБанк» зменшив частку капіталізованих активів з 13,41% у 2017 р. до 11,88% у 2019 р., що свідчить про зміну пріоритетів вкладення коштів банком, обираючи ризикові та дохідні напрями розміщення активів. Проте у 2020 р. відбулося збільшення частки основних засобів до 14,47%, проте рекомендоване значення не було перевищено та загрози фінансовій стійкості не створено.

Коефіцієнт мультиплікатора капіталу відображає ступінь покриття активів акціонерним капіталом. Чим вище його значення, тим менш стабільний банк, але зростання цього коефіцієнта є фактором зростання прибутковості акціонерного капіталу. Для КБ «ПриватБанк» характерне зменшення мультиплікатора капіталу.

Недоліком діяльності КБ «ПриватБанк» є високий рівень проблемних кредитів як у кредитному портфелі, так і власному капіталі. Коефіцієнт покриття власним капіталом проблемних кредитів КБ «ПриватБанк» перевищував рекомендоване значення у десятки разів та продовжує збільшуватися, що становить загрозу фінансовій безпеці банку.

Розрахунок інтегрального коефіцієнта фінансової стійкості (формули 2.11-2.14) здійснено з урахуванням формули 1.16 та фактичних значень

коефіцієнтів з табл. 2.10. У випадку невідповідності фактичних та нормативних значень застосовується протилежне (від'ємне) значення.

$$2017 \text{ р.: } \text{IK}_{\text{фс}} = -\frac{10,27\%}{25\%} + \frac{9,74}{3} - \frac{9,31\%}{10\%} + \frac{13,41\%}{50\%} - \frac{10,04\%}{25\%} - \frac{10,74}{10} + \frac{12,73}{1} = 13,43 \quad (2.11)$$

$$2018 \text{ р.: } \text{IK}_{\text{фс}} = -\frac{12,76\%}{25\%} + \frac{7,84}{3} + \frac{11,32\%}{10\%} + \frac{12,06\%}{50\%} - \frac{12,31\%}{25\%} + \frac{8,84}{10} + \frac{14,79}{1} = 18,65 \quad (2.12)$$

$$2019 \text{ р.: } \text{IK}_{\text{фс}} = -\frac{21,37\%}{25\%} + \frac{4,68}{3} + \frac{17,61\%}{10\%} + \frac{11,88\%}{50\%} - \frac{19,70\%}{25\%} + \frac{5,68}{10} + \frac{25,89}{1} = 28,38 \quad (2.13)$$

$$2020 \text{ р.: } \text{IK}_{\text{фс}} = -\frac{16,02\%}{25\%} + \frac{6,24}{3} + \frac{13,81\%}{10\%} + \frac{14,47\%}{50\%} - \frac{14,95\%}{25\%} + \frac{7,24}{10} + \frac{32,15}{1} = 35,38 \quad (2.14)$$

Отже, значення інтегрального коефіцієнта фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» у 2017-2020 рр. збільшилося від 13,43 у 2017 р. до 35,38 у 2020 р., тобто рівень фінансової стійкості збільшено у два рази.

Спрощений інтегрований показник стабільності розраховується на формулою 1.17, який базується на трьох коефіцієнтах: коефіцієнт надійності, коефіцієнт адаптивності, коефіцієнт ліквідності (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Аналіз фінансової стійкості КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період				Абсолютне відх., (+/-)		
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018–2017	2019–2018	2020–2019
Кн – коефіцієнт надійності	0,09	0,11	0,18	0,14	0,02	0,06	-0,04
Ка – коефіцієнт адаптивності	0,91	0,89	0,82	0,86	-0,02	-0,06	0,04
Кл – коефіцієнт ліквідності	0,98	0,98	1,00	0,93	0,00	0,03	-0,07

Джерело: власні розрахунки

Спрощений інтегрований показник стабільності КБ «ПриватБанк»:

$$2017 \text{ р.: } \text{I}_\text{н} = 0,6 * 0,09 + 0,15 * 0,91 + 0,25 * 0,98 = 0,44 \quad (2.15)$$

$$2018 \text{ р.: } \text{I}_\text{н} = 0,6 * 0,11 + 0,15 * 0,89 + 0,25 * 0,98 = 0,45 \quad (2.16)$$

$$2019 \text{ р.: } \text{I}_\text{н} = 0,6 * 0,18 + 0,15 * 0,82 + 0,25 * 1,00 = 0,48 \quad (2.17)$$

$$2020 \text{ р.: } \text{I}_\text{н} = 0,6 * 0,14 + 0,15 * 0,86 + 0,25 * 0,93 = 0,44 \quad (2.18)$$

Отже, значення спрощеного інтегрального показника стійкості КБ «ПриватБанк» збільшилося у 2018-2019 рр. за рахунок збільшення коефіцієнта надійності та коефіцієнта ліквідності, проте у 2020 р. відповідні показники зменшилися на 0,04 та 0,07, відповідно. Тобто рівень фінансової

стійкості КБ «ПриватБанк» у 2020 р. відповідав рівню фінансової стійкості у 2017 р.

Показники фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» за методикою Шпаковської Н.І. наведені у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

**Показники фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» за методикою
Шпаковської Н.І.**

Назва показника	Період				Абсолютне відх., (+/-)		
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018- 2017	2019- 2018	2020- 2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Вихідні показники, млн грн							
К – власні кошти банку	23 619	31 464	54 529	52 825	7845	23065	-1704
А – сумарні активи банку	484897	525248	552058	566179	40356	26810	14121
Азв – активи банку, зважені по рівню ризику	258526	282037	314106	386940	23511	32069	72834
Ар0 – активи банку, що мають нульовий рівень ризику	44807	41714	63444	72625	-3093	21730	9181
ВЛа – високоліквідні активи банку	25296	27360	45894	49911	2064	18534	4017
ЗК – залучені кошти	230 056	246 584	255 194	329 700	16528	8610	74506
ЗЗ – зобов'язання до запитання	132314	121378	109972	117443	-10936	-11406	7471
Ла – ліквідні активи банку	25296	27360	45894	49911	2064	18534	4017
ЗЗК – зобов'язання до запитання і зобов'язання банку перед кредиторами терміном виконання в найближчих 30 к. дн.	132314	121378	109972	117443	-10936	-11406	7471
ЧП – чистий прибуток банку	378	12798	32609	24302	12420	19811	-8307
Пбн – безнадійні позики	185 575	212 795	210 579	164 332	27220	-2216	-46247
ПЗ – позики, позикова і прирівняна до неї заборгованість	237 181	291 936	296 043	232 772	54755	4107	-63271
РМВПф – фактично сформований резерв на можливі втрати за позиками	198846	241796	236499	177751	42950	-5297	-58748
Адох – активи, що приносять дохід	208868	236334	244563	308152	27466	8229	63589
Критерій «капітальна база банку»							
Достатність власних коштів (капіталу) банку	0,09	0,11	0,17	0,14	0,02	0,06	-0,04
Загальна достатність капіталу банку	0,05	0,07	0,11	0,11	0,01	0,05	0,00

1	2	3	4	5	6	7	8
Критерій «ліквідність банку»							
Миттєва ліквідність, %	0,19	0,23	0,42	0,42	0,03	0,19	0,01
Поточна ліквідність, %	0,19	0,23	0,42	0,42	0,03	0,19	0,01
Критерій «якість активів банку»							
Частка сформованих резервів на можливі втрати за позиками та іншими активами банку	0,84	0,83	0,80	0,76	-0,01	-0,03	-0,04
Частка безнадійних позик	0,78	0,73	0,71	0,71	-0,05	-0,02	-0,01
Працюючі активи (рівень прибуткових активів)	0,43	0,45	0,44	0,54	0,02	-0,01	0,10
Критерій «прибутковість банку»							
Рентабельність активів банку	0,16	4,78	11,40	7,10	4,63	6,62	-4,31
Критерій «капітальна база банку»							
Розмір абсолютної величини власного капіталу банку, млн грн	23 619	31 464	54 529	52 825	7845	23065	-1704
Фінансова залежність	0,10	0,13	0,21	0,16	0,02	0,09	-0,05
Рентабельність капіталу	0,24	6,21	15,83	11,79	5,97	9,61	-4,03

Джерело: власні розрахунки та дані КБ «ПриватБанк»

З урахуванням не достатнього рівня рентабельності КБ «ПриватБанк» та високого рівня безнадійних позик, частки сформованих резервів на можливі втрати за позиками та іншими активами банку КБ «ПриватБанк» у 2017–2020 рр. слід вважати фінансово стійким банком. На підставі отриманих розрахунків можливо зробити наступні висновки щодо коефіцієнтів фінансової стійкості КБ «ПриватБанк»: значення у 2020 р. більшості фінансових коефіцієнтів не зменшило суттєво фінансової стійкості; за критерієм ліквідності банк є фінансово стійким внаслідок відповідності показника ліквідності рекомендованим значенням та стабільності значення показника; за критерієм рентабельності банк може бути віднесений до фінансово стійкого, так як протягом 2017-2020 років діяльність була прибутковою.

Висновки до розділу 2

1. Досліджено розвиток КБ «ПриватБанк» з 1992 р. та визначено сучасний стан банку як найбільшого українського універсального комерційного банку, орієнтованого на обслуговування приватних осіб і корпоративних клієнтів всіх форм власності, що входить до переліку системних банків України, має один з найбільших обсягів капіталу і чистих активів в Україні. Сильними сторонами КБ «ПриватБанк» є: широка клієнтська база; перевага у обслуговуванні державних установ та державних програм; постійне введення технічних інновацій; розгалужена інфраструктура; організаційна структура відповідає особливостям діяльності банку та потребам його розвитку.

2. Проаналізовано основні показники діяльності КБ «ПриватБанк»: загальні активи, їх динаміка та структура; кредити надані клієнтам, кредити, що надані суб'єктам господарювання, кредити, що надані фізичним особам; вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції, в тому числі ОВДП; власний капітал та зобов'язання. Активи КБ «ПриватБанк» використовуються досить ефективно, порівняно з іншими комерційними банками. Чистий прибуток КБ «ПриватБанк» за 2020 р. склад 24 302 млн грн (2019 р.: 32 609 млн грн; 2018 р.: 12 798 млн грн; 2017 р.: 378 млн грн, табл. 2.8), що залишається максимальним результатом всього банківського сектору України.

3. Проведено оцінку фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» за методичними підходами Національного банку України та визначено економічні нормативи (розмір регулятивного капіталу (Н1), достатність регулятивного капіталу (Н2), достатність основного капіталу (Н2), короткострокова ліквідність (Н6), коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами ($LCR_{\text{ВВ}}$), коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті ($LCR_{\text{ІВ}}$), розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), норматив великих кредитних ризиків (Н8), розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9), норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною

установою (Н11), норматив загальної суми інвестування (Н12) за якими слід вважати КБ «ПриватБанк» фінансово стійким банком у 2017-2020 рр.

4. Проведено оцінку фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» за науковими підходами: значення інтегрального коефіцієнта фінансової стійкості у 2017-2020 рр. збільшилося від 13,43 у 2017 р. до 35,38 у 2020 р., тобто рівень фінансової стійкості збільшено у два рази; значення спрощеного інтегрального показника стійкості збільшилося у 2018-2019 рр. за рахунок збільшення коефіцієнта надійності та коефіцієнта ліквідності, проте у 2020 р. відповідні показники зменшилися на 0,04 та 0,07, відповідно; за методикою Шпаковської Н.І. КБ «ПриватБанк» у 2017–2020 рр. слід вважати фінансово стійким банком.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

3.1. Удосконалення процесу забезпечення фінансової стійкості банку

Перспективи вдосконалення методів управління фінансовою стійкістю КБ «ПриватБанк» доцільно розглядати у контексті забезпечення фінансової стійкості.

Для досягнення високої ефективності управління фінансовою стійкістю банківська установа повинна проводити роботу із забезпечення стабільності і ефективності функціонування основних її складових, оскільки стійкість банку - це стан стійкої життєдіяльності, за якої забезпечується реалізація основних інтересів та пріоритетів цілей банку, захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів [46, с. 157].

Важливою умовою формування стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю банку є визначення бажаного майбутнього стану його безпеки, виходячи з наявних потенційних резервів його розвитку, формування та реалізації стратегічних альтернатив її забезпечення.

Варто відмітити, що КБ «ПриватБанк» належить державі, тому основні напрями та вектори його розвитку визначаються та затверджуються центральними органами влади (Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України).

Таким чином, для комерційного банку з вітчизняним чи іноземним капіталом процес забезпечення фінансової стійкості затверджується Правлінням банку та Зборами акціонерів, контролюється ревізійною комісією, то для КБ «ПриватБанк» інсує зовсім інша ієрархія прийняття рішень про забезпечення фінансової стійкості банку.

Ієрархія суб'єктів управління фінансовою стійкістю банків

№	Рівень суб'єкту'	Суб'єкти	
		КБ «ПриватБанк»	Інші комерційні банки
1.	Метарівень: міжнародні регулюючі суб'єкти управління фінансовою стійкістю	Міжнародний валютний фонд, Європейський банк розвитку і реконструкції, Банк міжнародних розрахунків, Базельський комітет з банківського нагляду, Міжнародний банк реконструкції та розвитку тощо	
2.	Макрорівень:		
	а) загальнодержавні суб'єкти управління фінансовою стійкістю;	Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Державна податкова служба України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Судові органи	
		Канцлерський Суд штату Делавер (США) [42], Окружний суд Лімасола (Кіпр) [28], Шостий апеляційний адміністративний суд [53]	-
	б) внутрішньосистемні суб'єкти управління фінансовою стійкістю	Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Національний банк України, Державна служба фінансового моніторингу України	
		Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України	-
3.	Мікрорівень: внутрішньобанківські суб'єкти управління фінансовою стійкістю	Рада директорів банку, Правління банку, Спостережна рада банку, ризик-менеджмент банку, внутрішньобанківський аудит, комітет з управління активами і пасивами, інші комітети	

Джерело: власні розрахунки

Питання стратегії і напрямів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» на 2020 рік та наступні роки знайшло відображення в таких документах державного значення:

1) «Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року» [52], затверджена Національним банком України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Міністерством фінансів України та Фондом гарантування вкладів фізичних осіб.

Відповідно до Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року КБ «ПриватБанк» повинен готуватися до таких викликів:

- обмін інформацією між регуляторами та іншими державними установами;
- удосконалення макропруденційних інструментів капіталу: розроблення інструменту та за потреби запровадження контрциклічного буферу капіталу та буферу системного ризику; встановлення вимоги до коефіцієнта левереджу;
- встановлення вимоги до капіталу банків за результатами регулярного стрес-тестування;
- встановлення додаткової ваги ризику для окремих ризикових типів кредитів;
- запровадження коефіцієнта чистого стабільного фінансування;
- розроблення підходів до стрес-тестування ліквідності та калібрування буферів ліквідності;
- розроблення інструментів та за потреби запровадження додаткових вимог до ліквідності системно важливих банків;
- запровадження єдиних стандартів корпоративного управління з урахуванням принципу пропорційності;
- забезпечення подальшого розвитку комплексної, адекватної та ефективної системи внутрішнього контролю з урахуванням принципу пропорційності, зокрема із забезпечення контролю за дотриманням стратегій та функцій управління ризиками, комплаєнсу, внутрішнього аудиту, проведення регулярної внутрішньої оцінки ефективності організації корпоративного управління та побудови системи внутрішнього контролю;
- впровадження нових моделей віддаленої ідентифікації та верифікації клієнта;
- забезпечення механізму доступу фінансових установ до ідентифікаційних даних клієнтів у державних реєстрах (eKYC);
- розширення кола учасників ФГВФО та гарантованих вкладів, поступове підвищення суми гарантування вкладів у банках;

– забезпечення розвитку цифрових технологій, комп'ютерного проектування, аналізу big data, blockchain, автоматизації, роботизації і використання штучного інтелекту.

2) Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічні принципи) [20], розроблені Міністерством фінансів спільно з міжнародними фінансовими інституціями, затверджені у серпні 2020 року. У документі йдеться про підготовку АТ КБ «ПриватБанк» до часткової приватизації (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Оновлення Стратегії КБ «ПриватБанк»

Створення сильного конкурентоспроможного банку	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Покращення сприйняття громадськістю завдяки розширенню асортименту продуктів, призначених для клієнтської бази роздрібного бізнесу та МСБ ▪ Цілеспрямований провідний роздрібний банк в Україні сприятиме економічному зростанню та протидії шахрайству ▪ Довгострокова прибутковість, захищеність робочих місць і в цілому стабільне банківське середовище ▪ Впровадження Цільової операційної моделі з використанням ефективних та економічно обґрунтованих методів ▪ Зміцнення банку шляхом організаційної трансформації та цифровізації процесів
Забезпечення спроможності сплачувати дивіденди та фінансової стабільності	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Зосередженість на зміцненні профільного бізнесу та формуванні осядливої операційної моделі: зростання на позиції справжнього лідера в роздрібному сегменті ▪ Нарощування чистого доходу «Хорошого банку» на основі здорового та диверсифікованого кредитування ▪ Нарощування дивідендів завдяки профільному бізнесу: у 2024 році їх внесок сягне близько 26 млрд грн ▪ Баланс «Хорошого банку» та облігаційний своп забезпечуватимуть фінансову стабільність і прозорість
Перетворення банку на життєздатний об'єкт інвестування	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Прийнятний спосіб відокремлення успадкованого портфеля: розблокування приватизаційного потенціалу без вливання коштів ззовні ▪ Вимогам держави відповідає зменшення частки державної власності завдяки приватизації, яка тепер стане можливою ▪ Чітка зосередженість на основних важелях цінності у стратегії роздрібного бізнесу та МСБ: формування переконливої історії ▪ «Хороший банк» готовий до приватизації: надходження від продажу можуть сягнути близько 80 млрд грн ▪ Чітке бачення аргументів «на користь» та «проти» кожного з варіантів приватизації є орієнтиром для ухвалення рішень акціонером

Джерело: дані Міністерства фінансів України

Таким чином, держава розпочне процес скорочення своєї частки у капіталі АТ «Ощадбанк» та АТ «Укрексімбанк», але у зв'язку з пріоритетністю дій та спрямуванням зусиль на вихід з АБ «Укргазбанк» та КБ «Приватбанк» держава, швидше за все, збереже контрольний пакет акцій в АТ «Ощадбанк» та АТ «Укрексімбанк» упродовж наступних п'яти років, але розпочне процес скорочення своєї частки у їхньому капіталі.

На основі складових стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю банку ми розробили схему реалізації стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю банку, яку зображено на рисунку 3.2.

Рис. 3.2. Схема реалізації стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю КБ «ПриватБанк»

Джерело: власні розрахунки

Першим етапом схеми реалізації стратегічних альтернатив є формування концептуальних засад стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю банку. На даному етапі визначаються політика ведення банківського бізнесу, процедури та правила формування стратегічних альтернатив як напрямів досягнення цілей, а також підходи до планування у фінансово-кредитній організації.

Стратегічна діяльність КБ «ПриватБанк» на 2020 рік, що визначена у річному звіті банку за попередній рік, передбачає подальше становлення банку як інвестиційно привабливої фінансової установи за рахунок реалізації ініціатив, які дозволять банку вийти на новий рівень конкурентоспроможності.

Нарощування масштабу бізнесу, підвищення прибутковості та ефективності - ключове завдання для банку. При цьому, банк спрямовуватиме свою діяльність на покращення гнучкості, швидкості та клієнтоорієнтованості, впроваджуючи нові технології та виховуючи людей нової формації. Це створить додаткову вартість банку та сприятиме його подальшій приватизації (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Стратегічні пріоритети АТ КБ «ПриватБанк»

Джерело: дані КБ «ПриватБанк»

КБ «ПриватБанк» доцільно реалізувати стратегічні альтернативи управління фінансовою стійкістю банку, оскільки система контролю повинна

базуватись на принципі запобігання небезпекам функціонування системи, а не ліквідації їх наслідків. Досягнення цілей, завдань і виконання функцій фінансового контролінгу втілюються шляхом використання відповідних методів та інструментарію, які прийнято класифікувати за сферою застосування (інформація, планування, аналіз, облік, контроль й моніторинг) і рівнем управління (стратегічний, тактичний та оперативний).

Зазначимо, що КБ «ПриватБанк», як і інші комерційні банки України, як й інші суб'єкти господарської діяльності змушені організовувати свою діяльність в умовах невизначеності, непередбачуваності, загроз і небезпек, тому для подолання дії даних факторів доцільно сформувані складові стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю банківської установи (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Складові управління фінансово-економічною стійкістю банку КБ «ПриватБанк»

Джерело: побудовано автором

Реалізація у практичній діяльності стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю КБ «ПриватБанк» має більш ефективно забезпечити захист основних його ресурсів та одночасно створити сприятливі умови для стабільного і перспективного розвитку банківського сектору.

Саме тому, формування та реалізації стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю КБ «ПриватБанк» охоплює усі сфери управлінської діяльності та рівні системи управління банку, що пов'язані з упровадженням розроблених стратегій забезпечення стійкості банку, наглядом за їх здійсненням та досягненням визначених результатів.

Отже, складові та схема стратегічних альтернатив управління фінансовою стійкістю КБ «ПриватБанк» сприятимуть подоланню потенційних та існуючих негативних факторів впливу на стан стійкості банку та повинні підсилюватися тактичними і оперативними заходами, що оформлюються відповідними організаційними планами, цільовими комплексними програмами, сітковими графіками, технологічними картами та розробкою стратегічних карт розвитку діяльності банківських установ.

3.2. Вплив мінімізації банківських ризиків на забезпечення фінансової стійкості банку

У «Методичних вказівках НБУ щодо організації та функціонування системи ризик-менеджменту в банках України» зазначено, що «у своїй діяльності банки повинні намагатися створити комплексну систему ризик-менеджменту, яка б забезпечувала надійний процес виявлення, оцінювання, контролю та моніторингу всіх видів ризику на всіх рівнях організації, зокрема з урахуванням взаємозв'язку між різними категоріями ризиків, а також вирішувала питання конфлікту завдань між необхідністю отримання доходу та мінімізації ризиків» [11].

Своєю чергою процес управління ризиками банку є сукупністю окремих дій щодо керування ризиками, розроблення положення про управління ними, аналізу ризиків, регулювання їх рівня, застосування фінансових механізмів компенсації втрат у разі виникнення несприятливих обставин.

Відповідно метою управління ризиками КБ «ПриватБанк» є сприяння підвищенню вартості власного капіталу банку, забезпечення досягнення цілей зацікавлених сторін (клієнтів та ділових партнерів, керівництва, працівників, спостережної ради і акціонерів (власників), органів банківського нагляду, рейтингових агентств, інвесторів, кредиторів та інших сторін).

Отже, ефективне управління ризиками передбачає наявність послідовних положень, процесів, кваліфікованого персоналу і систем контролю. На сучасному етапі проблему створення ефективних систем ризик-менеджменту вітчизняні банки мають ще вирішити. При цьому важливо пам'ятати і те, що становлення банківського ризик-менеджменту не є завершене та постійно удосконалюється. Універсальну методику управління ризиками створити не можливо, оскільки кожен банк по-своєму унікальний, орієнтований на власну ринкову нішу, можливості своїх працівників та зв'язки з контрагентами, а копіювання чужої моделі ризик-менеджменту призведе швидше до негативних наслідків в іншому банку.

В комерційному банку система ризик-менеджменту містить такі елементи, як: точки контролю (відповідним чином згрупованих банківських операцій, які генерують ризик), набір засобів і методів оцінки цих ризиків, їх прогнозування, інструментарій з обмеження і зниження даних ризиків, форми моніторингу та прогнозування ризиків, інформаційні потоки й організаційну структуру, побудовану за функціональною ознакою, і яка забезпечує роботу цієї системи.

Водночас система ризик-менеджменту повинна забезпечити вирішення основних завдань, які на неї покладаються, а саме: оптимізувати співвідношення потенційних можливостей, ризиків, розміру капіталу і темпів зростання банку; реалізовувати системний підхід до оцінки і управління

ризиками; співвідносити ризики і потенційні можливості для досягнення якнайкращих результатів; складати найважливішу частину процесу ухвалення управлінських рішень; покращувати керованість банку за допомогою створення адекватної структури контролю.

Першим елементом моделі банківського ризик-менеджменту є механізм ідентифікації та оцінки ризиків банку. Вважаємо, що в усіх випадках ризик повинен бути визначений і вимірний. Для цього банк має забезпечити систематичне здійснення аналізу ризиків, спрямованого на їх виявлення та оцінку їх величини. Метою аналізу має бути розуміння суті ризиків, на які наражається банк, та визначення, чи узгоджуються вони з його завданнями, стратегією та політикою. Такий аналіз повинен здійснюватися постійно як на рівні установи в цілому, так і на рівні окремих підрозділів та включати виявлення, вимірювання та оцінку всіх видів ризиків, у тому числі зв'язок і взаємний вплив між різними категоріями ризиків.

Аналіз ризиків має охоплювати всі продукти, послуги та процеси банку і передбачати як якісну оцінку відповідних ризиків, так і оцінку їх кількісних параметрів (у разі можливості). Керівництво банку має знати результати аналізу ризиків та враховувати їх у своїй роботі.

У процесі ризик-менеджменту банку важливо оцінювати величину того чи іншого ризику. Кількісне оцінювання рівня ризику є важливим етапом ризик-менеджменту, який має включати оцінювання реального (фактичного) ризику, а також установлення меж допустимого ризику для окремих банківських операцій, організаційних підрозділів та фінансової установи в цілому. Ступінь ризику вимірюється втратами (збитками), які можуть статися в разі реалізації цього ризику, а також імовірністю, з якою ці втрати можуть відбутися. А методи оцінки ризику, які формалізують процес вимірювання та розрахунків, мають визначати три основні компоненти ризику: розмір (величина) - сума можливих втрат; ймовірність настання негативної події; тривалість періоду впливу ризику.

Банк визначає (декларує) сукупний ризик-апетит шляхом встановлення граничних показників агрегованого ризику та ризик-апетит до окремих ризиків шляхом встановлення граничних показників ризику щодо суттєвих ризиків, що визначені чинною Стратегією управління ризиками КБ «ПриватБанк».

Нормативи ризику загальної відкритої (довгої/короткої) валютної позиції дотримуються КБ «ПриватБанк» (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Валютна позиція КБ «ПриватБанк», млн грн

	Монетарні фінансові активи	Монетарні фінансові зобов'язання	Чиста валютна позиція
31 грудня 2017 р.			
Українські гривні	202 149	130 595	71 554
Долари США	19 824	78 288	(58 397)
Євро	7 900	17 422	(9 589)
Інші валюти	609	309	300
Всього	230 482	226 614	3 868
31 грудня 2018 р.			
Українські гривні	222 041	154 331	67 710
Долари США	21 617	73 065	(51 448)
Євро	16 163	15 594	569
Інші валюти	499	326	173
Всього	260 320	243 316	17 004
31 грудня 2019 р.			
Українські гривні	249 779	175 689	74 090
Долари США	23 531	62 336	(38 805)
Євро	13 361	13 507	(146)
Інші валюти	249	281	(32)
Всього	286 920	251 813	35 107
31 грудня 2020 р.			
Українські гривні	293 601	223 334	70 267
Долари США	40 788	73 219	(32 431)
Євро	20 238	20 303	(65)
Інші валюти	470	616	(146)
Всього	355 097	317 472	37 625

Джерело: дані КБ «ПриватБанк»

Валютна позиція була відкритою по всіх валютах, проте довгою відкритою валютна позиція була по українські гривні, короткою відкритою валютна позиція була євро та долари США.

Таким чином, загрозою для фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» є валютна позиція долара та євро. На рис. 3.5 видно, що валютна позиція по доларах США знаходиться на рівні нижчому від 0, проте зменшується у 2017-2020 рр.

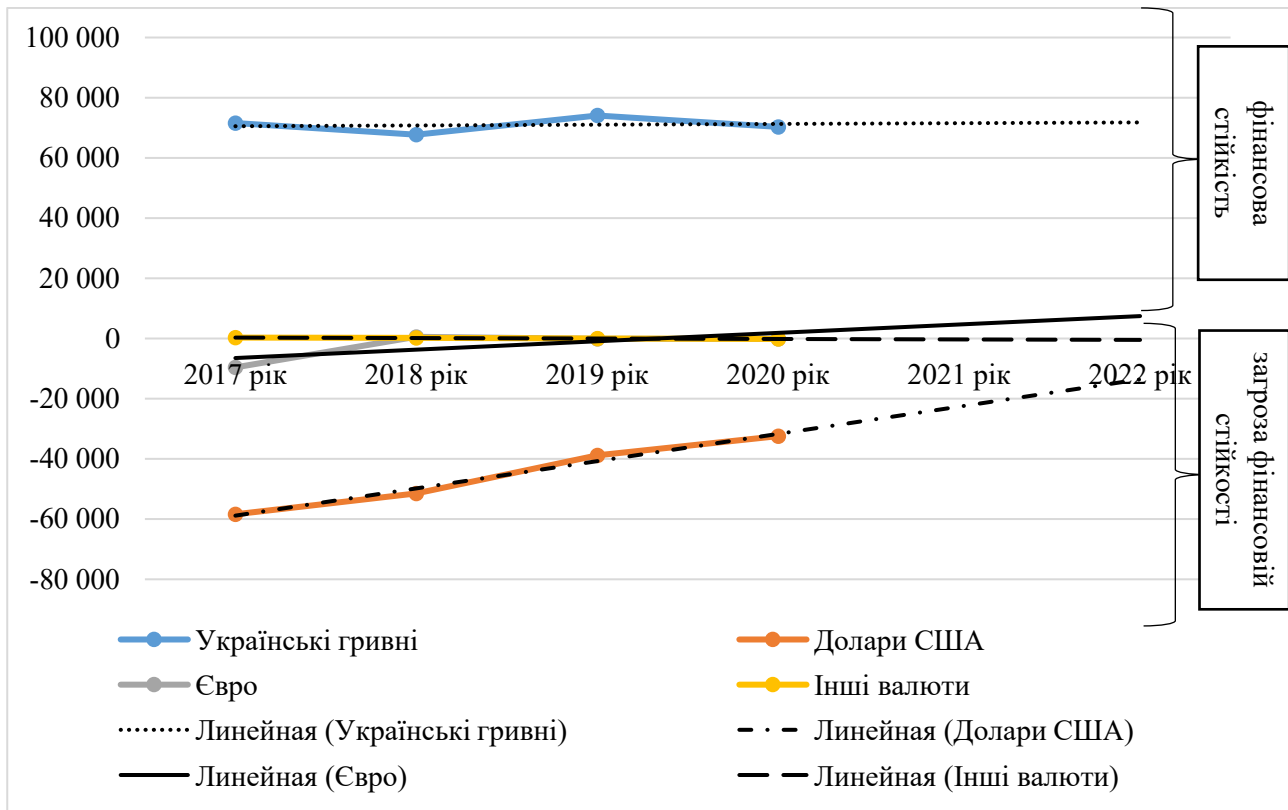

Рис. 3.5. Валютна позиція/валютний ризик КБ «ПриватБанк», млн грн

Джерело: дані КБ «ПриватБанк»

На 2021-2022 рр. очікується покращення валютної позиції по доларах США, проте загроза фінансовій стійкості присутня.

Валютна позиція по євро знаходиться на рівні нижчому від 0, проте зменшується у 2017-2020 рр. На 2021-2022 рр. очікується покращення валютної позиції, проте загроза фінансовій стійкості присутня.

Іншою загрозою для фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» є непокритий збиток у власному капіталі та його суперечлива динаміка, яка вказує на прибутковість діяльності банку та відсутність зменшення збитків у власному капіталі (рис. 3.6).

Непокритий збиток КБ «ПриватБанк» у власному капіталі повинен зменшуватися, проте його профінансувати у 2021-2022 рр. не вдасться, що свідчить про недостатній рівень ефективності управління фінансовими ризиками.

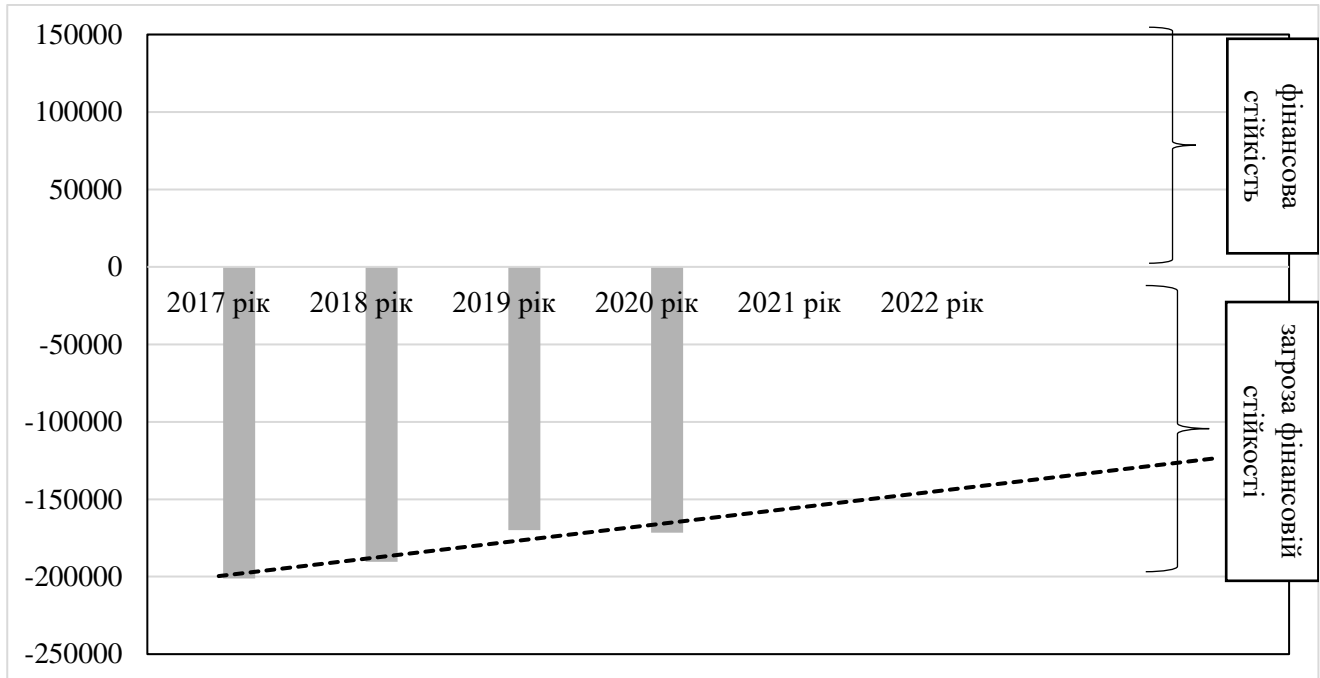

Рис. 3.6. Непокритий збиток КБ «ПриватБанк» у власному капіталі, млн грн

Джерело: дані КБ «ПриватБанк»

Інший ризик для фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» – ризик ліквідності. Чистий розрив ліквідності КБ «ПриватБанк» (рис. 3.7) вказує на загрозу за зобов'язаннями терміном 1-3 місяці, понад 1 рік, строк погашення не визначений. Банк регулярно проводить моніторинг стану ліквідності, щоквартально здійснює стрес-тестування показників ліквідності в умовах несприятливих сценаріїв, які передбачають відтоки коштів клієнтів у обсягах, які фіксувалися в максимально несприятливих періодах починаючи з 2013 року, контроль дотримання нормативних коефіцієнтів ліквідності, що встановлені Національним банком України тощо. КБ «ПриватБанк» мав кумулятивний розрив ліквідності між фінансовими активами та фінансовими зобов'язаннями

(перевищення зобов'язань над активами) за строком погашення від 2 до 9 місяців станом на 31 грудня 2020 року (на 31 грудня 2019 року: до 12 місяців).

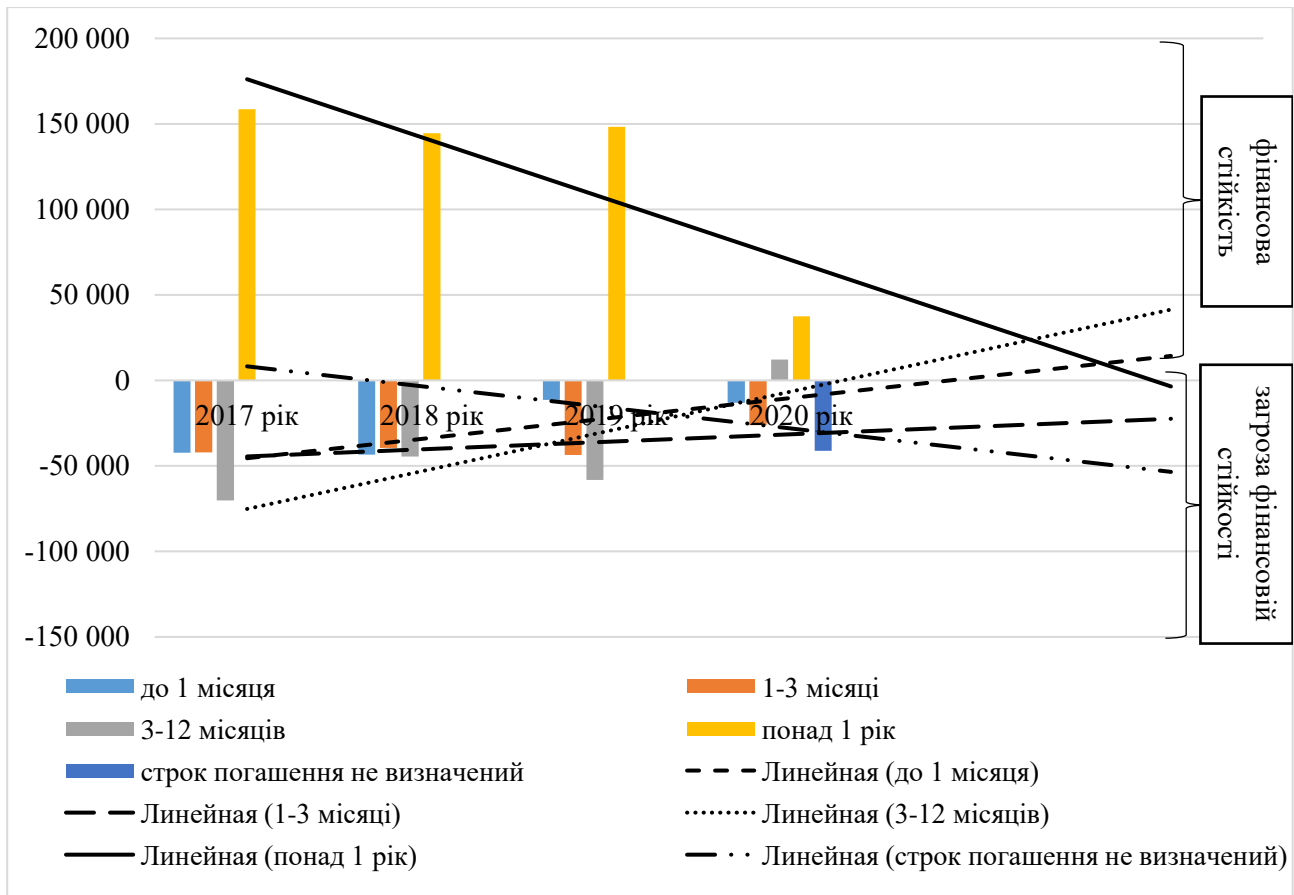

Рис. 3.7. Чистий розрив ліквідності КБ «ПриватБанк», млн грн

Джерело: дані КБ «ПриватБанк»

Другим елементом моделі банківського ризик-менеджменту є комплекс заходів та інструментів зниження ризиків банку. Рішення щодо управління ризиками можуть передбачати, зокрема, уникнення ризику: відмову від його прийняття; його мінімізацію, у тому числі за рахунок пом'якшувальних факторів та/або передавання (трансферту) ризику на інших осіб (через похідні інструменти або страхування), установлення лімітів на експозицію банку та інші методи впливу на ризик (носія ризику) або рівень уразливості банку до нього.

Розглядаючи конкретні заходи та інструменти зниження банківських ризиків, вважаємо за доцільне виділити такі основні:

- складання узгоджених регламентних документів - політик, положень,

процедур, процесів тощо, які затверджуються відповідно до обраної банком форми корпоративного управління з урахуванням розміру банку та складності його операцій;

- здійснення постійного прогнозування можливих джерел ризиків або ситуацій, здатних заподіяти збитків, та їхній кількісний вимір, а також проведення аналізу чинників виникнення ризиків;

- скоординований контроль за ризиками усіма підрозділами і службами банку та моніторинг ефективності процедур управління ризиками;

- встановлення відповідальності за прийняття ризиків та обов'язок працівників дотримуватись політики і механізмів управління ризиками;

- економічне стимулювання зменшення ризиків в банку;

- проведення аналізу фінансово-кредитної, юридичної, професійної та іншої спроможності контрагента виконувати прийняті зобов'язання;

- встановлення системи розподілу ризиків між банком та клієнтом;

- організація прийняття “зважених” ризиків, тобто таких, ймовірність реалізації яких не є надто високою;

- формування спеціальних та загальних резервів за різними ризиками та операціями банку;

- проведення політики диверсифікації ризиків, операцій, активів та пасивів тощо;

- формування застави за ризикованими активними операціями кредитного характеру;

- формування ліквідного і достатнього забезпечення за операціями кредитного характеру (має покривати суму кредиту і відсотки за ним);

- залучення платоспроможних поручителів та гарантів виконання зобов'язань контрагентом;

- встановлення лімітів за категоріями ризиків, відсотковими ставками, операціями, повноваженнями працівників тощо;

- дотримання збалансованості між чутливими до певних ризиків активами і пасивами за строком, обсягом, структурою, видами тощо;

- формування можливості банку змінювати у передбачених випадках терміни платежів, валюту операцій, відсоткові ставки та інше;
- страхування можливості неповернення кредитів, дострокового вилучення депозитів та інших банківських операцій і продуктів;
- застосовувати методів хеджування для обмеження ризиків банків - форвардні, ф'ючерсні контракти та відсоткові опціони, за якими передбачається право чи зобов'язання придбати або
- продати фінансовий інструмент за фіксованою ціною протягом обумовленого періоду чи на конкретну дату.

Застосування перелічених заходів та інструментів дає можливість банку попередити прийняття необґрунтованих ризиків, зменшити їхній вплив та можливі наслідки реалізації ризиків і, у кінцевому підсумку, дає змогу контролювати загальну ризикову позицію банку, яка була б адекватною закладеній банком нормі прибутковості.

Важливою частиною системи банківського ризик-менеджменту є організація контролю ризикової позиції банку. Рівень банківських ризиків контролюють, спираючись на різні методики та щоденну діяльність конкретних підрозділів банку. Оперативний контроль за рівнем ризиків належить до обов'язків менеджерів, тоді як стратегічний контроль за діяльністю банку може бути реалізований лише акціонерами банку.

Однією з важливих складових системи контролю за банківськими ризиками є внутрішній управлінський контроль. Завдання його зводяться до чіткого визначення та розмежування посадових повноважень, забезпечення подвійного контролю, ротації кадрів, організації контролю за окремими операціями безпосередньо на робочих місцях, створення досконалих систем передавання та зберігання інформації. І хоча не існує системи внутрішнього контролю, яка змогла б повністю запобігти службовим зловживанням, проте правильно організований механізм контролю істотно знижує рівень ризиків.

Складовою моделі банківського ризик-менеджменту є ефективна система прийняття рішень щодо ризиків. Ця система у кожному банку буде

відрізнятися, адже банки є різними за обсягом та структурою банківських операцій, за кількістю відділень тощо, але базові положення повинні зберігатися. Зокрема, вважаємо, що кожен банк повинен забезпечити чіткий розподіл функцій, обов'язків та повноважень з ризик-менеджменту, а також чітку схему відповідальності згідно з таким розподілом.

Вважаємо, що процес ризик-менеджменту в банку повинен охоплювати всі його структурні рівні - від управлінського (спостережної ради та правління) до рівня, на якому безпосередньо приймаються та/або генеруються ризики.

Ефективна система банківського ризик-менеджменту має передбачати функціонування належного механізму впливу на діяльність банку. Цей вплив повинен бути комплексним і передбачати чіткий розподіл управлінських функцій та механізм стримування і противаг. У зв'язку з цим, а також враховуючи значні зовнішні ризики, завдання формування ефективної моделі банківського ризик-менеджменту є важливим та спрямоване на підвищення ефективності і стабільності функціонування банку.

Отже, КБ «ПриватБанк» повинен постійно працювати над удосконаленням системи власного ризик-менеджменту. Ефективною є модель банківського ризик-менеджменту, яка складається з таких елементів: механізм ідентифікації та оцінки ризиків банку; комплекс заходів та інструментів зниження ризиків банку; організація контролю ризикової позиції банку; система прийняття рішень щодо ризиків банку. КБ «ПриватБанк» повинен аналізувати та контролювати свої ризикові позиції, використовуючи ті заходи і засоби, котрі є йому доступні, і які відповідають профілю ризиків, на яких спеціалізується банк.

3.3. Резерви зростання фінансової стійкості банку

КБ «ПриватБанк» розглядається державою як основним акціонером як орієнтований на роздрібний сектор банк, який має значну частку малого та середнього бізнесу та обмежену присутність у корпоративному секторі. Основними складовими його стратегії були підтримка позицій роздрібного сектору, активізація зростання в секторі малого та середнього бізнесу, початок розвитку корпоративного сектору, вдосконалення управління ризиками та непрацюючими активами та оптимізація операційних витрат банку.

Для підвищення ефективності системи банківського нагляду в Україні, як свідчить досвід Європейського банківського управління, доцільно проводити стрес-тестування не лише окремих банків, а й банківської системи загалом. Найприйнятнішим методом для проведення стрес-тестування банківської системи є метод сценарного аналізу, до переваг якого можна віднести такі:

- дає змогу оцінити рівень впливу факторів ризику при розгортанні кількох альтернативних сценаріїв (песимістичного та оптимістичного);
- є комплексним, оскільки дає змогу враховувати зовнішні та внутрішні фактори ризику;
- має практичну цінність, оскільки результати стрес-тестування дають змогу заздалегідь оцінити вплив потенційно негативних або позитивних подій та вжити відповідні заходи, спрямовані на мінімізацію втрат банківської системи в разі істотного погіршення зовнішніх та внутрішніх умов функціонування.

Зважаючи на те, що Національний банк України та вся банківська система перебуває під впливом міжнародних інституцій для боротьби з кризою в Україні можуть бути використані механізми, які застосовувались іншими державами Європи для вирішення фінансових проблем єврозони, зокрема досвід подолання кризи Кіпру. За результатами аналізу стрес-тестувань проведених НБУ пропонуємо виокремлення банків: три групи (табл. 3.4) підвищення рівня капіталізації банків України, зокрема:

- 1) фінансово стійких та надійних банків, які не потребують капіталізації;
- 2) проблемних банків, які не потребують капіталізації в незначних розмірах;
- 3) неплатоспроможних банків, які потребують капіталізації в значних розмірах.

Результати стрес-тестувань проведених НБУ у розрізі банків у 2019 році визначимо групи банків:

Таблиця 3.4

Результати стрес-тестування. Основний капітал банків України за результатами стрес-тестування, млн грн

Банк	За базовим макроекономічним сценарієм			За несприятливим макроекономічним сценарієм		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
А-Банк	782	1 091	1 337	159	60	140
Альфа-Банк	5 460	8 245	11 013	1 553	2 443	4 759
Банк Інвестицій та заощаджень	-295	-361	-453	-710	-916	-1 025
Восток	571	565	585	-38	-352	-484
Глобус	151	170	195	-64	-221	-300
Ідея Банк	1 172	1 881	2 527	637	950	1 438
Індустріалбанк	810	676	446	603	350	71
Кредит Дніпро	-610	-1 181	-1 946	-1 507	-2 522	-3 587
Креді Агроколь Банк	4 217	5 368	6 471	3 402	3 991	4 930
Кредобанк	2 176	2 658	3 082	1 367	1 449	1 697
Мегабанк	-395	-631	-840	-1 304	-1 841	-2 247
МІБ	118	213	300	-195	-263	-205
МТБ	470	429	386	133	-61	-193
ОТП Банк	7 080	9 319	11 470	5 342	6 566	8 394
Ощадбанк	1 085	-2 014	-7 414	-10 094	-17 118	-25 063
Південний	2 307	2 411	2 378	706	-175	-758
Приватбанк	24 779	41 266	58 451	11 046	19 672	33 488
Прокредит	3 419	4 089	4 721	2 671	2 918	3 320
Промінвестбанк	-855	-2 210	-3 581	-3 156	-4 334	-5 677
ПУМБ	5 377	6 951	8 420	1 444	1 297	1 985
Райффайзен Банк Аваль	10 246	13 872	17 154	8 108	10 076	12 549
Сбербанк	3 505	2 250	322	-230	-1 715	-3 691
Таскомбанк	2 123	2 402	2 629	1 000	530	452
Укргазбанк	9 170	11 310	13 119	6 521	6 658	7 841
Укрексімбанк	1 808	414	-2 912	-6 527	-9 047	-14 001
УкрСиббанк	5 048	6 720	8 268	3 664	4 356	5 332
Укрсоцбанк	1 079	469	-297	-2 899	-3 574	-4 319
Універсал	963	1 240	1 546	-78	-187	22
Форвард	310	361	388	78	-83	-169

Джерело: дані Національного банку України [44]

- 1) фінансово стійкі та надійні банки: А-Банк, Альфа-Банк, Ідея Банк, Кредит Дніпро, Креді Агріколь Банк, Кредобанк, ОТП Банк, Приватбанк, Прокредит, ПУМБ, Райффайзен Банк Аваль, Укргазбанк, УкрСиббанк,
- 2) проблемні банки: МТБ, Південний, Форвард, Універсал,
- 3) неплатоспроможні банки: Банк Інвестицій та заощаджень, Восток Глобус, Індустріалбанк, Мегабанк, МІБ, Ощадбанк, Промінвестбанк, Сбербанк, Таскомбанк, Укрексімбанк.

Стрес-тестування у 2021 р., додатково до оцінки якості активів проходили 30 банків, на які припадає понад 90% активів банківської системи за підходами рішення Правління Національного банку України № 39-рш «Про затвердження Технічного завдання для здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України у 2021 році» [12], яке набуло чинності 8 лютого 2021 року.

До 1-ої групи віднесено банківські установи, показники фінансової стійкості та надійності яких відповідають нормативним значенням та відображають позитивну їх динаміку.

За даними рис. 3.8 банки 2-ої категорії необхідно докапіталізувати за рахунок коштів власників на суму певного відсоткового рівня від обов'язкового капіталу (щонайменше 25%). НБУ не повинен допустити ніяких — кругових грошових потоків, лише реальні гроші із зазначенням реальних джерел.

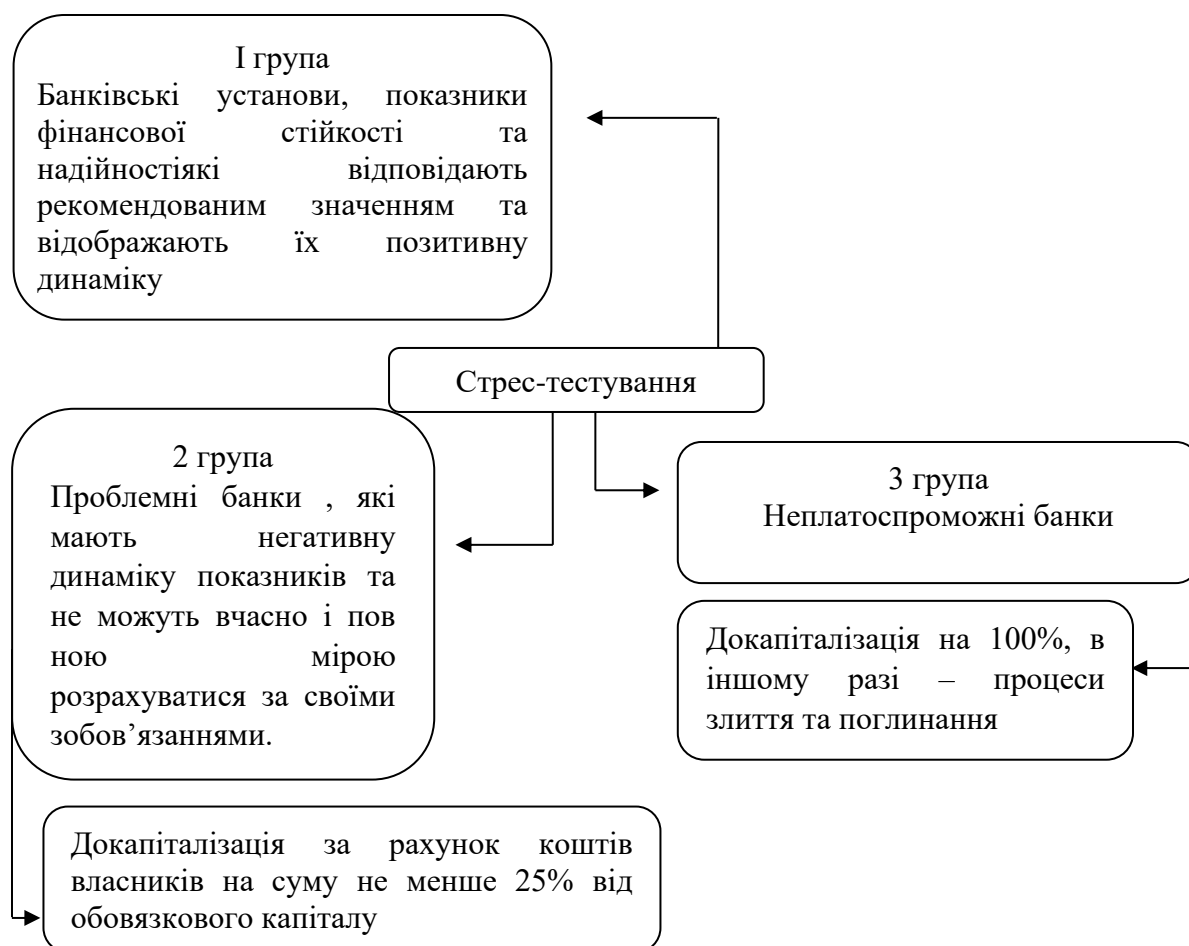

Рис. 3.8. Структурно-логічна схема підвищення рівня капіталізації банків

Ті банківські установи, які не виконають зазначеної умови протягом трьох місяців, будуть змушені проходити процеси злиття та поглинання до інших банків, учасників яких визначає НБУ. Решту (не менше 75%) суми необхідної докапіталізації банків за рахунок конвертації депозитів в привілейовані акції цих банківських установ у порядку спадання сум депозитних коштів.

До переваг цього методу докапіталізації можемо віднести:

- привілейовані акції є капіталом для банків;
- для фізичних осіб – це фактично довгостроковий депозит (без сплати прибуткового податку);
- привілейовані акції дадуть змогу отримувати дивіденди незалежно від результату діяльності банку, а у разі банкрутства – першочергову виплату вартості акцій;

- НБУ не здійснює емісії грошей і рефінансування, в результаті чого не створюються умови для девальвації гривні;

- не передбачається значного відтоку коштів в банківських установах, а якщо таке і буде мати місце то, це матиме лише короткостроковий ефект і банки зможуть виконувати свої зобов'язання з ліквідності;

- фондовий ринок отримає ліквідність у десятки мільярдів гривень, що дасть поштовх до його цивілізованого розвитку. Адже дохідні привілейовані акції стануть реальними ліквідними ринковими цінними паперами.

Власники банківських установ 3-ої групи, оцінені як неплатоспроможні, повинні будуть докапіталізувати їх на 100% або ці банки будуть проходити процеси злиття та поглинання з іншим учасником фінансового ринку або ліквідація за рішенням НБУ. Водночас докапіталізація комерційних банків 4-ої групи є високо ризиковою і її економічна доцільність піддається сумніву. Тому, виникає об'єктивна необхідність проведення банківської реформи, основною метою якої є розвиток та зміцнення вітчизняної банківської системи шляхом оздоровлення її вітчизняної складової.

Варто відмітити необхідність коригування показників достатності власного капіталу, оскільки на початку 2020 року у світі став швидко поширюватися новий коронавірус (COVID 19), що призвело до того, що Всесвітня організація охорони здоров'я («ВООЗ») у березні 2020 року оголосила про початок пандемії. Заходи, які вживають багато країн для стримування поширення COVID 19, призводять до значних операційних складнощів для багатьох компаній і завдають істотного впливу на світові фінансові ринки. Оскільки ситуація швидко розвивається, COVID 19 може істотно вплинути на діяльність багатьох компаній у різних секторах економіки, включно, але не обмежуючись, порушенням операційної діяльності у результаті призупинення або закриття виробництва, порушенням ланцюгів постачань, карантинном персоналу, зниженням попиту та труднощами з отриманням фінансування.

За даними фінансової звітності КБ «ПриватБанк» та місячних даних, що оприлюднюються НБУ у розділі «Наглядова статистика» визначимо моделювання даних капіталу банку за допомогою ковзної середньої.

Серед складових капіталу КБ «ПриватБанк» присутні статутний капітал, емісійні різниці, резервні та інші фонди банку, резерви переоцінки, непокритий збиток, відсутні – незареєстрований статутний капітал, інший додатковий капітал. Статутний капітал та емісійні різниці є сталими величинами, тому основним резервом фінансової стійкості банку є чистий прибуток.

Для визначення резерву збільшення фінансової стійкості за рахунок чистого прибутку як єдиного джерела формування додаткового власного капіталу використаємо наукову працю Т. М. Паянок, М. П. Каменчук [39].

Аналізуючи динаміку фінансових результатів отриманих КБ «Приватбанк» за 2001-2020 рр. однозначно видно тенденцію до нарощування його фінансових можливостей за виключенням декількох кризових років (табл. 3.5., рис. 3.9).

Як бачимо, найменший фінансовий результат банк мав у 2016 р. (176 238 млн грн). Збитки були у 2005-2006 рр., це пояснюється тим, що на той час банк лише вийшов на ринок, а тому користувався низькою довірою населення, а також загальними економічними процесами, що відбувалися в Україні.

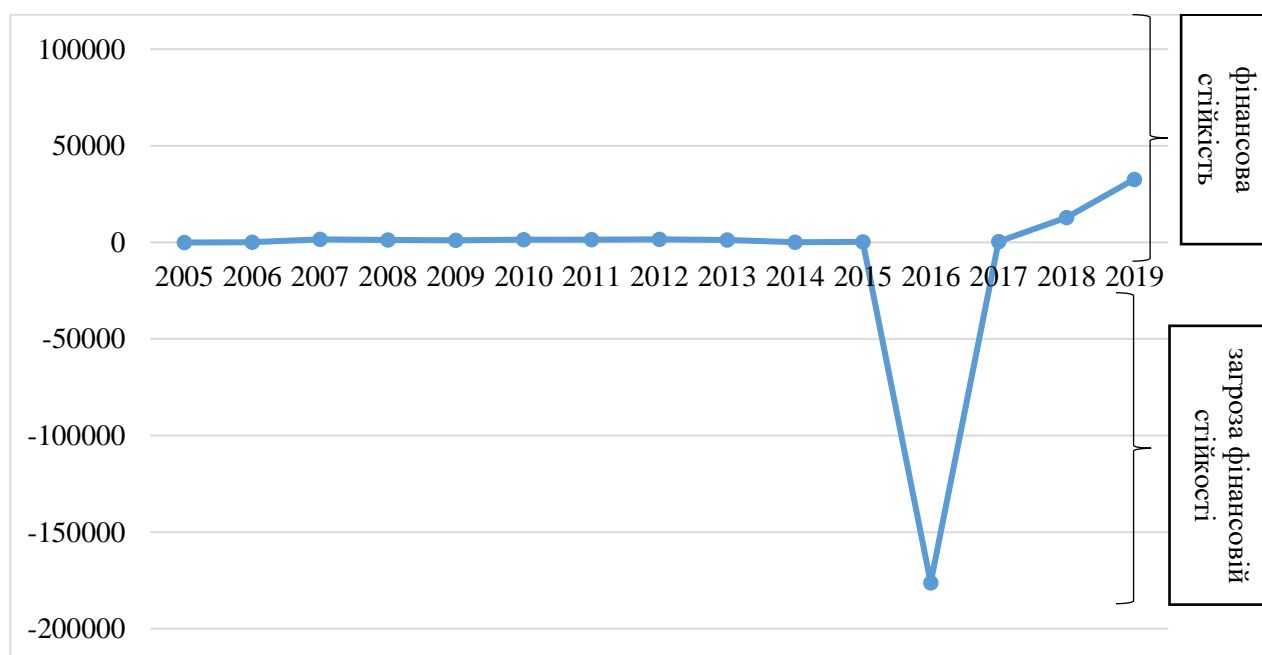

Рис. 3.9. Чистий прибуток (збиток) АТ КБ «ПриватБанк», млн грн

Джерело: дані КБ «ПриватБанк»

Таблиця 3.5

Показники фінансової стійкості КБ «ПриватБанк»

	Чистий прибуток, млн грн	Активи, млн грн	Власний капітал, млн грн	Зобов'язання, млн грн	К1 (Коефіцієнт надійності)	К3 (Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів)	Рентабельність активів, %
2005	-75	22058	2272	19786	0,11	0,10	-0,68
2006	-23	33777	3288	30489	0,11	0,10	-0,08
2007	1534	54519	5389	49130	0,11	0,10	3,48
2008	1292	80165	8196	71970	0,11	0,10	1,92
2009	1050	86066	10271	75795	0,14	0,12	1,26
2010	1370	113437	11880	101557	0,12	0,10	1,37
2011	1426	127113	16747	110366	0,15	0,13	1,19
2012	1533	148841	18301	130540	0,14	0,12	1,11
2013	1140	176842	22539	154303	0,15	0,13	0,70
2014	48	212813	24496	188317	0,13	0,12	0,02
2015	238	258611	27510	231101	0,12	0,11	0,10
2016	-176238	205183	-882	206065	0,00	0,00	-76,00
2017	378	253 675	23 619	230 056	0,10	0,09	0,16
2018	12798	278 048	31 464	246 584	0,13	0,11	4,81
2019	32 609	309 723	54 529	255 194	0,21	0,18	11,10
2020	24 302	382 525	52 825	329 700	0,16	0,14	7,02

Джерело: дані КБ «ПриватБанк» та власні розрахунки

Значне падіння фінансового результату спостерігається з 2014 р., обсяг зменшився до 2016 р. Це був рік з нестабільною політичною та економічною ситуацією в країні та процесом націоналізації самого банку. Необхідно відзначити, що це друга хвиля падіння. Події в Україні 2014 року мали максимальний негативний вплив на КБ «Приватбанк», оскільки банк тримав прибутку в 2,8 рази менше в порівнянні з 2013 роком, а це 1,18 млрд. грн. менше від попереднього. Політична нестабільність негативно впливає на національну валюту України, це призводить до девальвації гривні, зростання інфляційних процесів і зменшення купівельної спроможності населення.

Перераховані події напряду впливають на діяльність банків, адже населення перестає заощаджувати.

Аналіз часового ряду фінансових показників КБ «Приватбанк» для визначення резервів фінансової стійкості перевіримо за критерієм детермінації – R^2 (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Аналіз часового ряду фінансових показників КБ «Приватбанк»

Показники	Рівняння тренду	R^2
2002-2020		
Чистий прибуток (ЧП), млн грн	$y = -508,31x - 1718$	$R^2_{\text{ЧП}} = 0,0027$
Активи (А), млн грн	$y = 21852x - 14281$	$R^2_A = 0,9625$
Власний капітал (ВК), млн грн	$y = 2761,2x - 3942,5$	$R^2_{\text{ВК}} = 0,64$
Зобов'язання (З), млн грн	$y = 19091x - 10339$	$R^2_Z = 0,9715$
К1 (Коефіцієнт надійності)	$y = 0,0017x + 0,11$	$R^2_{\text{К1}} = 0,0324$
К3 (Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів)	$y = 0,0011x + 0,1001$	$R^2_{\text{К3}} = 0,0192$
Рентабельність активів (РА), %	$y = -0,4283x + 0,9833$	$R^2_{\text{РА}} = 0,0106$

Джерело: дані КБ «ПриватБанк» та власні розрахунки

Таким чином, ми не можемо використати модель чистого прибутку КБ «Приватбанк» у 2002-2020 рр., оскільки рівень її адекватності низький ($R^2_{\text{ЧП}} = 0,0027$, $R^2_{\text{ВК}} = 0,64$, $R^2_{\text{К1}} = 0,0324$, $R^2_{\text{К3}} = 0,0192$, $R^2_{\text{РА}} = 0,0106$). Тому маємо обрати період та вид рівняння для аналізу часового ряду фінансових показників, коли R^2 за чистим прибутком буде наближене до 1.

Таблиця 3.7

Аналіз часового ряду фінансових показників КБ «Приватбанк»

Показники	Рівняння тренду	R^2
2017-2020		
Чистий прибуток (ЧП), млн грн	$y = -5181,8x^2 + 35067x - 31283$	$R^2_{\text{ЧП}} = 0,8931$
Активи (А), млн грн	$y = 41823x + 201437$	$R^2_A = 0,9315$
Власний капітал (ВК), млн грн	$y = 11068x + 12939$	$R^2_{\text{ВК}} = 0,8563$
Зобов'язання (З), млн грн	$y = 30754x + 188498$	$R^2_Z = 0,8095$
К1 (Коефіцієнт надійності)	$y = -0,0334x^3 + 0,2312x^2 - 0,4347x + 0,3399$	$R^2_{\text{К1}} = 1$
К3 (Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів)	$y = -0,024x^3 + 0,1651x^2 - 0,3077x + 0,2596$	$R^2_{\text{К3}} = 1$
Рентабельність активів (РА), %	$y = -2,1809x^2 + 13,59x - 11,84$	$R^2_{\text{РА}} = 0,8846$

Джерело: дані КБ «ПриватБанк» та власні розрахунки

Таким чином, за рівняннями з табл. 3.7 можна визначити прогностичні показники чистого прибутку на 2021 р.:

$$\text{Чистий прибуток} = -5181,8 \times 5^2 + 35067 \times 5 - 31283 = 14507 \text{ млн грн (3.1)}$$

Чистий прибуток, прогнозований для КБ «Приватбанк» може збільшити власний капітал і його розмір збільшиться на максимальні 14507 млн грн. Зменшення суми чистого прибутку, що спрямовуються до власного капіталу банку може відбутися через вимогу держави на сплату дивідендів (табл. 3.8, рис. 3.10).

Таблиця 3.8

Нормативи відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави

	Базовий норматив	Ощадбанк України	Укр-гідро-енерго	Укр-залізниця	Державний експортно-імпорتنний банк України	Укр-енерго	Приват-Банк	Нафтогаз України
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2017								
Постанова Кабінет Міністрів України від 28 лютого 2018 р. № 139 [6]	75 відсотків	30 відсотків						

Продовження табл. 3.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2018								
Постанова Кабінет Міністрів України від 24 квітня 2019 р. № 364 [4]	90 відсотків	30 відсотків						
2019								
Постанова Кабінет Міністрів України від 24.04.2020 р. № 328 [7]	50 відсотків	30 відсотків					75 відсотків	95 відсотків

2020								
Постанова Кабінет Міністрів України від 28 квітня 2021 р. № 415 [5]	50 відсотків	30 відсотків				80 відсотків	95 відсотків	

Джерело: дані Кабінету Міністрів України [4-7]

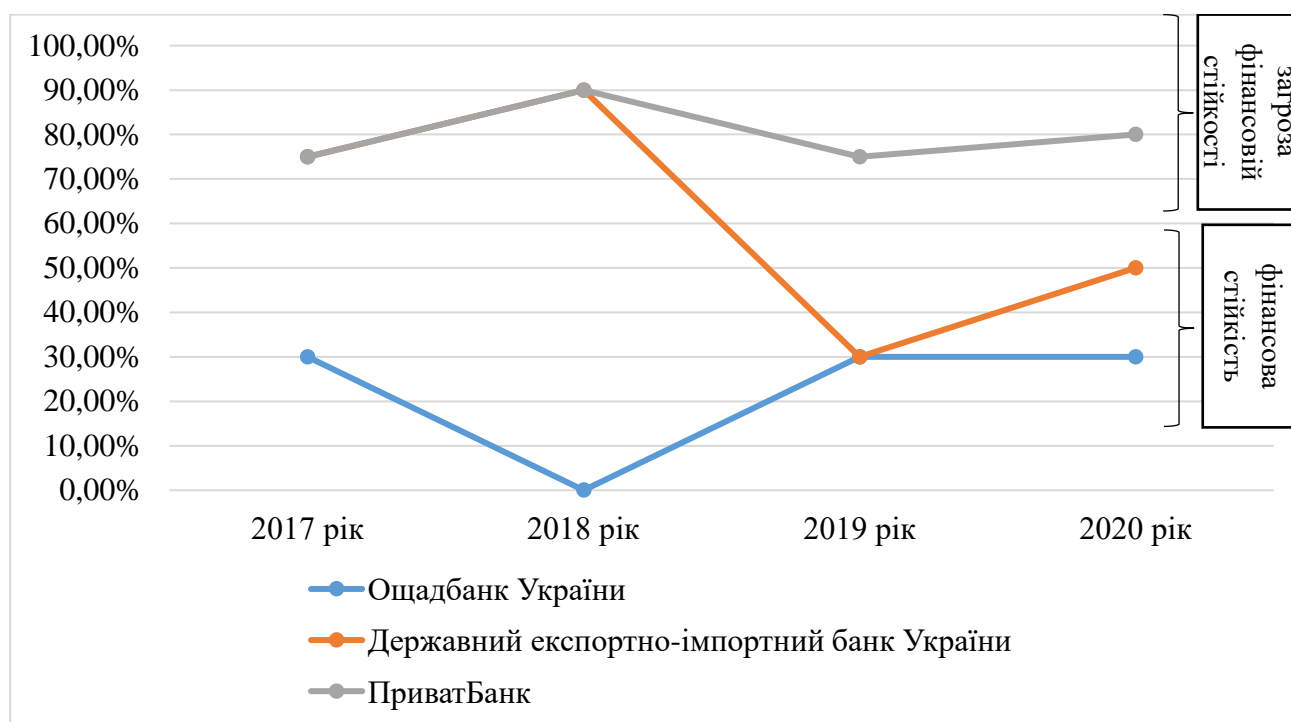

Рис. 3.10. Нормативи відрахування частки прибутку державних банків

Джерело: дані Кабінету Міністрів України [4-7]

За даними Кабінету Міністрів України про особливості державної дивідендної політики доведено, що КБ «ПриватБанк» сплачує за найвищими ставками відрахувань частки прибутку, що створює загрози для фінансової стійкості банку.

Показники фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» за рівних з 2020 р. розмірів зобов'язань можуть змінюватися залежно від затвердженої дивідендної політики, яка може відрізнитися за розміром базового нормативу:

- 0% (відмова держави від дивідендів),
- 30% (норматив 2017-2020 рр., що застосовувався до Ощадбанку України),

- 50% (базовий норматив 2019-2020 рр.),
- 75% (норматив 2017р., 2019 р., що застосовувався до КБ «ПриватБанк»),
- 80% (норматив 2020 р., що застосовувався до КБ «ПриватБанк»),
- 90% (базовий норматив 2018 р.).

Таблиця 3.9

Показники фінансової стійкості КБ «ПриватБанк»

	Чистий прибуток, млн грн	Активи, млн грн	Власний капітал, млн грн	Зобов'язання, млн грн	К1 (Коефіцієнт надійності)	К3 (Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів)	Рентабельність активів, %
1	2	3	4	5	6	7	8
2017	378	253 675	23 619	230 056	0,1	0,09	0,16
2018	12798	278 048	31 464	246 584	0,13	0,11	4,81
2019	32 609	309 723	54 529	255 194	0,21	0,18	11,1
2020	24 302	382 525	52 825	329 700	0,16	0,14	7,02
2021	14507						
Варіант 1 (дивід. – 0%)	14507	397 032	67 332	329 700	0,20	0,17	3,72
Варіант 2 (дивід. – 30%)	14507	392 680	62 980	329 700	0,19	0,16	3,67
Варіант 3 (дивід. – 50%)	14507	389 779	60 079	329 700	0,18	0,15	3,71
Варіант 4 (дивід. – 75%)	14507	393 405	63 705	329 700	0,19	0,16	3,70
Варіант 5 (дивід. – 80%)	14507	394 131	64 431	329 700	0,20	0,16	3,68
Варіант 6 (дивід. – 90%)	14507	395 581	65 881	329 700	0,20	0,17	3,67

Джерело: дані КБ «ПриватБанк» та власні розрахунки

Отже, головний резерв для покращення фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» – це його чистий прибуток та коригування нормативу

відрахування дивідендів до Державного бюджету України. Якщо прибуток буде у 2021 р. на прогнозованому рівні 14507 млн грн та відрахувань не буде, то коефіцієнт надійності підвищиться до 0,20 порівняно з 2020 р., коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів – 0,17; рентабельність активів – 3,72%. У разі спрямування 75% на дивідендні виплати (за прикладом 2019 р.) - коефіцієнт надійності підвищиться до 0,17, коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів – 0,15; рентабельність активів – 3,70%. У разі спрямування 80% на дивідендні виплати (за прикладом 2020 р.) - коефіцієнт надійності підвищиться до 0,17, коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів буде незмінним; рентабельність активів зменшиться до 3,67%.

Висновки до розділу 3

1. Узагальнено складові та схему стратегічних альтернатив забезпечення фінансової стійкості КБ «ПриватБанк», що сприятимуть подоланню потенційних та існуючих негативних факторів впливу на стан стійкості банку та повинні підсилюватися стратегічним (нарощування масштабу бізнесу; підвищення прибутковості та ефективності банку; підвищення гнучкості, швидкості та клієнтоорієнтованості; впровадження нових технологій; приватизація), тактичними і оперативними заходами, що оформлюються відповідними організаційними планами, цільовими комплексними програмами, сітковими графіками, технологічними картами та розробкою стратегічних карт розвитку діяльності банківських установ.

2. Встановлено у ході дослідження нормативної складової забезпечення фінансової стійкості КБ «ПриватБанк», що КБ «ПриватБанк» належить державі, тому основні напрями та вектори забезпечення фінансової стійкості визначаються та затверджуються центральними органами влади (Кабінет

Міністрів України, Міністерство фінансів України, Національний банк України) та погоджується з міжнародними фінансовими організаціями.

3. Обґрунтовано, що КБ «ПриватБанк» повинен постійно працювати над удосконаленням системи власного ризик-менеджменту. Ефективною є модель банківського ризик-менеджменту, яка складається з таких елементів: механізм ідентифікації та оцінки ризиків банку; комплекс заходів та інструментів зниження ризиків банку; організація контролю ризикової позиції банку; система прийняття рішень щодо ризиків банку. КБ «ПриватБанк» повинен аналізувати та контролювати свої основні ризики на 2021-2022 рр.: валютна позиція за долларом США та євро, непокритий збиток у власному капіталі, загроза за погашенням зобов'язань терміном 1-3 місяці та понад 1 рік.

4. Обґрунтовано, що головний резерв для покращення фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» – чистий прибуток та норматив відрахування дивідендів до Державного бюджету України. Якщо прибуток буде у 2021 р. на прогнозованому рівні 14507 млн грн та відрахувань не буде, то коефіцієнт надійності підвищиться до 0,20, коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів – 0,17; рентабельність активів – 3,72%.

ВИСНОВКИ

Основні висновки і результати, одержані у кваліфікаційній роботі, полягають у такому:

1. Фінансова стійкість банку характеризує досягнення банком певного рівноважного стану – оптимального співвідношення між ризиками, доходом, ліквідністю та платоспроможністю та характеризує спроможність банку ефективно виконувати свої зобов'язання перед вкладниками, кредиторами, власниками, державою тощо та забезпечувати сталий розвиток витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

2. Оцінювання фінансової стійкості банку може проводитися з позицій різних суб'єктів, основними з яких є: власники банку; регулюючі органи; органи управління банком; потенційні клієнти і вкладники; потенційні кредитори та інвестори; співробітники банку. Підхід Національного банку України за Постановою НБУ від 28.08.2001 р. № 368 до оцінки фінансової стійкості банку розроблений з метою забезпечення стабільної діяльності банків та своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності відповідно до загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і стандартів. Наукові підходи передбачають розрахунок або інтегрального коефіцієнта фінансової стійкості, або відносних показників (коефіцієнтів).

3. Складові механізму забезпечення фінансової стійкості банку: суб'єкти забезпечення фінансової стійкості (зовнішні суб'єкти: законодавчі, фінансово-контрольні, органи банківського регулювання; внутрішні суб'єкти: керівництво комерційного банку, органи управління фінансовими ресурсами та ризиками); об'єкти забезпечення фінансової стійкості; принципи забезпечення фінансової стійкості; процес забезпечення фінансовою стійкістю банків.

4. КБ «ПриватБанк» займає позицію найбільшого українського універсального комерційного банку, орієнтованого на обслуговування приватних осіб і корпоративних клієнтів всіх форм власності, що входить до переліку системних банків України, має один з найбільших обсягів капіталу і чистих активів в Україні. Сильними сторонами КБ «ПриватБанк» є: широка клієнтська база; перевага у обслуговуванні державних установ та державних програм; постійне введення технічних інновацій; розгалужена інфраструктура; організаційна структура відповідає особливостям діяльності банку та потребам його розвитку.

5. Проаналізовано основні показники діяльності КБ «ПриватБанк»: загальні активи, їх динаміка та структура; кредити надані клієнтам, кредити, що надані суб'єктам господарювання, кредити, що надані фізичним особам; вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції, в тому числі ОВДП; власний капітал та зобов'язання. Показники вказують на збільшення економічного та фінансового потенціалу банку. Активи КБ «ПриватБанк» використовуються досить ефективно, порівняно з іншими комерційними банками та діяльність є рентабельною.

6. За методичним підходом Національного банку України КБ «ПриватБанк» слід вважати фінансово стійким банком у 2017-2020 рр. Проведено оцінку фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» за науковими підходами: значення інтегрального коефіцієнта фінансової стійкості у 2017-2020 рр. збільшилося від 13,43 у 2017 р. до 35,38 у 2020 р., тобто рівень фінансової стійкості збільшено у два рази; значення спрощеного інтегрального показника стійкості збільшилося у 2018-2019 рр. за рахунок збільшення коефіцієнта надійності та коефіцієнта ліквідності, проте у 2020 р. відповідні показники зменшилися на 0,04 та 0,07, відповідно; за методикою Шпаковської Н.І. КБ «ПриватБанк» у 2017–2020 рр. слід вважати фінансово стійким банком.

7. Перспективи вдосконалення процесу забезпечення фінансової стійкості КБ «ПриватБанк»: подоланню потенційних та існуючих негативних факторів впливу на стан стійкості банку та підсилення стратегічних (нарощування

масштабу бізнесу; підвищення прибутковості та ефективності банку; підвищення гнучкості, швидкості та клієнтоорієнтованості; впровадження нових технологій; приватизація), тактичних і оперативних заходів, що оформлюються відповідними організаційними планами, цільовими комплексними програмами, сітковими графіками, технологічними картами та розробкою стратегічних карт розвитку діяльності банківських установ. КБ «ПриватБанк» належить державі, тому основні напрями та вектори забезпечення фінансової стійкості визначаються та затверджуються центральними органами влади (Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Національний банк України) та погоджується з міжнародними фінансовими організаціями.

8. КБ «ПриватБанк» повинен постійно працювати над удосконаленням системи власного ризик-менеджменту. Ефективною є модель банківського ризик-менеджменту, яка складається з таких елементів: механізм ідентифікації та оцінки ризиків банку; комплекс заходів та інструментів зниження ризиків банку; організація контролю ризикової позиції банку; система прийняття рішень щодо ризиків банку. КБ «ПриватБанк» повинен аналізувати та контролювати свої основні ризики на 2021-2022 рр.: валютна позиція за долларом США та євро, непокритий збиток у власному капіталі, загроза за погашенням зобов'язань терміном 1-3 місяці та понад 1 рік.

9. Головний резерв для покращення фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» – чистий прибуток та норматив відрахування дивідендів до Державного бюджету України. Якщо прибуток буде у 2021 р. на прогнозованому рівні 14507 млн грн та відрахувань не буде, то коефіцієнт надійності підвищиться до 0,20, коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів – 0,17; рентабельність активів – 3,72%. Показники фінансової стійкості КБ «ПриватБанк» можуть змінюватися залежно від затвердженої дивідендної політики, яка може відрізнятися за розміром базового нормативу: 0%, 30%, 50%, 75%, 80%, 90%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
4. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2018 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави» від 24 квітня 2019 р. № 364. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/364-2019-%D0%BF#Text>
5. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2020 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави» від 28 квітня 2021 р. № 415. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2021-%D0%BF#Text>
6. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2017 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави» від 28 лютого 2018 р. № 139. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/139-2018-%D0%BF#Text>
7. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату

дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2019 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави» від 24.04.2020 р. № 328. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/328-2020-%D0%BF#Text>

8. Постанова Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» від 24.10.2011 р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>

9. Постанова Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>

10. Постанова Національного банку України «Про затвердження Положення про здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України» від 22.12.2017 р. № 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0141500-17#n12>

11. Постанова Національного банку України «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України» від 02.08.2004 № 361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04#Text>

12. Рішення Правління Національного банку України «Про затвердження Технічного завдання для здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України у 2021 році» № 39-рш. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-2021-rotsi-stres-testuvannya-prohoditimut-30-bankiv>

13. Вінниченко О. В., Громакова В. В. Теоретичні аспекти фінансової стійкості банку. *Бізнес Інформ*. 2020. №5. С. 375–381.

14. Власюк В. Є., Грушко В. І. Оцінка фінансово-економічного стану ПАТ КБ "Приватбанк". *Молодий вчений*. 2014. № 4(07)(1). С. 52-55.

15. Гапонюк О. І. Система управління ризиками в банківських установах (на прикладі ПАТ КБ "Приватбанк"). *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2017. № 2. С. 59-64.

16. Гарбар Є. С. Механізм підтримки фінансової стійкості банку в умовах волатильності ринку. *Агросвіт*. 2018. № 14. С. 58–66

17. Гладких Д. М. Ризики націоналізації "Приватбанку" та основні напрями їх мінімізації. *Економіка та держава*. 2017. № 9. С. 39-42.

18. Денисенко М. П., Лакомова Н. Д. Вдосконалення та впровадження інноваційних банківських послуг на прикладі ПАТ КБ "ПриватБанк". *Ефективна економіка*. 2017. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_11_7

19. Дмитришин М. В., Панчак Н. В. Удосконалення політики управління кредитним портфелем ПАТ КБ "ПриватБанк" на основі SWOT-аналізу кредитного портфелю комерційного банку. *Економічний вісник університету*. 2016. Вип. 28(1). С. 165-171.

20. Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічні принципи). URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/20200814%20SOB%20Strategy.pdf>

21. Заславська О. І. Оцінка фінансової стійкості банку за методикою В. Кромонава (на прикладі ПАТ КБ "ПриватБанк"). *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 10(2). С. 36-40.

22. Зверяков М. І., Коваленко В. В., Сергєєва О. С. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 520 с.

23. Зверяков О.М. Методологічні основи управління фінансовою стійкістю банківських установ. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. №10. С. 175-182.

24. Ігнатова О. М., Турченко Т. В. Статистичний аналіз місця ПАТ КБ "Приватбанк" на ринку банківських послуг в Україні за основними показниками його діяльності. *Економіка та держава*. 2011. № 7. С. 41-46.

25. Карпова О. І. Концептуальні підходи щодо вдосконалення управління фінансовою стійкістю банку. *Фінансово–кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2011. Ч. 1, вип. 1 (10). С. 13–19.

26. Карчева Г. Т. Фінансовий стан банків України в умовах загрози світової фінансово-економічної кризи. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7708>

27. Квасницька Р. С., Гайдайчук Н. В. Методи управління фінансовою стійкістю банків. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 3(1). С. 116–118.

28. Кіпрський суд запрошує Коломойського до розгляду позову ПриватБанку. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/780917.html>

29. Крухмаль ОБ. Оцінка фінансової стійкості як динамічної характеристики банку. *Вісник Української академії банківської справи*. 2007. На 1(22). С. 75-78.

30. Лисенок О. В. Прогнозування фінансової стійкості банківської системи. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. № 2. С. 24-28.

31. Лисенок О.В. Практикум з курсу «Аналіз банківської діяльності»: навч. посібник. К.: КНЕУ. 2010. 307 с.

32. Малафєєв Т. Р., Жигунов О. С. Оцінка використання інструментарію антикризового управління АТ КБ "Приватбанк". *Вісник Університету банківської справи*. 2018. № 3. С. 110–115.

33. Мельник К. М., Колотуха С. М. Формування та вплив кредитного портфеля на кредитний ризик комерційного банку (на прикладі ПАТ КБ "ПриватБанк"). *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2017. Вип. 90(2). С. 105-114.

34. Михальчук Н. В. Оцінка ефективності управління активами і пасивами ПАТ КБ "Приватбанк". *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка*. 2016. Вип. 3. С. 152-157.

35. Нестеренко Ж. К., Зоря І. В. Аналіз та облік процентних і комісійних доходів та витрат пат КБ "Приватбанк". *Ефективна економіка*. 2011. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_5_4

36. Окуневич І. Л., Воробйова І. Д., Карпінська Ю. В. Націоналізація ПриватБанку: причини та наслідки для банківської системи України. *Економічний простір*. 2018. № 134. С. 89-103.

37. Павленко Л. Д., Шкромада Д. Ю., Соколенко К. О. Класифікаційна система факторів забезпечення фінансової стійкості банку в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7041>

38. Паянок Т. М., Каменчук М. П. Аналіз і прогнозування результатів діяльності банку (на прикладі ПАТ КБ "Приватбанк"). *Облік і фінанси*. 2019. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_4_12

39. Паянок Т. М., Каменчук М. П. Аналіз і прогнозування результатів діяльності банку (на прикладі ПАТ КБ "Приватбанк"). *Облік і фінанси*. 2019. № 4. С. 78-87.

40. Піскунов Р. О., Лазько А. А. Формалізація теоретичних підходів до визначення фінансової стійкості банківської системи. *Бізнес Інформ*. 2012. №9. С. 272–278.

41. Погореленко Н. П., Юрченко А. Ю. Оцінка процесів управління кредитним портфелем АТ КБ "Приватбанк". *Бізнес Інформ*. 2020. № 10. С. 325-332.

42. ПриватБанк вітає рішення Канцлерського Суду штату Делавер. URL: <https://privatbank.ua/news/2021/8/25/1466>

43. Рахман М. С., Мангушев Д. В. Аналіз конкурентних переваг ПАТ КБ "ПриватБанк" серед банківських установ з державним капіталом. *Бізнес Інформ*. 2018. № 4. С. 344-350.

44. Результати стрес-тестування у розрізі банків у 2019 році. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/diagnostics-of-banks>

45. Рентабельність. Глосарій банківської термінології. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123599

46. Родченко С. С. Дефініції фінансово-економічної безпеки банку. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 4. С. 155-166.

47. Сало І. В., Криклій О. А. Фінансовий менеджмент банку : навч. посіб. - Суми : Універсальна книга, 2007. 314 с.

48. Самородов Б. В., Калініна О. О. Імплементція вдосконаленої методики визначення фінансової стійкості банку. *Часопис економічних реформ*. 2014. № 4. С. 62-69.

49. Святенко С. В., Потапчук А. В. Оцінка ефективності управління активами і пасивами АТ "КБ "Приватбанк". *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 1. С. 229-237.

50. Сейсебаєва Н. Г., Веремейчик Т. О. Стратегічне управління комерційним банком у сучасних умовах нестабільного зовнішнього середовища (на прикладі ПАТ КБ "ПриватБанк"). *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2015. Т. 20, Вип. 4. С. 209-212.

51. Стороженко О. О., Кухарук Н. С. Оцінка стану фінансової стійкості банку як одного з основних показників ефективності його діяльності. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 3. С. 159–163.

52. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року (оновлена у березні 2021 року). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686>

53. Суд скасував рішення на користь Коломойського у справі «Приватбанку» – НБУ. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-sud-pryvarbank-nbu/31608233.html>

54. Тарасенко Ю.Б. Фінансова стійкість комерційних банків як необхідна умова стабільного розвитку в умовах євроінтеграції економіки України. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2014. Вип. 9. С. 250–254.

55. Ткаченко Є., Шумікін С., Горюк В. Методичні підходи до аналізу фінансового результату комерційного банку на прикладі ПАТ КБ "Приватбанк". *Економічний аналіз*. 2012. Т. 11(1). С. 419-422.

56. Фінансова звітність ПАТ КБ "Приватбанк". URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>

57. Харчишина О. В., Іванова М. Л. Оцінка корпоративної соціальної відповідальності ПАТ КБ "ПриватБанк". *Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки.* 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_83

58. Шмиголь Н.М., Іващенко О.В., Дяченко К.І., Антонюк А.А. Сутність фінансової стійкості банку як складової його фінансової безпеки. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.* 2016. № 4-5. С. 74-79

59. Шпаковська Н.І. Методичний підхід до оцінки фінансової стійкості банків. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції.* 2013. № 3. С. 100-105.

60. Щавелева Ю. С., Дронова Т. С. Аналіз конкурентних переваг Приватбанку. *Молодий вчений.* 2021. № 4(2). С. 341-344

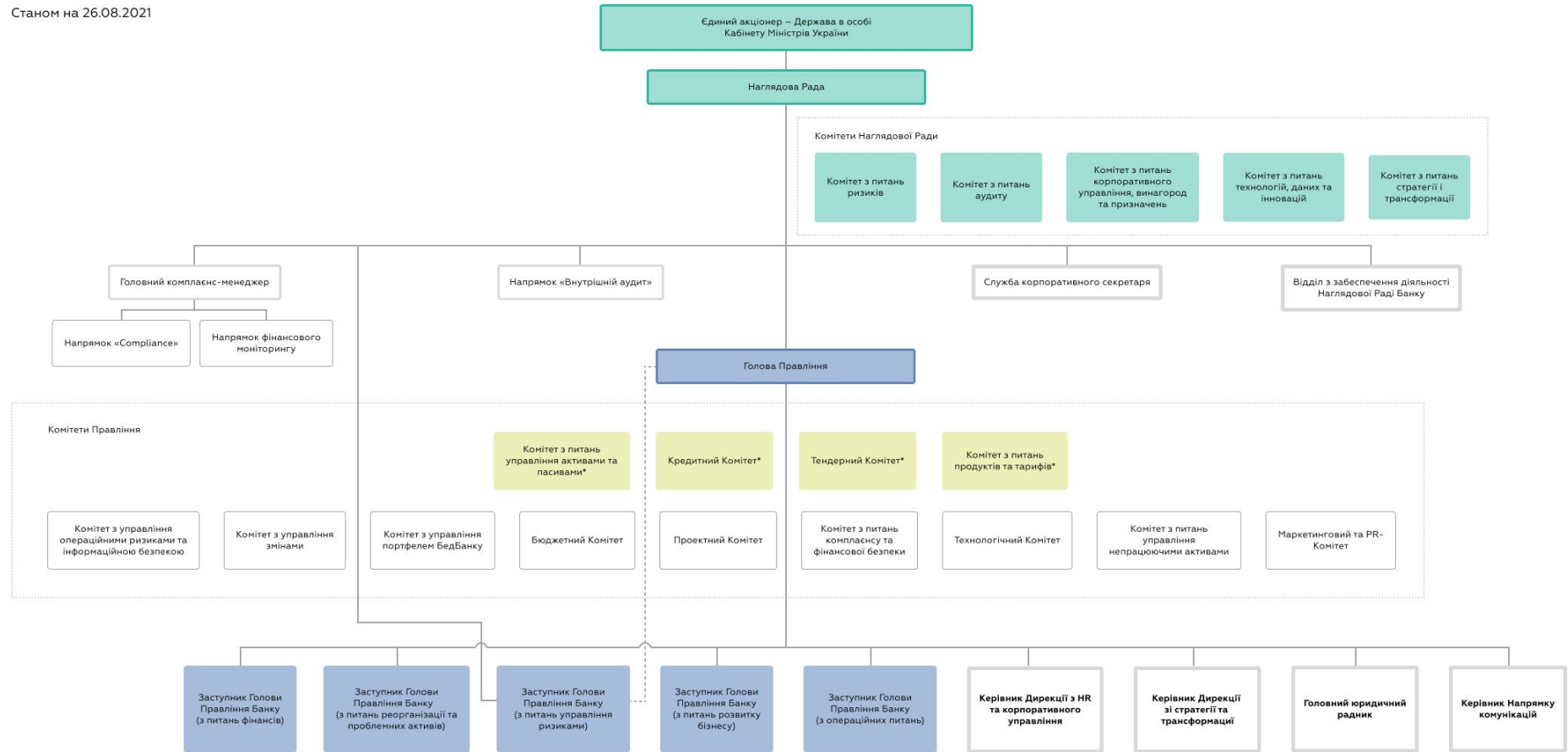
61. Беренич О. Р., Яременко А. В. Механізм управління та фактори впливу на фінансову стійкість банку. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2017. № 20. С. 918–923.

62. Яценко С. С. Націоналізація ПрАТ "КБ Приватбанк": правова оцінка крізь призму Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини. *Проблеми законності.* 2019. Вип. 145. С. 80-91.

ДОДАТОК А

Організаційна структура АТ КБ «ПриватБанк»

Станом на 26.08.2021

* Обов'язковий Комітет Правління Банку відповідно до Статуту Банку

ДОДАТОК Б

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прем.	31 грудня 2018	31 грудня 2017 (перераховано)	31 грудня 2016 (перераховано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язковий резерв	7	27 380	25 286	30 159
Заборгованість банків		-	2 903	-
Кредити та аванси клієнтам	8	50 140	38 335	32 616
Інвестиційні цінні папери				
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	86 244	-	-
- наявні для продажу	9	-	90 354	64 409
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	79 299	-	-
- утримуються до погашення	9	-	36 322	-
- за амортизованою собівартістю	9	14 536	-	-
Вбудовані похідні фінансові активи	9	-	34 336	27 044
Передоплата з поточного податку на прибуток	24	184	184	181
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	30	246
Інвестиційна нерухомість	10	3 340	3 648	691
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	11	3 793	3 326	3 409
Інші фінансові активи	12	2 743	2 940	2 639
Інші активи	13	8 898	8 815	9 585
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 361	7 089	8 782
Активи, утримувані для продажу		117	117	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		278 048	253 675	179 761
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Заборгованість перед НБУ	14	9 817	12 394	18 047
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	15	195	234	2 667
Кошти клієнтів	16	231 055	212 167	180 656
Вилучені боргові цінні папери		2	2	2
Відстрочено зобов'язання з податку на прибуток	24	136	150	138
Інші фінансові зобов'язання	17	2 247	1 668	1 932
Резерв та нефінансові зобов'язання	18	3 132	3 292	2 545
Субординований борг		-	129	122
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		246 584	230 056	206 109
КАПІТАЛ				
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060	50 896
Емісійний дохід	19	23	23	23
Внески у капітал, отримані за вилучені, але не зареєстровані нові акції	19	-	-	111 591
Резерв переоцінки приміщень	11	687	769	805
Нереалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів		(3 303)	(479)	521
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	9 934
Загальні резерви та інші фонди	19	6 211	6 211	1 619
Накопичений дефіцит		(190 388)	(201 139)	(201 536)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		31 464	23 619	(26 348)
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		278 048	253 675	179 761

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

П. Крумханзл
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління
(з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

У мільйонах українських гривень	Прим.	2018 рік	2017 рік (перераховано)
Процентні доходи	20	30 754	24 485
Процентні витрати	20	(14 002)	(18 374)
Чистий процентний дохід		16 752	6 111
Відрахування до резерву на зменшення корисності	21	(6 089)	(7 379)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		10 663	(1 268)
Доходи за виплатами та комісійними	22	19 590	13 211
Витрати за виплатами та комісійними	22	(4 402)	(3 017)
Прибуток мінус збитки від об'єднаних похідних фінансових інструментів	9	-	3 491
Прибуток мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		1 983	1 084
Прибуток мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		1 145	(2 501)
Прибуток мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		3	-
Збитки мінус прибуток від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	(3 065)	-
(Збитки)/прибуток від оцінки приміщень та інвестиційної нерухомості		(553)	247
Зменшення корисності нематеріальних активів		-	(1)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставадержателя		(13)	(71)
Зменшення корисності інвестицій в асоційовану компанію		-	(99)
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(13 988)	(12 194)
Інші доходи		1 457	1 530
Інші витрати		(11)	(15)
Прибуток до оподаткування		12 789	397
Кредит(витрати) з податку на прибуток	24	9	(19)
Чистий прибуток за рік		12 798	378
Інші сукупні доходи(витрати):			
Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 872)	(1 000)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(3)	-
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки		-	-
- Податковий ефект		-	-
Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:			
Приміщення:			
- Переоцінка приміщень		2	(20)
- Податковий ефект		(1)	4
Інші сукупні витрати		(1 874)	(1 016)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ(ВИТРАТ) ЗА РІК		10 924	(638)
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)	19	17,39	0,90

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

 П. Крумханг
 Голова Правління

 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

ДОДАТОК В

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про рух грошових коштів

У мільйонах українських гривень	Прим.	2018 рік	2017 рік
Грошові потоки від операційної діяльності			
Проценти доходи отримані		29 791	29 865
Проценти сплачені		(14 163)	(18 475)
Виплати та комісії отримані		19 590	13 211
Виплати та комісії сплачені		(4 402)	(3 017)
Дохід отриманий від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		1 958	1 084
Сплачені витрати, пов'язані з персоналом		(5 727)	(4 547)
Адміністративні та інші операційні витрати сплачені, крім сплачених витрат, пов'язаних з персоналом		(7 487)	(5 386)
Інші доходи отримані		1 422	1 530
Грошові потоки, отримані від операційної діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		20 962	5 265
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Чисте збільшення залишків обов'язкового резерву		(1)	(35)
Чисте зменшення(збільшення) заборгованості банків		2 911	(2 768)
Чисте збільшення кредитів та авансів клієнтам		(13 515)	(10 387)
Чисте зменшення(збільшення) інших фінансових активів		55	(217)
Чисте збільшення інших активів		(188)	(218)
Чисте (збільшення)/(зменшення) заборгованості перед НБУ		(1 500)	1 500
Чисте зменшення заборгованості перед банками та іншими фінансовими організаціями		(24)	(2 380)
Чисте збільшення коштів клієнтів		20 911	25 109
Чисте збільшення(зменшення) резервів, інших фінансових та нефінансових зобов'язань		512	(247)
Чисті грошові кошти, отримані від операційної діяльності		38 143	15 624
Грошові потоки від інвестиційної діяльності			
Надходження від продажу приміщень, удосконалень орендованого майна та обладнання		14	83
Придбання приміщень, удосконалень орендованого майна та обладнання		(1 368)	(827)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		112	-
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		(24)	-
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		7 074	-
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(32 926)	-
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		4 305	-
Придбання інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		(3 519)	-
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів, утримуваних для продажу		-	1 400
Придбання інвестиційних цінних паперів для продажу		-	(10 788)
Надходження від погашення інвестиційних цінних паперів, що утримуються до погашення		-	285
Придбання інвестиційних цінних паперів, що утримуються до погашення		-	(4 440)
Чисті грошові кошти, використані в інвестиційній діяльності		(26 332)	(14 087)
Грошові потоки від фінансової діяльності			
Надходження коштів від кредиту рефінансування НБУ		-	15 701
Погашення заборгованості перед НБУ		(1 000)	(22 876)
Погашення субординованого боргу		(134)	-
Чисті грошові кошти, використані в фінансовій діяльності	32	(1 134)	(7 175)
Вплив зміни курсів обміну на грошові кошти та їх еквіваленти		(506)	486
Вплив очікуваних кредитних збитків на грошові кошти та їх еквіваленти		(15)	-
Чисте збільшення(зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів		2 158	(5 152)
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року		23 521	28 673
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	7	25 677	23 521

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

 П. Крумханзл
 Голова Правління

 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2019	31 грудня 2018
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обмежені резерви	6	45 894	27 360
Заборгованість банків	7	27 138	-
Кредити та аванси клієнтам	8	59 544	50 140
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	84 680	86 244
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	66 602	79 299
- за амортизованою собівартістю	9	875	14 538
Поточні податкові активи		2 257	184
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію/інвестиції в дочірні компанії		155	30
Інвестиційна нерухомість		3 379	3 340
Активи з права користування	10	1 716	-
Основні засоби та нематеріальні активи	11	4 764	3 793
Інші фінансові активи	12	2 210	2 743
Інші активи	13	9 285	8 899
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 244	1 361
Активи, утримувані для продажу	14	-	117
ВСЬОГО АКТИВІВ		309 723	278 048
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	15	7 721	9 817
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		201	195
Кошти клієнтів	16	240 621	231 055
Зобов'язання срочників з ліквіду	32	1 748	-
Відстрочене зобов'язання з ліквіду на прибуток	24	121	136
Інші фінансові зобов'язання	17	1 522	2 249
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 260	3 132
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		255 194	246 584
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Резерв періодичної будівель	11	614	687
Нерезалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 274)	(3 303)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	19	6 850	6 211
Накопичений дефіцит		(169 918)	(190 388)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		54 529	31 464
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		309 723	278 048

Затверджено друком та підписано 29 квітня 2020 року.

 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

ДОДАТОК Г

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

У мільйонах українських гривень	Прим.	2019 рік	2018 рік
Процентні доходи	20	33 841	30 754
Процентні витрати	20	(14 174)	(14 002)
Чистий процентний дохід		19 667	16 752
Відрахування до резерву на зменшення корисності	21	(4)	(5 089)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 663	10 663
Доходи за виплатами та комісійними	22	24 575	19 590
Витрати за виплатами та комісійними	22	(6 386)	(4 402)
Прибуток мінус збиток від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		2 589	1 983
Прибуток мінус збиток від переоцінки іноземної валюти		6 510	1 145
Прибуток мінус збиток від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		8	3
Збиток мінус прибуток від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		(1 526)	(3 085)
Прибуток(збиток) від оцінки будівель та інвестиційної нерухомості		4	(553)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставадержателя		(134)	(13)
Відновлення зменшення корисності асоційованої компанії		8	-
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(14 815)	(13 988)
Інші чисті доходи		2 113	1 446
Прибуток до оподаткування		32 609	12 789
Кредит з податку на прибуток	24	-	9
Чистий прибуток за рік		32 609	12 798
Інші сукупні доходи(витрати):			
Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток: Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нерезалізований прибуток(збиток) від переоцінки		2 037	(1 872)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(3)
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки		-	-
- Податковий ефект		-	-
Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток: Будівлі:			
- Переоцінка будівель		(70)	2
- Податковий ефект		15	(1)
Інші сукупні доходи(витрати)		1 974	[1 874]
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		34 583	10 924
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)	19	44,31	17,39

За твердженням до виходу та підписано 29 квітня 2020 року.

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління
(з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про рух грошових коштів

У мільйонах українських гривень	Прим.	2019 рік	2018 рік
Грошові потоки від операційної діяльності			
Процентні доходи отримані		35 573	29 791
Проценти сплачені		(14 095)	(14 163)
Виплати та комісійні отримані		24 575	19 590
Виплати та комісійні сплачені		(6 395)	(4 402)
Дохід отриманий від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		2 589	1 958
Сплачені витрати, пов'язані з персоналом		(7 311)	(5 727)
Адміністративні та інші операційні витрати сплачені, крім сплачених витрат, пов'язаних з персоналом		(6 576)	(7 487)
Інші доходи отримані		2 187	1 422
Податок на прибуток сплачений		(2 073)	-
Грошові потоки, отримані від операційної діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		28 483	20 982
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Чисте збільшення залишків обов'язкового резерву		(5)	(1)
Чисте (збільшення)/зменшення заборгованості банків		(27 073)	2 911
Чисте збільшення кредитів та авансів клієнтам		(12 575)	(13 515)
Чисте зменшення інших фінансових активів		270	55
Чисте збільшення інших активів		(501)	(188)
Чисте зменшення заборгованості перед НБУ		-	(1 500)
Чисте зменшення(збільшення) заборгованості перед банками та іншими фінансовими організаціями		111	(24)
Чисте збільшення коштів клієнтів		21 979	20 911
Чисте збільшення резервів, інших фінансових та нефінансових зобов'язань		25	512
Чисті грошові кошти, отримані від операційної діяльності		10 609	30 143
Грошові потоки від інвестиційної діяльності			
Надходження від продажу основних засобів		21	14
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(1 923)	(1 368)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		46	112
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		-	(24)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		37 910	7 074
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(24 156)	(32 926)
Надходження від погашення інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		12 235	4 305
Придбання інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		-	(3 519)
Чисті грошові кошти, отримані від(використані в) інвестиційній діяльності		24 133	(26 332)
Грошові потоки від фінансової діяльності			
Погашення зобов'язання орендаря з лізингу		(531)	-
Погашення кредиту рефінансування НБУ		(2 068)	(1 000)
Виплата дивидендів		(11 516)	-
Погашення субординованого боргу		-	(134)
Чисті грошові кошти, використані в фінансовій діяльності	32	(14 117)	(1 134)
Вплив зміни курсів обміну на грошові кошти та їх еквіваленти		(1 815)	(505)
Вплив очікуваних кредитних збитків на грошові кошти та їх еквіваленти		-	(15)
Чисте збільшення грошових коштів та їх еквівалентів		18 810	2 156
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року		25 677	23 521
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	6	44 487	25 677

Затверджено до друку та підписано 29 квітня 2020 року.

 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

ДОДАТОК Д

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремі звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	49 911	45 694
Задборгованість банків	7	25 059	27 116
Кредити та аванси клієнтам	8	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	109 750	94 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119 198	98 602
- за амортизованою собівартістю	9	1 715	875
Поточні податкові активи	22	6 690	2 297
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	155
Інвестиційна нерухомість		2 933	3 979
Активи з правам одержування	10	1 743	1 716
Основні засоби та нематеріальні активи	11	5 894	4 764
Інші фінансові активи	12	3 448	2 210
Інші активи	13	8 900	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставадержателя		1 229	1 244
Активи, утримувані для продажу		32	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		382 525	399 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Задборгованість перед НБУ		-	7 721
Задборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		2	291
Відли клієнтів	14	312 708	240 621
Зобов'язання емитера з ліквіду	31	1 835	1 748
Відстрочено зобов'язання з податку на прибуток	22	146	121
Інші фінансові зобов'язання	15	2 907	1 522
Резерви та нефінансові зобов'язання	16	12 082	3 250
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		329 700	295 194
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	17	206 060	206 060
Емісійний дохід	17	23	23
Резерв переохочення буцівель	11	689	614
Нарахований збиток від інвестиційних цінних паперів	9	(2 937)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	17	8 481	6 690
Накопичений дефіцит		(171 685)	(169 918)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		52 825	54 629
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		382 525	399 723

Затверджено до друку та підписано 16 березня 2021 року.

 Г. Ю. Самаріна
 В.о. Голови Правління

 В. В. Яромленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прем.	2020 рік	2019 рік
Процентні доходи	18	33 563	33 841
Процентні витрати	18	(11 961)	(14 174)
Чистий процентний дохід		21 602	19 667
Відрахування до резерву на зменшення корисності	19	(1 771)	(4)
Чисті процентні доходи після відрахування резерву на зменшення корисності		19 831	19 663
Доходи за виплатами та комісіями	20	27 649	24 575
Витрати за виплатами та комісіями	20	(8 686)	(8 386)
Прибуток мінус збиток від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		3 103	2 589
(Збиток мінус прибуток)/прибуток мінус збиток від періодичної іноземної валюти		(7 460)	6 510
Прибуток мінус збиток від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	6	6
Прибуток мінус збиток(збиток мінус прибуток) від періодичних інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	16 045	(1 526)
Витрати щодо резерву під кредитні ризики	16	(8 577)	(367)
Збиток(прибуток) від уцінки будівель (що паремізують дооцінку) та періодичної інвестиційної нерухомості		(256)	4
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(119)	(134)
(Зменшення корисності)/відновлення зменшення корисності інвестицій в асоційовану компанію		(124)	6
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(18 006)	(14 428)
Інші чисті доходи		1 060	2 115
Прибуток до оподаткування		24 296	32 699
Кредит з податку на прибуток	22	6	-
Чистий прибуток за рік		24 302	32 699
Інші сукупні доходи(витрати):			
Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований (збиток)/прибуток від періодичних		(1 646)	2 037
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(6)	(6)
- Податковий ефект		(6)	-
Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:			
Будівлі:			
- Перевідна будівель		139	(70)
- Податковий ефект		(25)	15
Інші сукупні (втрата)(доходи)		(1 548)	1 974
всього сукупних доходів за рік		22 753	34 583

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самарча
В.о. Голови Правління

В. В. Ярмошенко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про рух грошових коштів за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2020 рік	2019 рік
Грошові потоки від операційної діяльності			
Процентні доходи отримані		32 608	30 239
Проценти сплачені		(12 296)	(14 095)
Виплати та зовнішні отримані		27 649	24 575
Виплати та зовнішні сплачені		(8 888)	(6 386)
Дохід, отриманий від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		3 103	2 589
Сплачені витрати, пов'язані з персоналом		(7 693)	(7 311)
Адміністративні та інші операційні витрати сплачені, крім сплачених витрат, пов'язаних з пороченням		(6 315)	(6 576)
Інші доходи отримані		1 319	2 187
Податок на прибуток сплачений		(4 400)	(2 073)
Грошові потоки, отримані від операційної діяльності, до змін в операційних активах та зобов'язаннях		25 174	26 149
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Чисте зменшення(збільшення) запасів об'єктивного розрору		5	(6)
Чисте зменшення(збільшення) заборгованості банків		2 065	(27 073)
Чисте зменшення(збільшення) кредитів та авансів клієнтам		2 562	(10 245)
Чисте (збільшення)/зменшення інших фінансових активів		(2)	270
Чисте зменшення(збільшення) інших активів		300	(601)
Чисте (зменшення)/збільшення заборгованості перед банками та іншими фінансовими організаціями		(220)	111
Чисте збільшення коштів клієнтів		66 207	21 979
Чисте (зменшення)/збільшення резервів, інших фінансових та нефінансових зобов'язань		(699)	25
Чисті грошові кошти, отримані від операційної діяльності		85 402	10 609
Грошові потоки від інвестиційної діяльності			
Надходження від продажу основних засобів		39	21
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(2 224)	(1 523)
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		-	46
Надходження від продажу та погашення інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інші сукупний дохід		32 135	37 910
Придбання інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інші сукупний дохід		(81 623)	(24 156)
Надходження від погашення інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		-	12 235
Придбання інвестиційних цінних паперів за амортизованою вартістю		(1 498)	-
Чисті грошові кошти, (використані)/отримані від інвестиційної діяльності		(53 144)	24 133
Грошові потоки від фінансової діяльності			
Погашення зобов'язань орендаря з лізингу		(631)	(531)
Погашення кредиту рефінансування НБУ		(7 621)	(2 066)
Виплата дивидендів		(24 457)	(11 516)
Чисті грошові кошти, використані в фінансовій діяльності	31	(32 709)	(14 117)
Вплив зміни курсу обміну на грошові кошти та їх еквіваленти		4 033	(1 615)
Вплив очікуваних кредитних збитків на грошові кошти та їх еквіваленти		(1)	-
Чисте збільшення грошових коштів та їх еквівалентів		3 581	18 610
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року		44 487	25 677
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	Б	48 068	44 487

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови Правління

В. В. Ярмошенко
Головний бухгалтер